

C 18956 HISTORICKÝ ÚSTAV
VÝZKUMŮ A PAMÁTNÍKŮ 2

Přidáno číslo: 17.

Průběh č. 007250/57

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČÍS. 233

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

Proc. arch. ev. č. 57.

4

1957

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Operační umění a taktika

Plukovník Luboš Novák: »Zvláštnosti obranné operace vševojskové armády při úsilí vojsk na druhém pásmu obrany«	3
Generálmajor Jaromír Vyhnanek: »Útok na mobilní obranu nepřítele vševojskovou armádou«	13
Plukovník František Kaválek: »Bojové použití vrtulníků při manévru vojsk v soudobé operaci«	20
Plukovník Luboš Novák: »Použití výsadků v obranné operaci vševojskové armády«	35
Major František Cvrček: »K otázce rozmístování vojsk v prostorech soustředění«	38
Major Hynek Ondrášek, major Emanuel Otec: »Některé otázky souběžného plánování«	44
Major Vladimír Řehák, major Hynek Ondrášek: »Vliv použití atomových zbraní na vývoj pozemního dělostřelectva«	48
Plukovník Jaroslav Šolc: »Centralisace nebo decentralisace ve velení týlu?«	56
Podplukovník Bohumír Oliva: »Některé otázky přísunu v útočné operaci«	64

Operační a bojová příprava

Podplukovník Josef Bláha: »Za vyšší organisovanost práce štábů«	71
--	----

Informace o cizích armádách

»Zprávy z kapitalistických armád«	78
---	----

Diskuse

Diskusní příspěvky k článkům — »O útoku z chodu« (VM 2/57)	84
— »K otázce rozčleňování sil při útoku vševojskové armády bez zaujetí výchozího položení«	86
— »K otázce velení v soudobé útočné operaci« (VM 3/56)	89

Na pomoc vojenskovědecké práci

Kapitán Cyril Macík: »Teoretická konference k základním otázkám vojenské vědy«	93
Plukovník Jaroslav Drtílek: »Perspektivy dalšího vývoje televise, možnosti jejího využití pro potřeby vojsk a její vliv na velení«	101
»Nastává krise vzdušných výsadkových vojsk?« (překlad)	109
»Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů«	114

Оперативное искусство и тактика

Полковник Любош Новак: »Особенности оборонительной операции общевойсковой армии при усилении войск на второй полосе обороны«	3
Генерал-майор Яромир Выгнанек: »Наступление на мобильную оборону противника общевойсковой армией«	13
Полковник Франтишек Кавалек: »Боевое применение вертолетов при маневре войск в современной операции«	20
Полковник Любош Новак: »Применение десантов в оборонительной операции общевойсковой армии«	35
Майор Франтишек Цврчек: »К вопросу размещения войск в районах сосредоточения«	38
Майор Гынек Ондрачек, майор Эмануэль Отец: »Некоторые вопросы параллельного планирования«	44
Майор Владимир Ржегак, майор Гынек Ондрачек: »Влияние применения атомного оружия на развитие наземной артиллерии«	48
Полковник Ярослав Шольц: »Централизация или децентрализация в управлении тыла?«	56
Подполковник Богумир Олива: »Некоторые вопросы подвоза в наступательной операции«	64

Оперативная и боевая подготовка

Подполковник Иосиф Блага: »За высшую организованность работы штабов«	71
---	----

Информации об иностранных армиях

»Сведения о капиталистических армиях«	78
---	----

Дискуссия

Дискуссионные замечания к статьям — »О наступлении с хода« (VM 2/57)	84
— »К вопросу эшелонирования сил при наступлении общевойсковой армии без занятия исходного положения«	86
— »К вопросу управления в современной наступательной операции« (VM 3/56)	89

В помощь военно-научной работе

Капитан Цырил Мацик: »Теоретическая конференция к основным вопросам военной науки«	93
Полковник Ярослав Дртилек: »Перспективы дальнейшего развития телевидения, возможности ее использования для нужд воиок, а также влияние телевидения на управление«	101
»Наступает кризис воздушных десантных войск?« (перевод)	109
»Информация о содержании зарубежных военных специальных журналов«	114

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Průvodní číslo 17

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

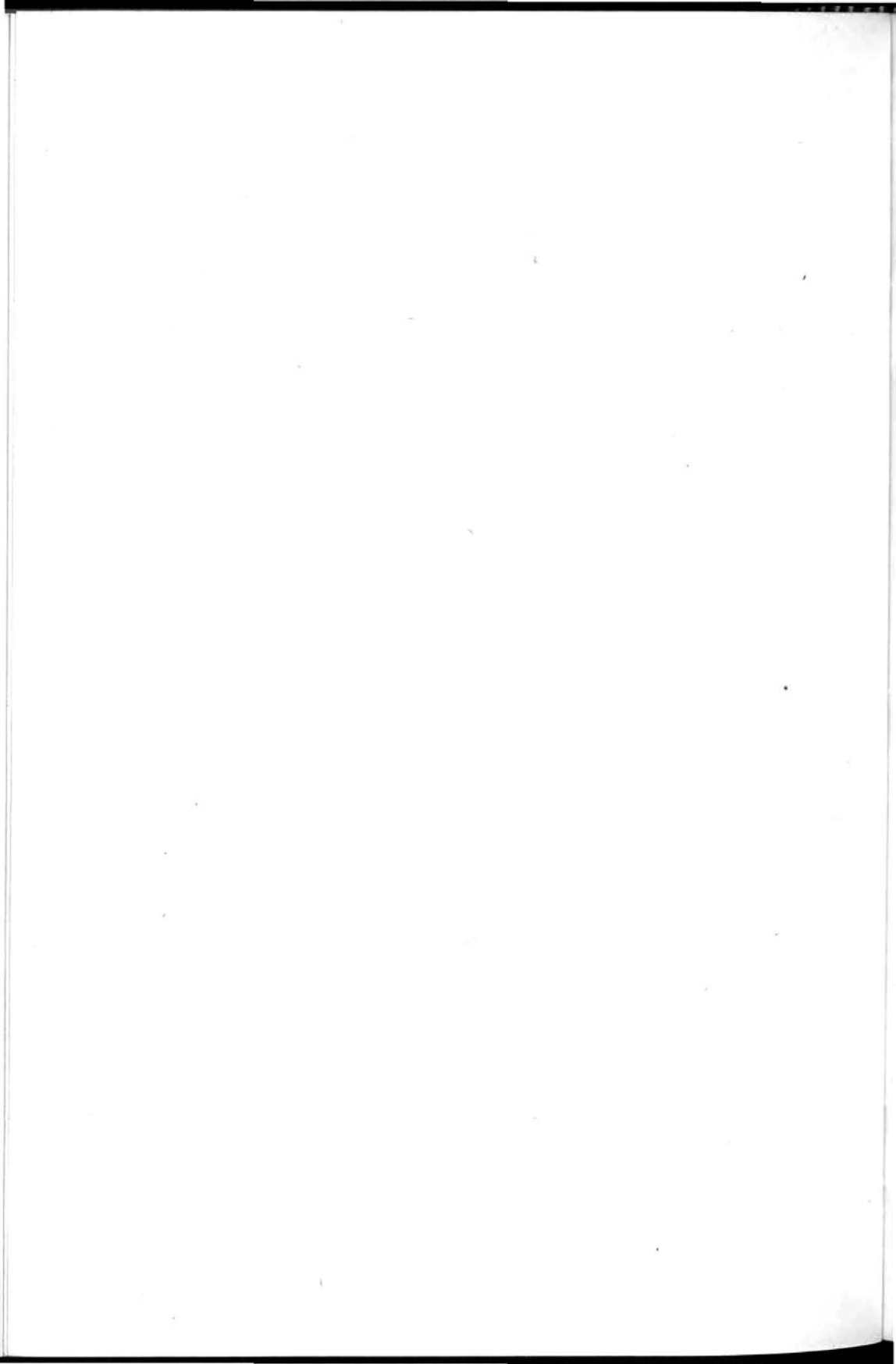
Ročník sedmý

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA XI, HUSITSKÁ 1600

4

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1957

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

ZVLÁŠTNOSTI OBRANNÉ OPERACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY PŘI ÚSILÍ VOJSK NA DRUHÉM PÁSMU OBRANY

Plukovník Luboš Novák

Vyřazením stupně střeleckého sboru v organizaci vševojskové armády se obrana stala daleko pružnější, a tím také po stránce operační i aktivnější. Nová organizace vševojskové armády sama o sobě přímo nutí velitele armády hledat nejvhodnější řešení vzhledem ke konkrétní situaci a úkolu a nedovoluje řešení šablonovité, které bývalo největším nepřítelem téměř každé obrany v minulosti.

Ani dosavadní jednoznačná praxe soustřeďování hlavního úsilí sil a prostředků na prvním pásmu obrany neodpovídá soudobým možnostem nepřítele. Rozvoj technických prostředků průzkumu umožňuje nepříteli získat poměrně přesné zprávy především o rozmístění nejbližších sil obránce, to jest právě na prvním pásmu obrany. To umožňuje útočnickovi provést účinné údery zbraněmi hromadného ničení a vyřadit tak podstatné (někdy snad hlavní) síly obránce bránící první pásmo.

Kromě toho při útoku nepřítele z chodu nemá zpravidla obránce možnost zjistit včas směr hlavního úderu nepřítele a při úsilí vojsk na prvním pásmu obrany ani dostatek sil a času k provedení potřebného manévru.

Proto bude v některých případech výhodné plánovat a organisovat obrannou operaci vševojskové armády s úsilím vojsk na druhém pásmu obrany.

Může to být především v těchto případech:

- má-li vševojsková armáda za úkol rozdrtit útočícího nepřítele pouze svými vlastními silami a prostředky (nutnost vyčlenit velké síly pro manévr, protiúder a p.),
- disponuje-li nepřítel velkým množstvím zbraní hromadného ničení (na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele),
- jestliže případná ztráta terénu nemá podstatný vliv na průběh operace jako celku a naopak v hloubce obrany jsou výhodnější podmínky pro rozdrčení útočícího nepřítele,
- při nedostatku času na budování obrany a při nemožnosti využít ženíjní techniky na prvním pásmu obrany (z jakýchkoli důvodů — odkrytý terén, činnost nepřítele a p.),
- je-li obrana prvního pásma nevýhodná (odkrytý terén, málo přirozených překážek, kryptů a p.),
- přechází-li armáda do obrany v průběhu nebo na konci útočné operace a čára dotyku není výhodná pro přední okraj obrany,
- je-li terén na druhém pásmu výhodnější (za řekou, v horách a p.).

Z toho, co bylo uvedeno, ovšem vyplývá, že by organisování obrany s úsilím vojsk na druhém pásmu obrany v každém případě znamenalo návrat k odmítnuté již šablonovitosti a zbavovalo by obranu jednoho z rozhodujících prvků úspěchu, to je — překvapení.

Přitom je třeba ještě zdůraznit, že obrana nesmí zůstat ztrnulá ani po zaujetí. Bude třeba, i v době budování obrany, ji neustále, v souladu s vytvářející se situací zdokonalovat, doplňovat i měnit, při čemž dokonce v některých případech bude výhodné dodatečně přenést úsilí v obraně z prvního pásma na druhé nebo opačně, po případe i v kterémkoli pásmu z prvního postavení na druhé nebo třetí a p.

Budou-li změny v organisaci obrany provedeny utajeně, krátce před útokem nepřítele, mohou ho snáze překvapit, a tak mohou mít podstatný vliv na úspěch celé obranné operace.

Úloha a místo vševojskové armády v obranné operaci frontu

Vševojsková armáda při současné organisaci (pět až šest divisí) může vlastními silami bránit nejvýš jeden operační směr, naopak obrana důležitého operačního směru bude svěřována zpravidla dvěma (i více) armádám, aby nepřítel útočící s převahou mohl být rozdrčen spojeným úsilím dvou armád za pomoci frontu.

Z toho vyplývá, že obrannou operaci jako celek plánuje velitel frontu. Proto také zpravidla velitel frontu rozhodne, kde je třeba položit úsilí vojsk v obraně, aby tak sladil činnost sousedních armád.

V některých případech může být položeno úsilí vojsk v obraně v rámci jedné vševojskové armády částečně na prvním i druhém pásmu obrany. Bude to zpravidla tehdy, když tato armáda bude jakýmsi spojovacím článkem mezi armádou bránící se s úsilím na prvním pásmu obrany a mezi armádou (frontem) bránící se s úsilím na druhém pásmu obrany.

Pokud jde o odpovědnost velitele armády, bude zpravidla odpovídat za udržení prvního a druhého pásma obrany přes to, že třetí pásmo obrany bude budováno jeho silami a prostředky.

Byl-li by velitel armády činěn odpovědným i za udržení třetího pásma obrany, byla by tím, při daných silách vševojskové armády, značně zmenšena aktivita v obraně (možnost provedení armádního protiúderu a p.).

Takový případ ovšem může nastat, a to především tehdy, když hlavním úkolem vševojskové armády při úderu silného nepřítele bude udržet podmičky pro provedení frontového protiúderu.

Přitom na odpovědnosti velitele armády nic zpravidla nemění, zda obrana je organisována s úsilím na prvním nebo druhém pásmu obrany.

Vševojsková armáda je tedy základem operační sestavy frontu v obraně a je základní silou k vytvoření pevné, odolné a aktivní obrany. Jejím hlavním úkolem je, ať již její úsilí je položeno na kterémkoli pásmu, rozdrtit útočnicka co možná ještě před zahájením jeho útoku, nejpozději však před jeho proniknutím do operační hloubky obrany, a to zpravidla v součinnosti se sousední armádou a za pomoci frontu.

Ženíjní vybudování obrany

V soudobých podmínkách, kdy je třeba očekávat hluboké údery rychlých vojsk nepřítele vzápětí po masových úderech zbraní hromadného ničení, má velký význam hluboká, několikapásmová obrana, která kromě pevnosti a odolnosti musí zabezpečovat co největší možnou ochranu živé síly a techniky před účinky zbraní hromadného ničení, a to nejen svým vybudováním, nýbrž především rozptýlením sil a prostředků tak, aby nepříteli co možná neposkytovaly vhodné cíle pro napadení zbraněmi hromadného ničení.

Protože velmi častou formou útoku nepřítele bude útok z chodu, lze předpokládat, že nepřítel použije masově svých zbraní hromadného ničení především na první pásmo obrany k vytvoření »volného průchodu« svými útočícími vojskům. Proto bude v některých případech, jak již bylo podotčeno, vhodné přenést úsilí vojsk k obraně druhého pásma obrany, aby tak bylo ušetřeno vlastních sil, aby nepřítel byl přinucen nehospodárně použít svých prostředků a zbraní hromadného ničení a aby konečně bylo dosaženo jeho překvapení narůstajícím odporem v hloubce.

Aby tohoto cíle bylo dosaženo, je především třeba, aby nepřítel nabyl přesvědčení, že první pásmo obrany je pásmem hlavním. To vyžaduje, aby toto pásmo bylo po stránce ženíjní vybudováno tak jako při normálním obsazení. Přitom je třeba za základ brát samostatné rotní rajóny obrany místo praporečnických rajónů, které byly již poměrně dobrým cílem pro atomové údery. Tímto způsobem a zvětšením vzdáleností mezi jednotlivými postaveními bude umožněno bránit i širší a hlubší pásma než normálně. Na vybudování prvního pásma obrany o více postaveních než o třech v tomto případě nebude zpravidla dostatek sil ani prostředků.

Bude však výhodné budovat, při dostatku času a ženíjních strojů, mezi prvním a druhým pásmem obrany i mezilehlé postavení, především k oklamání nepřítele o průběhu předního okraje druhého pásma obrany.

Aby nepřítel mohl být oklamán o síle a hustotě obsazení prvního pásma obrany, je třeba na předním okraji (na prvním postavení) obranu vybudovat a organisovat souvisle (třebas i na úkor její hloubky). K naznačení normální hustoty obsazení v hloubce musí pak být využito klamných rajónů obrany, kočujících baterií a p.

Ráz a rozsah budování druhého pásma obrany bude v tomto případě obdobný způsobu budování dosavadního prvního pásma obrany.

Důležitou úlohu při ženíjním budování obrany s úsilím na druhém pásmu obrany budou mít i vhodně volená a vybudovaná armádní příčná postavení mezi prvním a druhým pásmem obrany jednak k podchycení vojsk z prvního pásma obrany, jednak jako případné čáry rozvinutí k protiztečím a protiúderům.

Ke zvýšení odolnosti obrany armády v tomto případě bude výhodné budovat mezi druhým a třetím pásmem obrany mezilehlé postavení s cílem zastavit útočníka, který pronikl do operační hloubky, a udržet tak podmínky pro provedení armádního protiúderu (protizteče), zvláště je-li tento protiúder (protizteč) plánován k obnovení souvislosti obrany na druhém pásmu obrany. Toto postavení může být pak bráněno buď částí jednotek sražených z prvního pásma obrany nebo částí armádních záloh.

Podstatného zesílení obrany, především na prvním pásmu obrany, může být dosaženo zakopanými atomovými pumami.

Zvláštní důraz při ženíjním budování obrany s úsilím vojsk na druhém pásmu obrany je třeba položit na vybudování a udržování potřebné komunikační sítě, která musí umožnit rychlý manévr silami i prostředky, odpovídající odhalenému zámyslu nepřítele v průběhu boje o první pásmo obrany.

Operační učlenění armády

Operační učlenění armády je závislé na úkolu a zámyslu velitele armády, na šířce pásma obrany, na složení armády a na podmínkách přechodu do obrany. Rozhodný vliv na operační učlenění vševojskové armády v obraně má předpokládaný zámysl nepřítele a jeho síly, které může zasadit na určitém operačním směru.

Brání-li vševojsková armáda s hlavním úsilím druhé pásmo obrany, použije k obraně prvního pásma nejvýš $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{4}$ všech svých sil a ostatní síly uskupí na druhé a třetí pásmo.

K obraně prvního pásma v takovém případě použije buď celých organických svazků bránících se na širších frontách nebo vysunutých zesílených střeleckých pluků od svazků určených k obraně druhého pásma obrany. V některých případech může dojít i ke kombinaci obou způsobů.

Na způsob obsazení prvního pásma obrany budou mít často rozhodující vliv zpravodajské důvody (klamání nepřítele o počtu svazků na prvním pásmu obrany).

Úkolem vojsk na prvním pásmu obrany bude v zásadě obrana zaujatých postavení, avšak při určování úkolu bude třeba přihlídnout i k jejich reálným možnostem. Proto bude třeba předem počítat i s jejich manévrem (odchodem) především k obsazení a udržení příčných postavení v bocích vltomu. Takto stanovený úkol však nebude z důvodů psychologických označován v plném rozsahu nejnižším velitelům, nýbrž zpravidla jen velitelům svazků (útvárů) a ti potom budou řídit manévr podřízených vojsk dílčími rozkazy podle vývoje situace.

Je třeba si totiž uvědomit, že by samo stanovení neúměrného úkolu vojskům bránícím první pásmo obrany stejně nemohlo dát žádoucí výsledek, a naopak by mohlo vést k chaotickému ústupu vojsk ve směru k druhému pásmu obrany, takže by mohl být mimo jiné i znesnadněn boj s nepřítelem pronikajícím k tomuto pásmu.

Vojska bránící první pásmo obrany budou zpravidla zesilována jen v nejnnutnější míře a podpora boje těchto vojsk bude zabezpečena péčí armády (letectvem, zbraněmi hromadného ničení, dělostřelectvem z předsunutých postavení a p.). Kromě toho je ve prospěch vojsk bránících první pásmo obrany plánován i zásah některých armádních záloh, především těch, jejichž pohyblivost dává naději, že po případném prolomení prvního pásma obrany jich bude možno použít k plnění dalších úkolů, zejména v bocích vltomu a v hloubce obrany (tankové a protitankové zálohy, pohyblivé odřady zatazasovací a p.).

Podstatnou pomocí vojskům bránícím se v prvním pásmu obrany, může být i úder tankových a mechanisovaných vojsk před první pásmo obrany

po úspěšném provedení protipřípravy (zaujímal-li nepřítel výchozí položení za čarou dotyku) s cílem dovršit účinek protipřípravy. K podobnému cíli může být často s úspěchem použito i vlastních výsadekových vojsk.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že v některých případech bude výhodné (při dostatku mechanisovaných vojsk) pověřit obranou prvního pásma obrany i mechanisovanou divisi. Výhodou tohoto řešení je nejen možnost využít podstatné části tanků ke zpevnění obrany a tím i ke zvýšení její odolnosti proti účinkům zbraní hromadného ničení, ale i větší manévrovací schopnost vojsk mechanisované divise v terénu ať již k zesílení obrany na určitých směrech v průběhu boje nebo k vyvedení vojsk k obraně příčných postavení, do hloubky obrany a p.

Obrana druhého pásma obrany v tomto případě bude organizována tak jako při dosavadním pojetí obrany hlavního pásma. Svazky se budou bránit v normálních šířkách a budou zesilovány a podporovány tak, aby mohly splnit úkoly jim kladené, to jest zabránit průlomů druhého pásma obrany ve svých pásmech. Přitom ovšem zpravidla předem zaujme obranu druhého pásma jen svazek na předpokládaném hlavním úderu nepřítele a ostatní svazky budou sice umístěny ve svých obranných pásmech, ale tak, aby byly v pohotovosti na rozkaz buď obsadit obranu nebo provést manévry. V některých případech mohou tyto svazky částí sil zaujmout obranu a jen část sil ponechat soustředěnu. Se svazky určenými k obraně druhého pásma obrany kromě svazku na směr předpokládaného hlavního úderu nepřítele, se totiž počítá i pro manévry (obsazení příčných postavení, zabezpečení čar rozvinutí k protiúderu, účast při protiúderu, protizteč a p.).

Zbývající svazky armády se umísťují zpravidla na třetím pásmu obrany, na mezilehlém postavení nebo na příčných postaveních mezi druhým a třetím pásmem obrany v souladu s plánovanými úkoly. Zpravidla bývají předurčeny k provedení armádního protiúderu (protizteče), k zesílení a prohloubení obrany na směr hlavního úderu nepřítele, někdy i k obraně třetího pásma obrany.

Armádní dělostřelecká skupina se organizuje pro podporu boje svazků na předpokládaném hlavním úderu nepřítele a rozmisťuje se za druhým pásmem obrany. Na podskupiny se rozděluje jen výjimečně. Podpora boje vojsk bránících první pásmo obrany se provádí z palebných postavení za druhým pásmem obrany, po případě z předsunutých záložních palebných postavení před druhým pásmem obrany, avšak v tomto případě jen do zahájení nepřátelského útoku. V některých případech bude výhodné zesílit divisní dělostřelecké skupiny tak, aby byly s to úspěšně provádět i protibaterijní činnost.

Pokud jde o ostatní prvky operační sestavy a zálohy, není podstatného rozdílu v jejich činnosti a rozmístění. Zásah všech záloh se plánuje především k zesílení odolnosti obrany druhého pásma obrany na směr hlavního úderu nepřítele a k udržení podmínek pro provedení armádních protiúderů (protiztečí). Před druhé pásmo obrany bude zasahovat především pohyblivý odřad zatarasovací, chemické zatarasovací jednotky a tanková záloha (jako protitanková). Často bude výhodné některé zálohy zdvojit.

(Možné varianty operačního učlenění jsou uvedeny v připojených náčrtech.)

Některé zvláštnosti operačního zabezpečení

Cíle a způsoby provádění operačního zabezpečení v obranné operaci armády jsou v zásadě stejné, ať již je obrana organisována s úsilím vojsk na prvním nebo druhém pásmu obrany.

Pokud jde o průzkum, je třeba předem zabezpečit provádění průzkumu také po prolomení prvního pásma obrany a organisovat dokonale pozorování na druhém pásmu obrany a na příčných postaveních.

K odražení hromadné zteče tanků je třeba mít na taktickou hloubku obrany (prvního a druhého pásma obrany) jako dosud asi 35 až 40 protitankových hlavních na jednom kilometru tankového směru; z toho větší část, t. j. asi 20 až 25 na druhém pásmu obrany, je-li tam položeno úsilí vojsk. Celý systém protitankové obrany musí být doplňován tankovými léčkami a systémem zátarasů a ničení zvláště mezi prvním a druhým pásmem obrany.

V protivzdušné obraně je třeba zaměřit úsilí k obraně vojsk na druhém pásmu obrany, na zálohy armády a k zabezpečení provedení protizteče a protiúderů. Bude také účelné neumísťovat obě radiotechnické hlásky za prvním pásmem obrany, nýbrž jednu z nich již předem za pásmem druhým. Třetí pak, jako v obraně, kdy úsilí vojsk je položeno na obranu prvního pásma, ponechat v záloze velitele armády u jeho VS.

Masové a současně použití zbraní hromadného ničení nepřítelem vyžaduje provedení koordinovaných opatření PAO, PCHO a PBO jako jednoho celku, při čemž za hlavní nutno považovat protiatomovou ochranu vojsk. Těžiště této ochrany se soustřeďuje na tom pásmu, kde je hlavní úsilí obrany, a na pravděpodobném směru hlavního úderu nepřítele.

Soustředění úsilí vojsk na obranu druhého pásma obrany má vliv na její vybudování obrany s hlediska protiatomové ochrany. Přitom může být v plné míře využito veškeré ženijní techniky a strojů.

Vojska na prvním pásmu v tomto případě budou vzhledem k řidké sestavě méně zranitelná a mohou využívat obranných vlastností terénu. Budování protiatomových úkrytů bude omezeno jen na obsazené rotní rajóny, na palébná postavení obsazená dělostřelectvem a na velitelská stanoviště.

Protivýsadková obrana musí být organisována v celé hloubce obrany. Vedoucí zásadou musí být, že se boje proti výsádkům částí sil zúčastní především všechna vojska, v jejichž prostoru byly výsadky vysazeny.

Divise bránící první pásmo obrany odpovídají za protivýsadkovou obranu ve svých pásech a vyčleňují si protivýsadkové zálohy v síle zesílené roty až praporu. Divise na druhém pásmu obrany odpovídají i za prostor mezi prvním a druhým pásmem obrany. Proto musí určovat protivýsadkové zálohy silnější.

U armády, která odpovídá za celou hloubku obrany, je třeba počítat s použitím celého svazku z druhého sledu nebo její vševojskové zálohy.

Hlavním cílem masového v obranné operaci armády při úsilí vojsk na druhém pásmu obrany bude vytvořit na prvním pásmu obrany takovou situaci, aby nepřítel neodhalil svým průzkumem, že je bráněno jen slabšími silami, klamat ho, aby provedl úder zbraněmi hromadného ničení do prostorů slabě obsazených a zasadil své hlavní síly k průlomu prvního

pásma obrany. Toto lze dosáhnout dokonalým ženijním vybudováním předního okraje obrany, zřizováním klamných objektů a staveb a jejich oživováním, vysokou palebnou kázní vojsk na prvním pásmu obrany a důkladným maskováním veškeré činnosti vojsk na druhém pásmu obrany a v hloubce obrany.

Při déle trvající obraně může být nejúčinnějším prostředkem klamání plánovitě provádění změn v operačním učenění armády. Zprávy získané nepřítelem budou rychle zastarávat a nepřítel může zahajovat útok za mylných předpokladů.

Zvláštnosti vedení obranné operace

Úspěchu v obranné operaci může být dosaženo jedině dokonalou organizací a vybudováním obrany, spolehlivým velením, neustálou znalostí situace, operačním předvídaním a z toho plynoucí aktivitou obrany.

Prvním projevem aktivity v obranné operaci vševojskové armády bude především snaha o nejdokonalejší průzkum všemi prostředky a způsoby k získání co nej přesnějších zpráv o nepříteli. Získané zprávy umožní bránicím se vojskům nejen boj proti soustřeďujícím se vojskům a základnám nepřítele od samého počátku, ale správné jejich vyhodnocení může vést i k úplnému nebo alespoň částečnému odhalení zámyslu nepřítele. Tím mohou být dány podmínky jednak pro přeskupení sil a prostředků ještě před zahájením jeho útoku, jednak mohou být získány i potřebné předpoklady pro včasné a úspěšné provedení atomové, letecké, chemické a dělostřelecké protipřípravy.

Cílem protipřípravy zůstává, i když je obrana organizována s úsilím vojsk na druhém pásmu obrany, zmařit útok nepřítele nebo alespoň časově zdržet vyražení nepřátelského útoku tak, aby bylo možno provést manévry k zesílení a prohloubení obrany na ohroženém směru.

I v tomto případě bude třeba plánovat protipřípravu před první pásmo obrany, i když to bude spojeno s určitými potížemi, především komplikovaným a problematickým manévrem dělostřelectva. Neprovádět protipřípravu před první pásmo obrany by totiž mohlo nepříteli ještě včas prozradit, že úsilí vojsk obránce je položeno v hloubce obrany. Při plánování a provedení protipřípravy musí být ovšem menší hustoty dělostřelectva nahrazeny zbraněmi hromadného ničení a letectvem.

Přitom však nelze jednoznačně odmítnout plánování a provedení protipřípravy i před druhé pásmo obrany, kdy podmínky pro ni budou daleko výhodnější než před prvním pásmem obrany. V té době bude již jasný zámysl nepřítele, jeho síly a prostředky budou nahuštěny a nebudou zakopány, bude dostatek času k manévru a k přípravným pracím spojeným s protipřípravou a volba nejvhodnější doby k spuštění protipřípravy bude mnohem jednodušší.

Námítka, že v takovém případě nemůže jít o protipřípravu v pravém slova smyslu, vzhledem k tomu, že je to již v průběhu útoku, není zcela přesvědčující.

Přenesením úsilí vojsk v obraně na druhé pásmo obrany se snažíme především nepřítele překvapit. A bude-li tohoto cíle dosaženo, lze předpokládat, že nepřítel po vyčerpání podstatné části zbraní hromadného ničení

na průlom prvního pásma obrany a po naražení na dokonalou a tvrdou obranu v hloubce (na druhém pásmu obrany) bude nucen přeskupovat své síly a prostředky a organisovat nový útok, což si ovšem vyžádá i delší časové přestávky.

Nebylo by ovšem nejvýhodnější spustit plánovanou protipřípravu před druhé pásmo obrany hned po odražení pokusu nepřítele prolomit toto pásmo z chodu. Zdá se výhodnější počkat, až nepřítel provede přeskupení sil, přivede čerstvé síly a prostředky a provést protipřípravu až před samým zahájením jeho nového útoku. Do té doby by vlastní vojska vedla boj s nepřítelem obvyklým způsobem.

Zdá se, že plánování a provedení obou variant protipřípravy, je-li úsilí vojsk položeno k obraně druhého pásma obrany, je možné a je jen otázkou spotřeby munice a zbraní hromadného ničení.

Neměla-li protipříprava provedená před první pásmo obrany plný úspěch nebo byla-li z jakéhokoli důvodu provedena a nepřítel po vlastní kombinované přípravě zahájil útok, je hlavním úkolem vojsk zasazených k obraně prvního pásma obrany za pomoci armádních prostředků a letectva způsobit nepříteli co největší ztráty, a získat tak čas pro zásah velitele armády. V některých případech mohou být vojska připravená k obraně prvního pásma obrany odvedena ještě před zahájením útoku nepřítele nebo v jeho průběhu do hloubky k obraně příčných, po případě i mezilehlých postavení.

Pro provedení tohoto manévru bude rozhodující především, zda protipřípravou, po případě tvrdým odporem vojsk na prvním pásmu obrany byl získán dostatečný čas potřebný pro zásah velitele armády.

Důležitou podmínkou úspěchu celé obranné operace je totiž mimo jiné i ta okolnost, aby vojska bránící první pásmo obrany zdržela a vyčerpala útočícího nepřítele tak, aby nebyl s to z chodu prolomit i druhé pásmo obrany již první den operace. Tak bude získán minimální čas potřebný k přípravě a provedení armádního protiúderu.

Plánování celé obranné operace, a tedy i armádních protiúderů (protiztečí), vychází z toho, že hlavním úkolem je zničit vklínivšího se nepřítele ještě před proniknutím do operační hloubky.

Velitel armády bude tedy připravovat protiúder k obklíčení a zničení nepřítele před druhým pásmem obrany a k obnovení obrany v prostoru bývalého prvního pásma.

K provedení takového protiúderu může být úspěšně využito i protipřípravy provedené před druhé pásmo obrany.

Pro případ, že se nepřítel přes všechny zásahy a opatření vlomí do druhého pásma obrany nebo je prolomí, plánuje velitel armády i protiúder (protizteče) k udržení a obnovení obrany na druhém pásmu obrany. V takovém případě obranu třetího pásma obrany (mezilehlého postavení) na směru hlavního úderu nepřítele zpravidla organisuje velitel frontu.

V některých případech, především tehdy, když úkolem vševojskové armády bude udržet podmínky pro provedení frontového protiúderu, bude velitel armády provádět plánované protiúder a protizteče s hlavním cílem získat čas pro zásah velitele frontu.

Velení

Pokud jde o způsob velení v obranné operaci s úsilím vojsk na druhém pásmu obrany je v podstatě stejný, jako v případě, kdy úsilí vojsk je položeno na obranu prvního pásma obrany.

Velitelské stanoviště se buduje zpravidla za druhým pásmem obrany, záložní velitelské stanoviště za třetím pásmem obrany.

Velitelská pozorovací stanoviště se připravují jen pro velení protiútočím vojskům podle plánovaných variant protiúderů. Aby však velitel armády nebyl odkázán pouze na zprávy divisi bránících první pásmo obrany, zřizují se na předním kraji prvního, po případě i druhého pásma obrany 1—3 armádní pozorovatelný a obsazují se důstojníky štábu armády. Velitel armády pak sám podle situace může využít ke krátkému osobnímu prověření situace na frontě některé z těchto pozorovatelů nebo pozorovatelů divisi.

Vybavení armádních pozorovatelů snímacími televizními kamerami a velitelského stanoviště přijímačem by do značné míry omezilo nutnost osobního pozorování.

Využití vrtulníků v průběhu operace k pozorování bojiště bude pravděpodobně, vzhledem ke vzdušné nadvládě nepřítele, velmi omezeno.

Vzhledem k tomu, že velitelská stanoviště budou vyhledávaným cílem pro nepřátelské atomové údery, bude výhodné, aby v době budování obrany velitel armády velel ze záměnného (klamného) velitelského stanoviště a na velitelské stanoviště přešel až poslední noc před útokem.

Závěr

Obranná operace v níž úsilí vojsk je položeno k obraně druhého pásma obrany není zvláštním druhem obrany, je to spíše jeden z »protiatomových manévru«, který má za cíl především chránit větší část sil armády před jejich předčasným rozbitím a současně způsobit překvapení nepřítele. Proto také obrana s úsilím na druhém pásmu obrany nemusí být zaujímana hned od počátku, naopak často může být účelné (klamání nepřítele) nejprve zaujmout obranu s úsilím vojsk na prvním pásmu obrany a teprve před zahájením nepřátelského útoku přeskupit síly a soustředit úsilí k obraně druhého pásma.

Možnost soustředit úsilí obránce k obraně druhého pásma obrany dává celému pojetí obrany tvůrčí ráz, a odpovídá proto více rázu soudobého boje, umožňuje projevit více iniciativy a důmyslnosti jak při rozmisťování sil a prostředků, tak i při jejich použití a ztěžuje nepříteli odhalení zámyslu vedení obranné operace.

V ý h o d y takového řešení jsou v tom, že

- zabraňuje přímo pozorovat přední okraj druhého pásma obrany;
- umožňuje dokonaleji budovat obranu druhého pásma za použití ženižní techniky;
- ztěžuje použití atomového dělostřelectva z původních palebných postavení na hlavní síly;

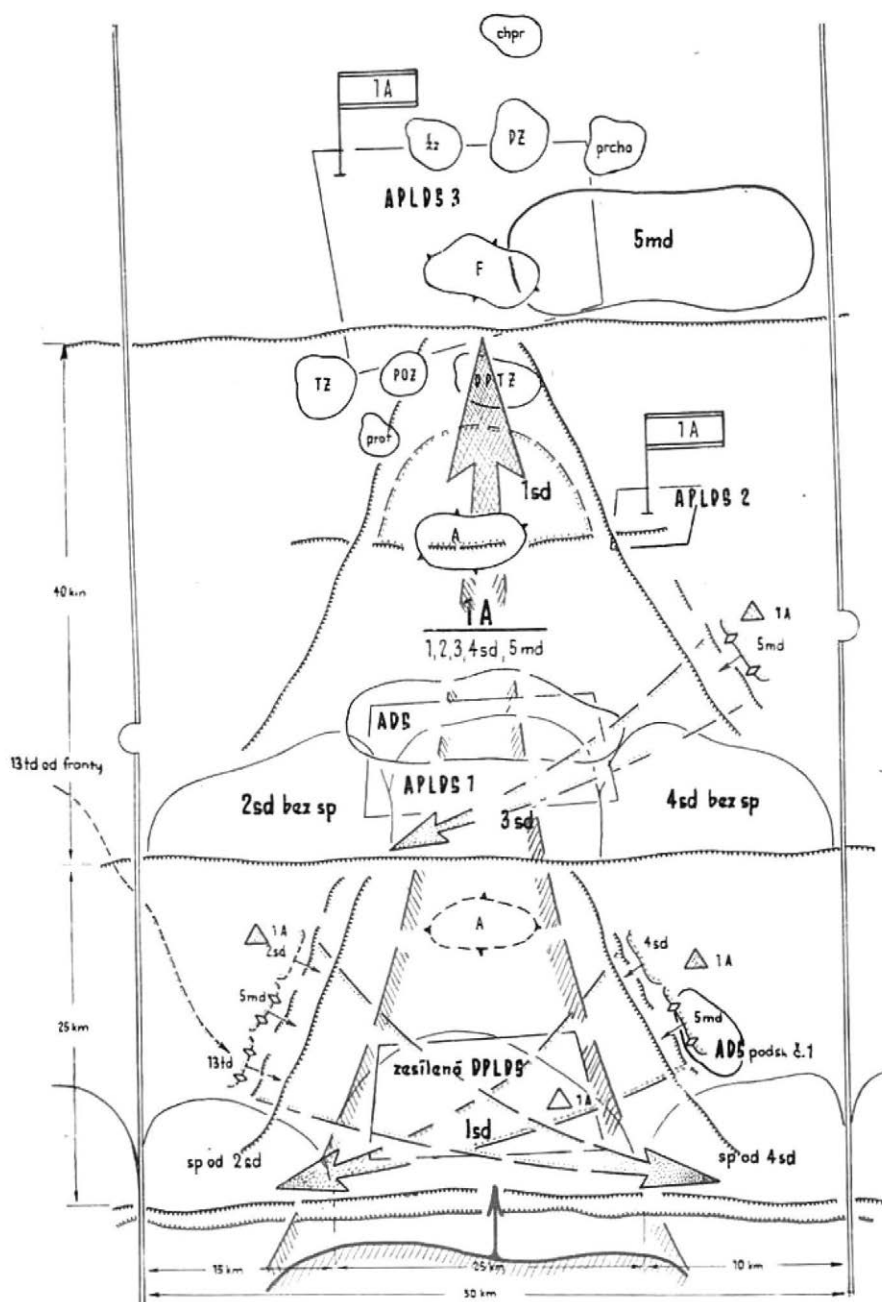
- odčerpává podstatnou část útočnickových zbraní hromadného ničení již na průlom prvního pásma obrany;
- ztěžuje vzetí druhého pásma z chodu;
- dává čas provést manévr silami a prostředky podle odhaleného zámyslu nepřítele a umožňuje použití větších sil k provedení rozhodného protiúderu;
- nutí útočníka k provedení nové organizace útoku na druhé pásmo obrany a tím umožňuje obránci provést potřebný manévr silami a prostředky;
- před útokem na druhé pásmo obrany bude nepřítel po značnou dobu vystaven úderům obráncových zbraní hromadného ničení a ostatních prostředků;
- při útoku na druhé pásmo obrany bude již odčerpána podstatná část sil na jeho bocích a bude nucen předčasně nasazovat své druhé sledy, zálohy a prostředky.

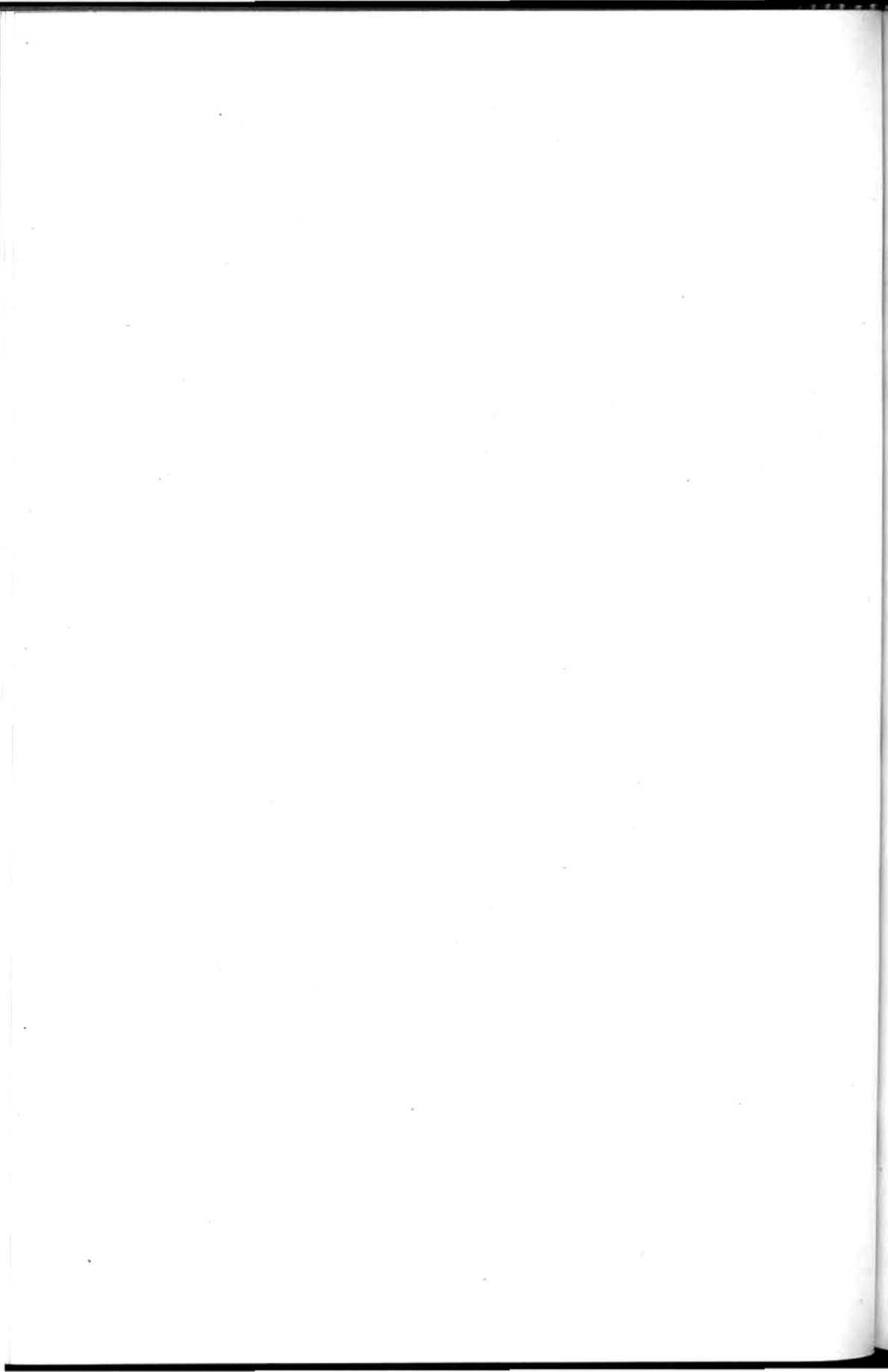
Hlavní nevýhody tohoto řešení jsou: poměrně malá hustota dělostřelectva na prvním pásmu obrany a s tím spojené těžkosti při provádění dělostřelecké protipřípravy, obtížnost dokonalého vybudování prvního pásma obrany po stránce ženijní (nedostatek sil a hlavně ženijních prostředků při širších pásmech) a konečně vysoké požadavky na organizaci maskování a klamání nepřítele.

Téměř všechny uvedené výhody však jsou přímo podmíněny překvapením nepřítele.

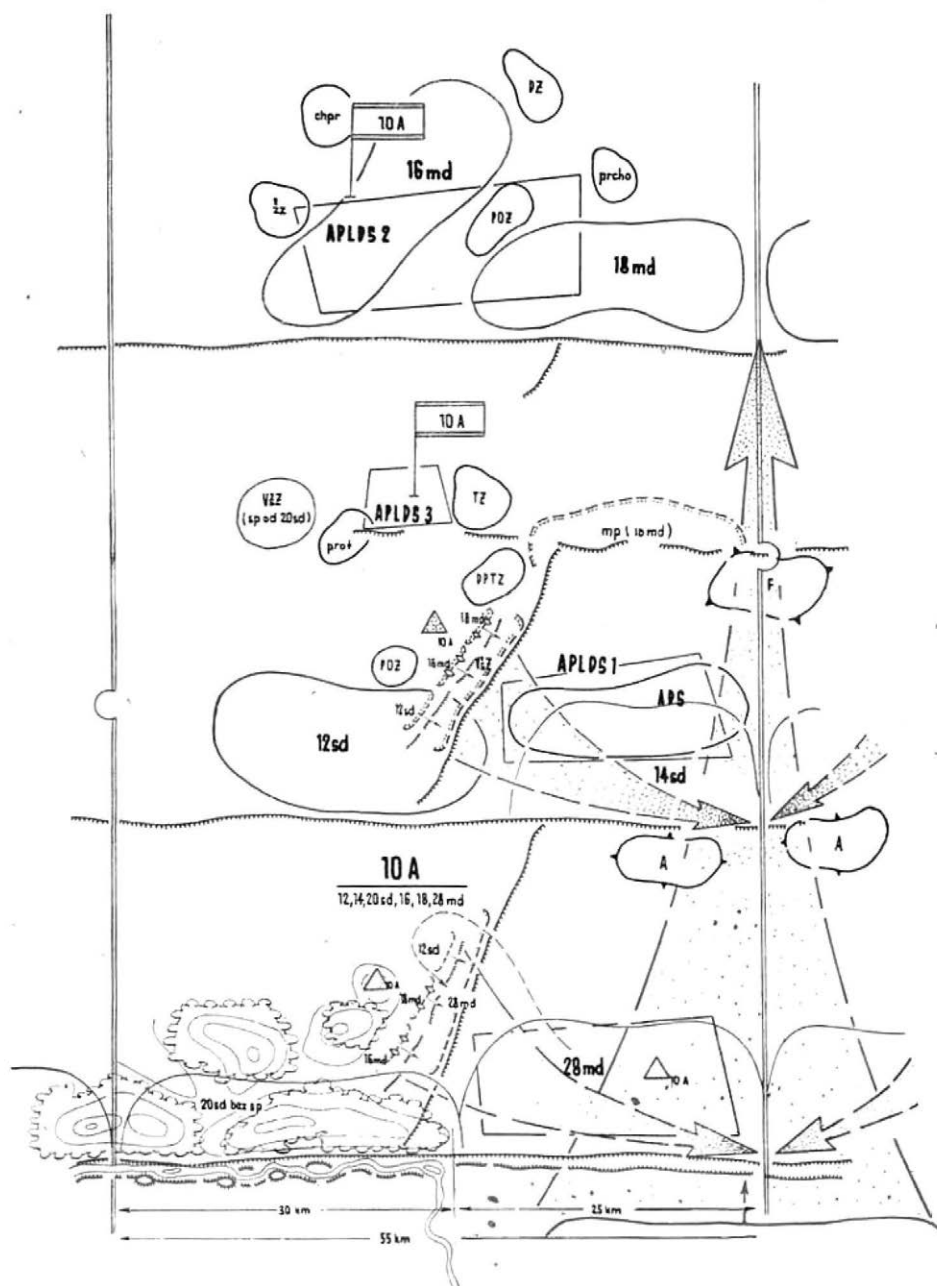
Proto je třeba dobře si uvědomit, že by jednoznačné a šablonovité řešení obrany vševojskové armády uvedeným způsobem vyřadilo prvek překvapení nepřítele a nepřítel by jistě našel způsob, jak všechny výhody tohoto pojetí obrany co nejúčelněji překonat.

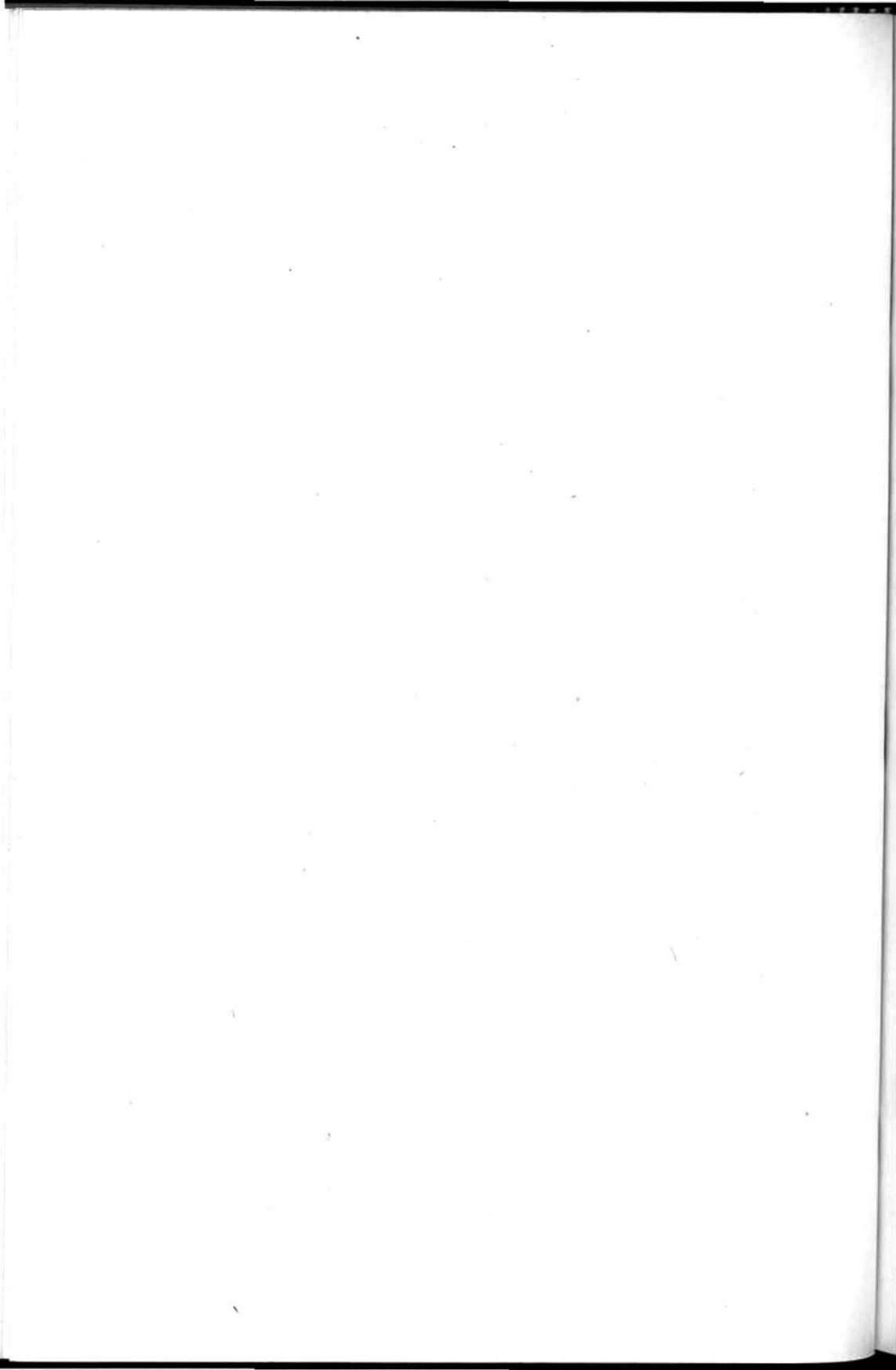
MOŽNÁ VARIANTA OPERAČNÍHO USKUPENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V OBRANĚ

MOŽNÁ VARIANTA OPERAČNÍHO USKUPENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY V OBRANĚ

ÚTOK NA MOBILNÍ OBRANU NEPRÍTELE VŠEVOJSKOVOU ARMÁDOU

Generálmajor Jaromír Vyhnánek

Soudobá vojenská technika a její další rozvoj nabádají k úvahám o odpovídajících způsobech vedení útočných i obranných operací. Jsou kladeny otázky, jak organisovat a vést obranný boj, aby byl splněn cíl obrany. Je správná snaha upustit od uctívání starých zásad, neboť taková cesta vede jen k stagnaci a k zachovávaní starých, nereálných šablon.

V době, kdy my studujeme organisaci obrany vševojskové armády s hlediska obranného systému a úsilí na prvním nebo druhém pásnu obrany, zkoušejí teoretikové americké armády nový druh obrany, t. zv. mobilní obranu. Podle jejich názorů dává tato obrana možnost zničit hlavní úderné uskupení útočníka v tom prostoru a v té době, které jsou pro obránce nejvýhodnější.

Atomové zbraně vyžadují organisovat a vést obranu tak, aby rozptýlení a manévry vojsk v obraně zabezpečoval odolnost obrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. Mobilní obrana těmto požadavkům v určité míře vyhovuje. Naproti tomu použití zbraní hromadného ničení obránce umožňuje lépe a účinněji vést boj způsobem mobilní obrany, neboť zámysl obránce je vtáhnout síly útočníka do prostoru výhodného pro použití různých druhů zbraní hromadného ničení.

Abychom si mohli stanovit, jaký vliv má mobilní obrana nepřítele na organisaci a vedení útočné operace vševojskové armády, je žádoucí uvědomit si její zvláštnosti.

Zvláštností mobilní obrany je především bojová sestava vojsk a ráz vedení obranného boje. Základem mobilní obrany jsou silné a pohyblivé zálohy, neboť při tomto druhu obrany větší části sil a prostředků je v sestavě protiztečného nebo protiúderného uskupení. Menší část sil brání první obranné postavení, které se může skládat z uzlů odporu, z opěrných bodů a z pozorovacích stanovišť.

Uzly odporu se budují na bocích možného pásma průlomu a zaujímají se zpravidla zesíleným plukem. Úkolem vojsk v uzlech odporu je nedopustit rozšíření průlomu útočníka do stran a zabezpečit nejvýhodnější čáry rozvinutí protiúderného uskupení. Proto jsou uzly odporu budovány v terénu, který napomáhá vytvoření silných čepů na bocích průlomového pásma.

Opěrné body se budují na nejpravděpodobnějších směrech postupu útočníka a brání se silami zesílené rot. Jejich úkolem je oklamat nepřítele o rozmístění hlavních sil obrany a donutit útočníka postupovat ve směru, který je výhodný pro obránce, a zavést útočníka do toho prostoru, kde je plánováno jeho zničení připravenými údery všech druhů zbraní. Mezi jednotlivými opěrnými body nemusí být palebný styk.

Pozorovací stanoviště mohou být v síle pěšího družstva až čtyři a plní úkoly bojového zajištění. Umisťují se před uzly odporu, opěrnými body nebo v mezerách mezi nimi.

Pro útočníka bude vždy důležité včas odhalit druh a systém obrany nepřítele, neboť mobilní obrana bude zpravidla budována tak, aby útočník byl přesvědčen, že bude útočit na systém posícní obrany. Budou jistě časté případy, kdy mobilní obrannou sestavu zaujme nepřítel až předposlední a poslední noc před útokem. Včasné odhalení zámyslu obránce bude závislé na průzkumu i na znalosti taktiky nepřítele. Mobilní obranu možno odhalit podle některých příznaků. Mohou jimi být: zaujetí obrany obrněnou divísi v prvním sledu armádního sboru na široké frontě v dostupném terénu, kde je možno očekávat hlavní úder útočníka. Tento příznak nemusí být vždy důkazem mobilní obrany, neboť v prvním sledu může být i pěší divise. Tak tomu bude zpravidla tehdy, když obrana je zaujímana mimo dotyk s nepřítelem. Dalšími příznaky mobilní obrany jsou silné zálohy na stupni armádního sboru, slabé síly na jednotlivých úsecích předního okraje obrany, ráz ženijního vybudování obrany a předem zaujatá příčná postavení.

Při vedení obranného boje je podle amerických názorů počítáno s tím, že divise bránící se na široké frontě vede boj na zdrženou, ustupuje na druhé pásmo obrany a tam přechází do posícní obrany. Po jejím odchodu se vytvoří »pytel« široký až 20 km a hluboký 20 až 25 km. Do tohoto pytle je plánováno vtáhnout hlavní útočné uskupení nepřítele a pak je ničit připravenými atomovými, leteckými a dělostřeleckými údery. Ničení je zakončeno provedením silného protiúderu. Tento prvek mobilní obrany, jímž je vnášena aktivita a iniciativa do rukou obránce, je jednou z kladných stránek mobilní obrany.

Jaké jsou další výhody mobilní obrany? Výhodou je hluboké členění vojsk v taktické hloubce obrany, což odpovídá soudobým podmínkám za použití zbraní hromadného ničení, dále silné zálohy předurčené k provedení rozhodných protiúderů na nepřítele, který je předem oslaben naplánovanými atomovými, leteckými a dělostřeleckými údery.

Zároveň však má tato obrana i některé nevýhody. K nim patří skutečnost, že současný úder útočníka i na boky vojsk vedoucích mobilní obranu může pro obránce vytvořit kritickou situaci. Takový úder může zbavit nepřítele plánované výhody silných čepů na bocích, a tím zmařit plán na provedení protiztečí a protiúderu. Útočník tím získává možnost rozptýlit vojska útočného uskupení a vyhnout se prostoru, kde bylo plánováno jeho zničení. Rovněž dobře volené údery zbraněmi hromadného ničení na silné zálohy armádního sboru, které jsou v prostorech soustředěny, nebo při jejich přesunu na čáru zasazení k protiúderu mohou být daleko účinnější, než by byly na vojska umístěná v obraně v prvním nebo druhém obranném pásmu.

Zvláštnosti mobilní obrany mají značný vliv na ráz útočné operace vedené na takový druh obrany. K zvláštnostem útoku náleží především skutečnost, že vojska musí nejprve prolamovat přední postavení, na němž se nepřítel bude bránit bojem na zdrženou. V průběhu tohoto boje, který může probíhat ve vysokém tempu, je nutno rozhodně rozšiřovat úspěch do stran s cílem ovládnout výhodné čáry rozvinutí k provedení nepřátelského protiúderu, napadat vojska protiúderného uskupení, a tak mařit zámysl nepřítele. V celku musí být vojska útočící na mobilní obranu neustále připravena odrážet silné protizteče a protiúderu, které bude nepřítel provádět vzápětí za atomovými a leteckými údery.

Při útoku na nepřítele bránícího se systémem mobilní obrany je důležitou podmínkou úspěchu správná volba směru hlavního úderu.

Směr hlavního úderu může být volen tak, že se provede úder na svazky bránící jeden nebo oba boky prostoru, v kterém plánuje nepřítel zničit útočící vojska, nebo armáda provede svůj hlavní úder na svazky vedoucí boj na zdrženou.

Oba uvedené způsoby volby směru hlavního úderu mají své kladné i záporné stránky.

V prvním případě, kdy je snahou útočníka rozdrtit silné uskupení v uzlech odporu na bocích, je kladem to, že úspěšný průlom vede k ovládnutí výchozích prostorů k provedení nepřátelských protiztečí nebo protiúderů a k ohrožení boků hlavních sil bránícího se nepřítele. Tento směr maří zámysl nepřítele dostat hlavní síly útočníka do pastí. V průběhu těchto bojů není vyloučena možnost střetného sražení se zálohami nepřítele, které se připravují provést protiúder.

Nevýhodou volby takového směru hlavního úderu je, že se útok vede na nejsilnější úsek nepřátelské obrany, který zpravidla bude mít pro obránce i některé terénní výhody. Použije-li se na tomto směru atomových zbraní, je možno očekávat velký účinek, a proto bude možno použít této varianty v případech, kdy máme dostatek zbraní hromadného ničení.

Druhý případ, kdy směr hlavního úderu je veden na vojska nepřítele, která plánují boj na zdrženou, je útok veden do slabého místa obrany nepřítele a rychlý postup k druhému pásmu obrany dává možnost prolomit ji z chodu.

Avšak útočník v tomto případě může utrpět značné ztráty předem připravenými údery zbraněmi hromadného ničení, jakož i údery připravených záloh. Tento směr hlavního úderu napomáhá nepříteli plnit jeho zámysl, a tím i provést plánovaná opatření v průběhu vedení obranného boje.

Při provedení úderu na silné boky pásma, kde nepřítel plánuje bránit se bojem na zdrženou, je třeba správně volit operační sestavu armády. V prvním sledu na směr hlavního úderu je výhodné mít mechanisované i střelecké divise v závislosti na složení armády (dvě mechanisované a jednu střeleckou nebo jednu mechanisovanou a dvě střelecké). V druhém sledu operační sestavy bude zpravidla jedna mechanisovaná divise, jedna střelecká a jedna tanková divise.

Taková operační sestava dává prvnímu sledu možnost prolomit posílenou obranu na boku bráněného prostoru a umožňuje vyjít do boku a týlu úderného uskupení připraveného k provedení protiúderu. Když nepřítel nemá zaujatou obranu na druhém pásmu obrany, může být ihned po průlomu prvního pásma obrany zasazena do průlomu tanková divise s úkolem rozdrtit úderem do boku a týlu protiúderné uskupení nepřítele a podle situace obklíčit a zničit je v součinnosti s jinými svazky armády nebo souseda. V tomto případě budou zbývající divise druhého sledu zasazovány do boje s úkolem rozvinout úspěch do hloubky.

V druhém případě, kdy je veden hlavní úder armády proti svazkům nepřítele vedoucím boj na zdrženou, mohou být v sestavě prvního sledu armády až tři střelecké divise. Úkolem prvního sledu bude zpravidla rozdrtit obrněnou divisi vedoucí boj na zdrženou. V tomto případě bude mnoho záležet na rychlosti postupu a na schopnosti těchto divisí zadržet protiúder nepřítele. Druhého sledu, který bude mít aspoň dvě mechanisované divise, bude výhodné buď celého nebo jedné jeho divise použít k ovládnutí druhého pásma obrany z chodu a k vyjiti do boku nepřítele, a tak spo-

lečně s vojsky prvního sledu zničit nepřítele v taktické hloubce obrany a zasazením dalších svazků druhého sledu armády rozvinout taktický úspěch v operační.

Ráz mobilní obrany nepřítele a způsoby vedení bojové činnosti k udržení obranných postavení vnášejí do vedení boje v taktické hloubce obrany některé zvláštnosti.

Při vedení hlavního úderu armády na svazky nepřítele, který vede boj na zdrženou, musí divise prvního sledu prolamovat první postavení vysokými tempy, zatím co k zabezpečení boku, odkud je možno očekávat nepřátelský protiúder, je žádoucí předem rozvinout na výhodné čáře jednu nebo dvě střelecké divise zesílené těžkými tanky a protitankovým dělostřelectvem. V těchto podmínkách odrážejí tyto divise z místa protiúder nepřítele, způsobují mu velké ztráty a vytvářejí podmínky k úplnému jeho zničení silami zasazovaných svazků druhého sledu armády. Při vedení hlavního úderu v tomto směru je třeba počítat s možností ohrožení obou boků sbíhavými údery s cílem odříznout čela hlavního úderného uskupení útočnicka. Proto musí velitel armády a jeho štáb dovedně manévrovat svými zálohami, aby byl včas schopen čelit ohrožení na kterémkoli boku. Důležité bude určit, v kterém prostoru a kdy možno dosáhnout obklíčení a zničení nepřítele. Provádí-li nepřítel protizteč, možno jej zničit v prostoru hlavního pásma obrany. Provádí-li protiúder, bude lépe nejdříve zakončit průlom taktické hloubky obrany a provedením hlubokého obchvatu ovládnout možné cesty odchodu a obklíčit a zničit hlavní síly nepřítele.

Jinak bude probíhat bojová činnost armády, která vede hlavní úder na boky mobilní obrany nepřítele. V tomto případě prolamují divise prvního sledu armády hlavní pásmo obrany podle zásad průlomu posícní obrany. K narůstání úsilí vojsk prvního sledu se zasazuje do boje mechanisovaná divise s úkolem ovládnout nebo prolomit druhé pásmo obrany a vyjít do týlu čáry rozvinutí hlavního úderného uskupení nepřítele. Je třeba podtrhnout, že tato divise musí rozhodně pronikat k armádnímu pásmu obrany tak, aby nepřítel neměl možnost obsadit je přicházejícími operačními zálohami. Za touto divisí může být zasazena do boje i další mechanisovaná divise z druhého sledu armády s úkolem rozvinout do hloubky úspěch dosažený dříve zasazovanou divisí.

Zjistí-li nepřítel, že hlavní úder útočnicka směřuje do jeho boku, může se zříci protizteče nebo protiúderu a přejít všemi silami úderného uskupení do obrany na druhém pásmu obrany. Zjištění této skutečnosti vyžaduje rozhodně zvýšit tempo útoku, aby nepřítel nemohl organisovaně obsadit druhé pásmo obrany a dosáhnout průlomu tohoto pásma z chodu.

Velmi výhodné bude použít na druhém pásmu obrany výsadků. Půjde o taktický výsadek vysazený přímo před vyražením k útoku s úkolem zabezpečit ovládnutí druhého pásma z chodu. V tomto případě budou plnit důležitou úlohu předsunuté odřady divisí prvního i druhého sledu armády. Svou rozhodnou a smělou činností mohou účinně pomoci splnit úkol výsadku a armádě jako celku.

Ve všech případech, kdy se plánuje průlom mobilní obrany, je třeba předvídat, že nepřítel může změnit svůj plán vedení obranné operace, může provést úder do boku útočného uskupení z prostoru, kde se armáda zabezpečuje, jen částí sil na široké frontě. Proto musí být velitel armády připraven k odražení protiúderu z kteréhokoli směru. K plnění tohoto úkolu může

být použito nejen divise útočící na tomto pomocném směru, ale i jedné z divisí druhého sledu armády.

Při postupu vojsk do hloubky nepřátelské obrany je důležité pamatovat na to, aby nebyly vytvářeny husté bojové sestavy, a při postupu věnovat velkou pozornost bokům úderného uskupení, které je nutno spolehlivě zabezpečovat dělostřeleckými protitankovými zálohami a zátarasy všech druhů. Na bocích je žádoucí mít větší část tanků přímé podpory pěchoty a zálohu těžkých tanků.

Po zjištění začátku přitahování záloh, směru jejich postupu a možného směru protizteče nebo protiúderu nepřítele je třeba upřesnit rozhodnutí na jejich umístění. Za mobilní obrany, kdy se zničením bližších záloh nepřítele řeší celý úkol průlomu taktické hloubky obrany, budou protizteče a protiúder zpravidla odráženy jen hlavními silami prvního sledu armády. Tím není vyloučena možnost, že podle konkrétní situace může být ke splnění uvedeného cíle nasazena jedna až dvě divise z druhého sledu armády. V průběhu odrážení protiúderu již oslabeného nepřítele může být použito jedné střelecké divise, která byla předem určena k řešení tohoto úkolu a zpravidla zaujímá výhodnou taktickou čaru a palbou z místa odráží protiúder.

Potom se po oslabení protiúderného uskupení nepřítele leteckými údery, palbou dělostřelectva a tanků zakončuje jeho zničení v součinnosti se sousedy a za využití všech sil prvního sledu.

Je-li protiúder nepřítele prováděn dvěma až třemi divisemi, které se nepodařilo předem oslabit, a směřuje-li většina sil protiúderného uskupení proti jedné armádě útočící na nepřítele, který vede voj na zdrženou, bude nutné zasadit do boje dvě divise druhého sledu armády. Jedna ze zasazených divisí, nejlépe střelecká, může ničit nepřítele z předem zaujatého postavení, zatím co druhá divise provede úder do jeho boku a týlu. Je třeba se vyvarovat shromažďování vojsk v prostoru, kde nepřítel předvídá provést hromadný úder zbraněmi hromadného ničení. Zpravidla bude lépe zasadit nejdříve střeleckou divisi k odrážení protiúderu z místa a druhou divisi zasadit později k zničení již zeslabeného nepřítele.

V průběhu vedení boje může se vytvořit i taková situace, že nepřítel zasadí do boje o taktickou hloubku obrany nejen své zálohy, ale i druhý sled polní armády. V takovém případě bude narůstání síly úderu útočníka a rozvinutí útoku do hloubky vyžadovat zasadit do boje až dvě divise z druhého sledu armády k tomu, aby byl zakončen průlom taktické hloubky obrany.

Bez ohledu na to, jakého druhu obrany nepřítel použije, musí být průlom skutečnován bez zastávky a ve vysokých tempech. Je nutno zdůraznit, že je třeba přesně znát ráz nepřátelské obrany, neboť nebude-li útočnickovi včas znám a útok na mobilní obranu bude organizován a prováděn podle zásad průlomu posílní obrany, může celá akce vést k neúspěchu a k zbytečným velkým ztrátám. Proto je třeba za těchto podmínek organizovat usilovný průzkum všech druhů, především průzkum bojem, který musí být prováděn nejen před útokem, ale i dříve, aby byl včas odhalen systém obrany a zámysl nepřítele na vedení obranné operace.

Není vyloučeno, že nepřítel provede poslední noc před vyražením k útoku utajený manévř, jímž může změnit systém své obrany z posílní v mobilní nebo naopak. Proto je třeba, aby velitel armády a jeho štáb věnovali

průzkumu soustavně velkou pozornost, zprávy rychle vyhodnocovali a byli připraveni provést změny v plánu útočné operace v souladu se situací a s odhaleným zámyslem nepřítele. Zpravidla bude velmi těžké obvyklými prostředky průzkumu odhalit jeho zámysl včas, t. j. v době, kdy se velitel armády rozhoduje pro útočnou operaci, pro volbu směru hlavního úderu, sestavu a p. Proto musí velitel armády předvídat opatření, která by reagovala na změnu v systému obrany nepřítele. Totéž platí pro provedení úderů zbraněmi hromadného ničení, které bude nutno obezřele plánovat v několika variantách. Ve správnou dobu provedený protiatomový manévr, který ušel pozornosti útočníka, může vést k tomu, že drahocenných prostředků bude použito do prázdna a obrana nepřítele zůstane stejně odolná.

Je otázka, v kterém směru vést hlavní úder armády, bylo-li včas zjištěno, že nepřítel organizuje mobilní obranu. Je možno soudit, že nejvýhodnější bude volit směr hlavního úderu armády na svazky vedoucí boj na zdrženou s cílem prolomit slabá místa obrany a rychle vyjít hlavními silami do boku a týlu hlavního uskupení. K provedení tohoto rozhodnutí je třeba provést včas příslušná opatření. Je možno zmařit propočty nepřítele na provedení atomových a leteckých úderů na hlavní útočné uskupení při vejíti do připravovaného pytle provedením opatření, která vedou k rozptýlení útočného uskupení, udržením nadvlády ve vzduchu, důsledným pronásledováním odcházejících sil nepřítele, jakož i provedením účinných úderů na protiúderná uskupení nepřítele.

Ráz mobilní obrany má značný vliv na použití dělostřelectva. Hlavním úkolem dělostřelectva bude umlčet spolu s letectvem zálohy nepřítele v prostorech soustředění, při jejich pohybech, rozčleňování a při provádění protiztečí nebo protiúderu. Zároveň musí dělostřelectvo zabezpečovat útok vlastních vojsk při průlomu taktické hloubky obrany nepřítele.

Boj se zálohami nepřítele v prostorech soustředění ve vzdálenosti 20 až 25 km od předního okraje mohou vést jen kanonové oddíly. Normální zesílení armády kanonovým dělostřelectvem umožňuje v průběhu dělostřelecké přípravy umlčet jen dva až tři prapory ze sestavy sborových záloh. V průběhu útoku se možnosti nepřítele poněkud zvyšují, neboť k plnění uvedených úkolů je možno použít i jiných ráží v závislosti na postupu vojsk a přemístění dělostřelectva. V celku je nutno počítat s tím, že armáda při útoku na mobilní obranu nepřítele potřebuje více posily dělostřelectvem větší ráže, než je tomu při průlomu posícní obrany.

Letectvo při průlomu mobilní obrany plní v zásadě tytéž úkoly jako při útoku na posícní obranu. Zvláštní význam má úkol ochrany vojsk před údery ze vzduchu, především těch svazků, které bojují s nepřítelem vedoucím boj na zdrženou. Nepříteli nesmí být dovoleno provést hromadné letecké údery do prostoru, kde jsou na postupu hlavní síly útočníka. Velký význam bude mít v tomto období boje aktivní protiatomová obrana záležející ve včasném odhalení a zničení prostředků, jimiž nepřítel plánuje zničit vojska proniklá do vlnu. Rovněž je nutno klást důraz na provádění úderů bombardovacím letectvem na zálohy nepřítele v prostorech soustředění a při přesunech a rozvinování k provedení protiúderu.

Údery atomovými a chemickými zbraněmi je výhodné provádět na zálohy nepřítele v prostorech soustředění, a to především na tankové prapory obrněných a pěších divisí. Je-li k dispozici málo atomových zbraní,

je účelné ničit především zálohy, které jsou blíže předního okraje. Stejně důležité je provádět údery atomovými a chemickými zbraněmi na vojska zaujímající příčná postavení a připravené čáry rozvinutí k protiztečím a protiúderům.

To jsou některé zvláštnosti útoku na nepřítele, který se brání způsobem mobilní obrany. V zásadě je mobilní obrana druh obrany, v níž je kladen velký důraz na manévr silami z hloubky do předem vyhlédnutého prostoru, který skýtá pro obránce určité výhody. Velitel útočící strany musí být připraven odpovědět na tento ráz obrany vlastním promyšleným manévrem, aby iniciativa zůstala pevně v jeho rukou.

BOJOVÉ POUŽITÍ VRTULNÍKŮ PŘI MANÉVRU VOJSK V SOUDOBÉ OPERACI

Plukovník František Kaválek

I. Charakteristika soudobých prostředků pro přepravu vzduchem

Dopravní výsadkové letectvo prošlo od druhé světové války značným technickým vývojem. Zvýšil se dolet dopravních výsadkových letounů až na několik tisíc kilometrů, zvýšila se tonáž užitečného zatížení letounů ze 2 až 3 tun na 4 až 10 tun, zlepšila se konstrukce trupu letounů pro snadné nakládání a vykládání vozidel, děl a jiného těžkého materiálu a pomocná nakládací a vykládací zařízení, letouny jsou vybavovány nejnovějšími radio-technickými přístroji pro navigaci a zabezpečení letu, vzletu a přistání za ztížených povětrnostních podmínek a v noci, zvýšila se cestovní rychlost letounů na 250 až 500 km/hod. Použití reaktivních dopravních letounů k přepravě vojsk na bojišti není možné, neboť jejich velká minimální rychlost nedovoluje shoz osob a materiálu padáky (připustná rychlost do 240 km/hod.), vleky kluzáků a potřebují zvláště velké plochy pro přistání.

Stále však hlavní nevýhodou dopravních výsadkových letounů zůstává, že střední výsadkové letouny, zpravidla dvoumotorové (pístové nebo turbo-vrtulové), schopné vzlétat a přistávat na travnatých vzletových a přistávacích pásmech do délky 1500 m, mají únosnost jen do 3 až 5 tun, zatímco těžké dopravní čtyřmotorové letouny o dvojnásobné únosnosti potřebují až na výjimky (UKRAJINA-SSSR, HERCULES-USA) nejméně 2 km dlouhou betonovou nebo asfaltovou dráhu.

Z toho vyplývá, že letouny poměrně dobře použitelné k vysazování jednotek a materiálu na bojišti mají únosnost, která nedovoluje vysadit spolu s vojsky těžší materiál, jako děla ráže 150 mm a větší a terénní nákladní vozy od 1,5 t výše. Letouny schopné dopravovat tento materiál potřebují mírová velká letiště. Žádný letoun není schopen dosud přepravit na bojiště střední tanky vážící 40 až 50 tun, hlavní údernou sílu a prostředek manévru soudobých vojsk.

Soudobé dopravní výsadkové letectvo je tedy schopno provádět dopravními letouny a kluzáky

- přepravu vojsk vzduchem na vlastním území na libovolnou vzdálenost za současné přepravy těžkého materiálu po železnici nebo loděmi;
- operační a taktické vzdušné výsadky v týlu nepřátelské bojové sestavy;
- zásobování tankových a mechanizovaných vojsk v hloubce bojové sestavy nepřítele pohonnými hmotami, municí a proviantem, v boji v pouštích a stepích též vodou;
- zásobování letectva při letištním manévru;
- odsun raněných, důležitého lehčího ukořistěného materiálu a dopravu osob a pošty.

Uvedené nevýhody dopravních výsadkových letounů soudobých konstrukcí, které jsou v sériové výrobě, projevují se v nutnosti zabezpečit dostatečný počet letišť na vlastním území pro masu těchto letounů.

K vysazení jedné výsadkové divise jedním koloběhem je třeba zhruba nejméně 640 dopravních výsadkových letounů o únosnosti 3 t a 550 kluzáků o únosnosti 3,5 t, nebo 600 letounů o únosnosti 10 t. Je třeba toto letectvo soustředit na letiště pro naložení a vzlet a k těmto letištím soustředit příslušné jednotky vzdušného výsadkového vojska nebo vojsk určených k přepravě, což je nevýhodné jak s hlediska možnosti utajení operace, tak i s hlediska nebezpečí zničení dopravního výsadkového letectva a výsadkových nebo přepravovaných vojsk na letištích vzletu atomovými údery nepřítele.

Rovněž tak sám způsob vysazení v padákových a kluzákových sledech nevyhovuje.

Padákový výsadek se poměrně těžko a dlouho shromažďuje po vysazení a při chybném shozu buď vinou osádek letounů nebo vinou parašutistů při opoždění seskoku může být tak rozptýlen, že ztrácí bojovou hodnotu.

Kluzákový výsadek má výhodu proti padákovému, že vysazované jednotky jsou ve větších organických celcích vysazovány a rychleji se mohou shromáždit a zaujmout bojovou pohotovost, na druhé straně však má i nevýhody: Letouny pro vleky kluzáků nemohou po většině současně nést parašutisty pro shoz padáky, potřebují nejméně dvojnásobnou délku vzletového pásma a čtyřnásobnou vzdálenost nejbližších překážek od letiště pro bezpečný vzlet s kluzákem, jsou zranitelnější za vleku než letouny bez kluzáků. Kluzáky potřebují pečlivě vybrané přistávací plochy, prosté všech překážek, jejich zasazení v noci vyžaduje zvlášť pečlivého výcviku osádek a podrobné světelné vytyčení čar odpoutání a přistávacích ploch a kluzáků se obvykle dává použít jen pro jedno vysazení, neboť bývají jak při přistání, tak i v průběhu boje poškozeny tak, že jejich oprava je nehospodárná.

Pro vysazení vojsk v hloubce sestavy nepřítele z letounů přistávajících na letištích (plochách) je nutno, aby se pozemní nebo vzdušné výsadkové vojsko zmocnilo nepoškozených letišť nepřítele, a to celých letištních uzlů, při naprosté nadvládě vlastního letectva, takže podobný výsadek lze uskutečnit jedině za zcela výjimečné příznivé situace.

Pro tyto nevýhody soudobých dopravních výsadkových letounů a kluzáků se snaží letečtí konstruktéři, zvláště od druhé světové války, sestavit takové dopravní výsadkové letadlo, které by při velké únosnosti mohlo přistávat a vzletat kdekoli v terénu, co možná svisle.

Konstrukce jde dvěma směry. První, na němž se již pracovalo od třicátých let, jsou vrtulníky.

Soudobé vrtulníky mohou přistávat a vzletat svisle, mohou nepohnutě »viset« ve vzduchu, mohou provádět manévry dopředu a dozadu a do stran.

Jejich soudobou společnou vlastností je poměrně malý dolet, dostup a cestovní rychlost, což znamená též značnou zranitelnost prostředky PVO nepřítele.

Vzhledem k těmto »dětským nemocem« vrtulníků ubírá se jiný konstrukční směr cestou opatřit dopravní výsadkové letouny soudobého typu zařízeními pro co nejkratší, dokonce svislý vzlet a přistání. Tak vznikají pokusné konstrukce t. zv. »k o n v e r t o p l á n ů«, t. j. normálních letounů s motory v gondolách na křídlech, s křídly tak sklopnými podél podélné osy, že vrtule motorů při vzletu jsou ve vodorovné rovině (jako rotory vrtulníků) a silou tahu vrtulí je letoun zvednut se země. Po vzletu a nabytí dostatečné výšky se svisle postavená křídla s motorovými gondolami postupně vracejí do normální polohy za stále přibývajících dopředných rychlostí

letounu, až dosáhnou pro vlastní let polohy jako u normálních letounů, v které jsou zajištěna. Při přistání je postup obrácený.

Výhodou konvertoplánu je jeho větší rychlost, dolet a dostup, nevýhodou nebezpečí, že se zřítí při vzletu nebo při přistání, vynechá-li motor, neboť celá váha letounu spočívá na vrtulích a není tu jiného prostředku záchrany letounu jako u vrtulníků, u kterých brzdí pád volně se otáčející rotor.

Vzhledem k tomu, že konvertoplány nepřekročily pokusné stadium, nelze je v současné době brát v úvahu pro řešení možností manévru a přepravy vojsk vzduchem a budeme se dále zabývat jen použitím vrtulníků k těmto účelům.

II. Možnosti soudobých vrtulníků

Soudobé vrtulníky možno rozdělit do tří kategorií, a to na lehké (pro 2 až 4 osoby), střední (pro 12 až 15 osob nebo únosnosti 1,5 t) a těžké (pro 20 až 40 osob nebo únosnosti do 4 t).

U nás nejznámějšími představiteli těchto kategorií jsou lehký vrtulník čs. výroby HC 2 dvoumístný, sovětský střední vrtulník Mi-4 s únosností 12 osob nebo 1,2 t při normální a 1,5 t při přetížené verzi a sovětský těžký vrtulník Jak 24 »Létající vagon« s únosností 40 osob nebo 4 t.

Společným rysem těchto vrtulníků je poměrně malá cestovní rychlost, pohybující se od 135 do 180 km/hod., malý dolet (od 250 do 400 km) a dostup.

Světového rekordu v kategorii těžkých vrtulníků dosáhl sovětský vrtulník Jak 24 »Létající vagon« výkony 2 t do 5000 m a 4 t do 2000 m výšky.

Přes uvedená omezení mají soudobé vrtulníky, zvláště vrtulníky sovětské výroby, takové vlastnosti, které zdaleka vyvážejí jejich nedostatky, a jak ukázalo praktické použití vrtulníků Američany ve válce v Koreji, jsou úplně způsobilé plnit řadu úkolů na bojišti.

Lehké vrtulníky mohou v soudobých podmínkách provádět tyto úkoly na bojišti:

- ✓ — dělostřelecký průzkum a řízení paleb dělostřelectva,
- udržovat spojení buď jako netechnická pojítka nebo jako radiové nebo televizní stanice ve vzduchu v těžkém hornatém terénu,
- klást linková polní telefonní a telegrafní vedení,
- dopravovat osoby, zejména štábní pracovníky a velitele, a provádět s nimi kontrolu plnění úkolů podřízenými svazky a útvary, zejména za pochodu, a velitelský průzkum,
- * ✓ — přesunovat důležitý speciální materiál, jako léky, chirurgické nástroje, malé lehké součásti bojové techniky,
- odsunovat raněné,
- vést radiační průzkum,
- vysazovat v noci na území nepřítelů jednotlivé osoby a udržovat styk s partyzány,
- provádět záchranu pilotů z jednomístných letounů,
- střežit pobřeží.

Střední a těžké vrtulníky mohou provádět úkoly:

- ✓ rychlé přepravy vzduchem jednotek, útvarů a svazků s materiálem do váhy 1,2 až 4 t,
- vysazovat taktické a operační vzdušné výsadky v hloubce nepřátelské sestavy,
- ✓ zásobovat tankové a mechanisované svazky i ostatní vojska v hloubce nepřátelské sestavy, při úsilném pochodu nebo při rozrušení vlastních týlových komunikací pohonnými hmotami, municí, proviantem a náhradními součástmi bojové techniky,
- odsunovat těžce raněné do příslušných nemocnic,
- odsunovat důležitý kořistní materiál do váhy 1,2, po případě 4 t,
- přesunovat celé štáby a VS,
- doprovázet obchodní i válečné lodi a střežit je proti ponorkám,
- střežit pobřeží před překvapivým výsadem nepřítele,
- provádět záchrannou službu osádek na moři i na souši (z týlu nepřítele),
- ✓ přenášet rychle těžká břemena, hlavně pomáhat při budování životně důležitých těžkých přeprav přes vodní toky.

Zasazení vrtulníků USA v Koreji jak ve prospěch námořní pěchoty, tak i ve prospěch vojsk polní armády plně potvrdilo způsobilost vrtulníků k úspěšnému plnění uvedených úkolů a bylo znovu potvrzeno ukázkami vysazení vojsk při leteckém dnu 1956 v Tušinu u Moskvy.

Přestože vrtulníky jsou ve vývoji konstrukce dnes asi na tom stupni, na jakém bylo letectvo po první světové válce, jejich vývoj pokračuje mílovými kroky kupředu, neboť prakticky nestojí konstruktérům v cestě nepřekonatelné překážky vyvíjet vrtulníky postupně s únosností do 70 t, t. j. daleko vyšší, než jaké by mohli dosáhnout u normálních dopravních letounů, které by v takovém případě potřebovaly ohromná letiště k provozu se zvláště zesílenými vzletovými pásmy. Vrtulníky nemusí mít podvozek s koly, ale speciální široké lyže, které rozloží tlak na 1 cm² přistávací plochy.

Vrtulník je tedy bojovým prostředkem, který je na počátku svého vývoje a který může dát překvapující výsledky.

III. Možnosti manévru vojsk vrtulníky v soudobé operaci

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že pro manévr vojsk v soudobé operaci mají význam střední a těžké vrtulníky, v současné době vrtulníky Mi 4 a Jak 24.

Abychom mohli rozebrat a posoudit možnost tohoto nového prostředku manévru, je třeba si především ujasnit, kdy a za jakých situací v soudobé operaci je třeba provést takový manévr vojsky, který by vyžadoval použití vrtulníků v taktickém i operačním rámci, a to jak pro vlastní přepravu vojsk, tak i pro jejich zásobování.

V útočné operaci frontu v soudobých podmínkách lze brát v úvahu použití vrtulníků pro manévr vojsk v četných situacích.

a) V období příprav operace:

- při boji svazků v dotyku o předmostí na řece nebo kanálu pro vlastní operaci: vrtulníků možno použít po potřebné dělostřelecké přípravě v noci k vysazení vojsk na předmostí.

b) V boji v taktické hloubce obrany nepřítele:

- provedení taktického vzdušného výsadku na pásmo sborových záloh nepřítele k jeho obsazení před příchodem zálohy armádního sboru nepřítele;
- provedení taktických vzdušných výsadeků s cílem získat přepravy přes vodní toky a předmostí na nich nebo zmocnit se neporušených předních letišť nebo vzletových pásem nepřítele;
- provedení manévru pohyblivou protitankovou zálohou do prostoru, kam by po vlastní ose nedospěla včas.

c) V boji v operační hloubce obrany nepřítele:

- provedení operačních vzdušných výsadeků: na pásmo armádních záloh s cílem obsadit je dříve, než je obsadí zálohy polní armády nepřítele; do prostoru setkání dvou úderných uskupení uzavírajících vnitřní frontu obklíčení s cílem zabránit svazkům nepřítele v odchodu z obklíčení dříve, než se setkají obklíčující je volné síly; k získání operačního předmostí v hloubce k zasazení armády z druhého sledu frontu;
- provedení manévru svazky do týlu nepřítele při střetném sražení armád úderného uskupení frontu se svazky zálohy skupiny armád protivníka k vytvoření výhodných podmínek pro jejich zničení volnými silami odřezáním jejich přísunu PHM a munice;
- zásobování vlastních vojsk v hloubce obrany nepřítele, především pohonnými hmotami a municí, s cílem zachovat jejich schopnost manévru a palby;
- obsazení nepřátelských letišť a vzletových pásem v operační hloubce obrany nepřítele vzdušnými výsady na vrtulnících.

V obranné operaci:

a) Za atomové a letecké protipřípravy:

- v součinnosti s vlastním protiúderem nebo protiztečí před hlavní pásmo obrany provedení nočního vysazení vojsk do týlu s boku nepřátelských svazků postupujících v proudech po komunikacích ze vzdáleného výchozího položení k útoku k prvnímu pásmu obrany s cílem zničit část úderných sil nepřítele, rozvrátit jeho útočnou sestavu a tak znemožnit provedení jeho plánované útočné operace;
- rychlé provedení manévru zálohami buď k jejich přeskupení podél fronty nebo k včasnému obsazení obranných pásem nebo postavení v hloubce;
- urychlený přísun posilových prostředků nebo jejich přeskupení podle zjištěného směru hlavního úderu nepřítele, především jednotek protitankového dělostřelectva.

b) Za boje o hlavní pásmo obrany a v taktické hloubce obrany:

- taktický nebo operační vzdušný výsadek v součinnosti s vlastním protiúderem do týlu vojsk prvního sledu nepřítele s cílem obsadit přechody přes vodní tok nebo důležitý terénní celek mezi prvním a druhým sledem úderného uskupení, izolovat první sled od týlu a od druhého sledu, a tím vytvořit příznivé podmínky k jeho rozdrčení vlastním pro-

tiuderným uskupením a vytvořit výhodné podmínky pro jeho postup vpřed z obsazené čáry;

- provést přeskupení záloh, zejména protitankového dělostřelectva;
- provést manévry zálohami z hloubky s cílem obsadit pásma nebo postavení v hloubce obrany;
- zabezpečit zásobování vlastních vojsk v noci při zničení a zamoření komunikací nepřítelem.

c) Za boje v operační hloubce vlastní obrany:

- v součinnosti s frontovým protiúderem provést operační vzdušný výsadek s cílem zabezpečit pro dané svazky výhodnou čáru ve střetném sražení dříve, než se jí zmocní nepřítel (předmostí, přechody přes hory a p.);
- provést manévry zálohami, hlavně protitankovými;
- v součinnosti s letectvem zásobovat obklíčená vojska.

IV. Propočít prostředků pro přepravu vojsk vrtulníky

Ke splnění uvedených úkolů je třeba značného množství vrtulníků. Protože nejsou dosud přístupná některá podrobná takticko-technická data, zvláště o těžkých vrtulnících, a hlavně nejsou k dispozici přesné tabulky, stanovící až na jednotlivý truhlík střeliva, jak mají a mohou být naloženy jednotlivé druhy bojové techniky, její obsluhy a munice na střední a hlavně těžké vrtulníky, je nutno se spokojit jen hrubým propočtem. Pro operačně taktický výpočet potřebných prostředků plně postačí, nepostačil by však pro přesné plánování přepravy štábem vrtulníkového svazku, jak o tom bude pojednáno dále.

Při kalkulaci možností přepravy vojsk vzduchem, ať již letouny, kluzáky nebo vrtulníky, setkáváme se vždy s jednou zásadní potíží, že totiž bojová technika, a to především terénní tažná a nákladní vozidla, nejsou konstruována rozměry, hlavně výškou kabiny řidiče, pro dopravu vzduchem. Tak dochází k tomu, že jinak výtečná vozidla nemohou být přepravována soudobými vrtulníky pro výšku kabin, protože speciální vozidla byla počítána jen pro vzdušné výsadkové vojsko.

Aby bylo možno plnit vrtulníky úkoly manévru vojsky v soudobé operaci, je tedy především nutné, aby buď jejich ložné plochy a nakládací prostory a otvory byly přizpůsobeny vozidlům, kterými jsou vševojskové svazky vybaveny, nebo musí být dosaženo i na tomto poli těsné socialistické mezinárodní spolupráce mezi konstruktéry vozidel a konstruktéry dopravních výsadkových letadel. Přitom je zřejmé, že by taková vozidla nebyla ani tak ladných tvarů, ani by neposkytovala to pohodlí osádkám, jako dnešní vozy, a proto by se těžko prodávala na mezinárodních trzích jako civilní nákladní auta.

Výškovými rozměry odpovídají pro přepravu vzduchem soudobými prostředky jen vozidla sovětská. Uvedu příklady výšky vozidel:

1,5—2 t čs. TATRA 805, 2,42 m, sov. GAZ 51, GAZ 63 2,185 m; 3 t čs. PRAGA V3S 2,510 m, sov. US 150 2,180 m. Čs. štábní vozy z T 805 i V3S nelze dopravovat vzduchem pro výšku 2,60, 3,060 m. Vozidla čs. výroby by šlo tedy přepravovat jedině v závěsu pod vrtulníky, což ztěžuje manipulaci a techniku pilotáže, o letových vlastnostech ani nemluvě.

Přitom je třeba uvážit, že jednotka vysazená v soudobé operaci bez veškerých dopravních prostředků je bojeschopná jen v omezeném slova smyslu, neboť jí chybí možnost manévru po vysazení.

Soudobé těžké vrtulníky jsou s to přepravit plně naložená 1,5tunová terénní vozidla mající výšku odpovídající sovětským vozům, jichž může být plně využito k tažení veškeré pěchotní a dělostřelecké bojové techniky, kterou mohou těžké vrtulníky unést. Jsou to minomety všech ráží, děla do 85 mm vto, 122mm houfnice, 107mm BZK, z prostředků PLD jen 30mm PLdvK. Raketomety 130mm a ostatní děla nelze prozatím dopravovat.

Z ženíjního materiálu možno počítat s přepravou kompresorů do 5,4 m³ za minutu vto, lehkých rámových a okružních motorových pil, beranidel DB 45 a 50, čerpadel PPS 8 a NZ 3 a elektrocentrál, veškerého materiálu k trhání a zatarasování, výsadkových loděk 1,4 t, gumových nafukovacích člunů, útočných člunů, LÚS loděk, pontonových dilů LMS 20B a SMS, rychlých motorových člunů a malých obojživelníků. K přepravě lehké motorové soupravy LMS 20B je třeba asi 30 těžkých vrtulníků. Vrtulníky jsou schopny též přepravovat soupravu SMS 40/60 a lehkou útokovou soupravu LÚS.

Spojovací techniku mohou vrtulníky přepravovat bez obtíží, musí být však naložena na takových vozidlech, která svými rozměry odpovídají požadavkům pro vzdušnou dopravu. Jak již bylo uvedeno, naše dosavadní radiové vozy s karoseriemi štábních vozů na T 805 a V3S nelze použít.

Z chemického materiálu možno přepravit vrtulníky veškerý materiál ochrany jednotlivce, filtry do krytů, zadýmovací prostředky, ohňomety, odmořovací a desaktivací prostředky kromě ACHR.

Z automobilní techniky lze přepravit z materiálu čs. výroby jen terénní osobní vozy, přívěsné cisterny na 3000 l PH A 3C, kolové traktory 25 K, 30 K a 35 K.

Při kalkulaci prostředků je nutno počítat s tím, že se vrtulníky budou přepravovat vojska jedině v kritických situacích boje, které jsou prostorově i časově omezeny, že tedy bojové úkoly přepravených jednotek budou prostorově a časově omezeny, takže týly i kuchyně těchto jednotek nebo svazků budou přesunuty po vlastní ose. Eventuální nezbytné zásobování PHM, municí a potravinami v konzervách bude provedeno vrtulníky nahrazujícími týlová vozidla vojsk přepravených vzduchem.

Při vzdušném manévru vrtulníky lze počítat zhruba pro přepravu jedním kolořehem s 1 palebným průměrem munice, s 1 náplní PHM a 2 denními dávkami potravin při přepravě jen 60% organických vozidel do 1,5 t únosnosti:

- pro střelecký prapor 40 těžkých vrtulníků (4t), t. j. 1 pluk vrtulníků Jak 24 o 4 letkách (počítáno s přepravou 27 naložených 1,5t aut);
- pro střelecký pluk (bez středních tanků, obrněných transportérů a jen se 180 vozy do 1,5 t) 350 těžkých vrtulníků (4t);
- pro dělostřelecký pluk ve složení 12 K 85mm, 12 H 122mm 12 minometů 160mm 140 těžkých vrtulníků (4t);
- pro protiletadlový dělostřelecký oddíl 30mm PLdvK 65 těžkých vrtulníků (4t) při přepravě všech vozidel do 1,5 t únosnosti;

- pro protiletadlový dělostřelecký oddíl 85mm PTK 55 těžkých vrtulníků (4t) při přepravě všech vhodných vozidel;
- pro střeleckou divisi (bez tanků, obrněných transportérů, speciálních vozidel nad 4 t celkové váhy, bez protiletadlového dělostřeleckého pluku 57mm PLK, raketometného dělostřeleckého oddílu, automobilního praporu a týlu divise) 1620 těžkých vrtulníků (4t); přitom je počítáno pro velitelství divise se všemi vozy 63, pro průzkumný prapor — malou část — 12, pro průzkumnou dělostřeleckou baterii 14, pro ženijní prapor 70, pro spojovací prapor 40 a pro rotu chemické ochrany 25 těžkých vrtulníků.

Pro zásobování jedním palebným průměrem munice jedním koloběhem je třeba zhruba pro divisi střeleckou 180, mechanisovanou 250, tankovou 152, pro pluk střelecký 20, mechanisovaný 28, tankový 40, dělostřelecký 28 těžkých 4t vrtulníků.

Pro zásobování jednou náplní PHM jedním koloběhem je třeba zhruba pro pluk střelecký 8, mechanisovaný a tankový 15, pro divisi střeleckou 55, mechanisovanou a tankovou 70 těžkých 4t vrtulníků.

Pro zásobování jednou dávkou proviantu jedním koloběhem je třeba zhruba pro pluk 3, pro divisi 12 těžkých 4t vrtulníků.

Uvedený hrubý propočet prostředků se týká přepravy pozemních vojsk. Při použití vzdušných výsadkových jednotek, útvarů a svazků je spotřeba vrtulníků přibližně o jednu třetinu menší, což vyplývá ze speciálního výstroje vzdušného výsadkového vojska, především jeho tažných vozidel. Zatím co u pozemního vojska nutno kalkulovat na příklad pro dělo 1 vrtulník a pro jeho tažné vozidlo rovněž 1 vrtulník, je tažné vozidlo děla výsadkového vojska spolu s dělem a celou osádkou v jednom vrtulníku.

Z provedených úvah a kalkulací vyplývá, že současná bojová technika vrtulníků není schopna převážet těžký bojový materiál, především tanky a obrněné transportéry, čímž znemožňuje dávat vzduchem přepraveným vojskům úkoly útočného rázu, neboť jim chybějí hlavní úderné prostředky.

Proto je nutné dávat těmto vojskům úkoly obranného rázu, jako obsadit prostor, přehradit směr, zabezpečit předmostí, rozrušit sestavu, přetít komunikace, rozvrátit tyl nepříteli a p., vždy alespoň v operační součinnosti s mechanisovanými vojsky.

Dále nás propočet prostředků poučuje, že je výhodné a poměrně snadno uskutečnitelné provést manévry dělostřeleckými protitankovými oddíly, ženijními prapory a střeleckými prapory, neboť nevyžadují abnormálního počtu vrtulníků.

Střelecký pluk vyžaduje k přepravě 350 vzletů vrtulníků 4tunových, t. j. 3 dopravní vrtulníkové letecké divise po 120 vrtulnicích v jednom koloběhu nebo 1 dopravní vrtulníkovou leteckou divisi o 4 plucích po 30 vrtulnicích ve 3 kolobězích.

Za předpokladu, že uvedený střelecký pluk má provést manévr na vzdálenost 100 km od prostoru nakládání při cestovní rychlosti 135 km/hod., trvá 1 koloběh: naložení 1 hodina, vyložení 30 minut, návrat 1 hodina, celkem 3½ hodiny. Protože nejkratší temná noc trvá zhruba 7 hodin

(v červnu), je jasné, že by po většinu roku nestačila ani uvedená divise vrtulníků přepravit za noc střelecký pluk.

Střelecká divise by vyžadovala pro přepravu jedním koloběhem 3 dopravních vrtulníkových leteckých skupin, z nichž 2 by měly 4 divise po 120 vrtulnících a 1 by měl 5 divisi po 120 vrtulnících, celkem 13 divisi vrtulníků.

Při dvou kolobězích by bylo potřeba 7 leteckých divisi po 120 vrtulnících.

Ačkoli se tento počet zdá veliký, není v poměru k potřebě dopravních výsadkových letounů a kluzáků k vysazení vzdušných výsadkových divisi a pluků nikterak přemrštěný. Vždyť Američané ještě do nedávna počítali pro vysazení jedné výsadkové divise jedním koloběhem s potřebou zhruba 1600 letounů a kluzáků vyžadujících nadto ohromná betonová letiště.

Srovnáme-li úkoly, které mohou plnit úspěšně vojska, jimiž velitel může manévrovat vzduchem s potřebnými počty vrtulníků, dojdeme k závěru, že by v soudobé operaci bylo třeba počítat pro armády prvního sledu frontu na směru hlavního úderu po jedné dopravní vrtulníkové letecké divisi o 150 těžkých vrtulnících 4tunových (z toho možno počítat 120 stále letu schopných), kromě toho by bylo třeba 4 dopravních vrtulníkových leteckých divisi u frontu. Takové prostředky vzdušného manévru na bojišti by umožňovaly veliteli frontu zabezpečovat jimi rychlejší a snadnější plnění úkolů vojsky frontu.

Celkem se ukazuje potřeba pro front, u něhož se předpokládají během operace taktické a operační výsadky, manévr vojsky vzduchem na vlastním území a zásobování vojsk v hloubce nepřátelské sestavy nejméně 6 dopravních vrtulníkových leteckých divisi po 150 vrtulnících o únosnosti 4 t typu Jak 24. Tyto svazky by bylo třeba přidělit frontu hlavním velitelstvím. Vidíme, jak náročné a těžko uskutečnitelné jsou tyto požadavky a jaký obrovský průmyslový potenciál vyžadují, i když představují nejvýše prostředky pro přepravu jednoho vševojskového svazku ve dvou kolobězích.

Válečné zkušenosti z druhé světové války a zkušenosti z velmi mnoha operačních cvičení po válce ukázaly, že se brigáda jako svazek vzdušného výsadkového vojska neosvědčila, protože je příliš slabá, aby mohla úspěšně plnit úkoly operačního výsadku v hloubce nepřátelské obrany, zvláště je-li ještě předem zeslabena použitím některého svého praporu pro taktický výsadek. Protože takový svazek již organizačně neexistuje ani v sovětské, ani v žádné velké kapitalistické armádě, je třeba, aby i u nás bylo reálně počítáno s plněním operačních úkolů v hloubce obrany nepřítele nejméně jednou výsadkovou divisi vysazovanou buď letouny a kluzáky, vrtulníky nebo kombinovaně.

Front vybavený uvedenými počty vrtulníků je s to plnit úkoly v soudobé operaci za použití manévru vojsk vrtulníky.

V. Plánování přepravy vojsk vrtulníky

Použití vrtulníků pro manévr vojsky a zásobování v soudobé operaci musí být přesně naplánováno.

Za předpokladu, že jednotlivé fronty na válčišti nejsou vybaveny vozidly stejných vah a rozměrů, musí být uváženo již hlavním velitelstvím,

který front má vojska vybavena vozidly použitelnými pro přepravu vzduchem a který nikoli.

Frontu, který nemá vozidla vhodná pro přepravu vzduchem, musí být přiděleny k plnění úkolů v týlu nepřítele vzdušné výsadkové útvary nebo svazky.

Front, který může normální pozemní vojska přepravovat bez obtíží vrtulníky, je schopen plnit tyto úkoly svými vojsky.

Po stanovení možností a potřeb frontů přiděluje hlavní velitelství frontům prostředky pro manévry a zásobování vojsk vzduchem, a to svazky vzdušného výsadkového vojska i svazky vrtulníků nebo dopravních výsadkových letounů s kluzáky. Přitom je určen velitel dopravního výsadkového letectva, vybaven příslušným štábem a prostředky velení a podřízen veliteli letecké armády zabezpečující front.

Podkladem pro plánování manévru a zásobování vojsk vzduchem je plán operace frontu, který na základě rozhodnutí velitele frontu stanoví a předvídá taktický i operační vzdušný manévry vojsky v několika variantách podle předpokládaného vývoje situace.

K zabezpečení součinnosti s letectvem letecké armády vysílá letecká armáda do štábu dopravního výsadkového letectva ke společnému plánování důstojníky operačního, průzkumného, spojovacího oddělení a důstojníky ze štábu hlavního letovoda. Zároveň musí být přítomni plánování důstojníci štábů těchto svazků nebo útvarů, jejichž manévry vzduchem je předvídán plánem operace.

V období příprav operace se vypracují podrobné »plány leteckého zabezpečení vzdušného výsadku x-té jednotky (útvaru, svazku)« ve všech variantách stanovených plánem operace. Taktické výsadky ve prospěch jednotlivých armád se plánují za účasti štábů těchto armád a štábů těchto svazků, v jejichž prospěch jsou podle plánu armádní operace vysazovány.

Při plánování se postupuje takto:

— Velitel vysazované jednotky (útvaru, svazku) zhodnotí na základě úkolu stanoveného plánem frontové (armádní) operace a předpokládané situace v době výsadku spolu s velitelem dopravního výsadkového letectva nebo důstojníkem jeho štábu prostor vysazení na plánu 25 000, určí sestavu vojsk při vysazení a jednotlivé plochy přistání vrtulníků.

Pro jeden pluk vrtulníků o 30 těžkých vrtulnících potřebuje k naložení a vyložení plochu zhruba 1 km². Někdy je výhodné vysadit určitou jednotku podél komunikace. V tom případě se volí pro 1 vrtulník střední (Mi 4) plocha 70×70 m, pro 1 vrtulník těžký (Jak 24) plocha 150×150 m, po obou stranách komunikace.

Pro střelecký prapor bude tedy třeba plochy asi 1 až 1½ km², podél komunikace po obou stranách jedním proudem 3 km.

Pro směrové vysazení střeleckého pluku je třeba 11 ploch po 1 km².

Prostor musí být mimo rozmístění vojsk nepřítele skryt před přímým pozorováním z míst, kde pravděpodobně budou rozmístěna nepřátelská vojska, v jeho blízkosti nesmí být žádná vedení, půda musí mít náležitou únosnost, aby se vrtulníky při přistání nezabořily a aby se nebořila bojová technika při vykládání. Prostor vykládání musí mít komunikaci, aby se po ní vyložená jednotka co nejrychleji přemístila do prostoru bojové pohotovosti.

Podle vybraných prostorů se dají zhotovit prostřednictvím štábu letecké armády jejich vzdušné snímky ve velkém měřítku a prostory se definitivně vyberou.

Na základě zamýšleného uskupení organických jednotek vojsk provádějících manévry vzduchem stanoví štáb dopravního výsadkového letectva, které pluky vrtulníků budou vysazovat příslušné organické jednotky přepravovaného vojska a kolika vrtulníky.

Potom stanoví podle předpokládané situace přibližně tratě a profily letu, prostory nakládání, pohotovostní prostory přepravovaných jednotek k nakládání, přibližná doba pohotovosti k nakládání a přiletu vrtulníků do prostorů nakládání (mimo situaci, kdy vlastní letectvo získalo absolutní nadvládu ve vzduchu, provádí se manévry vzduchem na frontě a přes frontu zásadně v noci).

Prostory nakládání vojsk na vrtulníky mohou být v noci až 10 km za frontou. Nejvýhodnější prostor je mimo dostřel atomového dělostřelectva nepřítele, t. j. nad 30 km.

Hlavními činiteli při stanovení prostorů nakládání jsou předpokládaná situace vojsk určených k přepravě v době nakládání a dolet vrtulníků z prostorů nakládání do prostorů vysazení.

Dále se zpracuje na plánu 25 000 a na náčrtech velkého měřítko grafický plán nakládání, v kterém se až do jednotlivých vrtulníků určí jednotky, které se na každý vrtulník naloží, jaká bojová technika, munice, materiál a proviant, způsob a postup naložení, odpovědní velitelé jednotlivých skupin, cesty příchodu k nakládání, organizace regulační služby a bojového zabezpečení v prostoru nakládání, signály k zaujetí pohotovosti k nakládání, k nakládání a nasednutí, k pohotovosti ke vzletu.

Poté se přikročí k předběžnému naplánování součinnosti, a to mezi vrtulníkovými svazky a letectvem, které podle plánu leteckého zabezpečení frontové operace leteckou armádou je určeno k zabezpečení vzdušného manévru vojsk, s vševojskovou armádou a jejími svazky, v jejichž pásmu přelétají vrtulníky frontu, se svazky pozemních vojsk, v součinnosti s nimiž působí vysazená vojska, a s letectvem, které zabezpečuje vojska v boji po provedení vzdušného manévru.

Toto plánování lze provést jen zhruba, neboť je založeno v období příprav operace jen na předpokládaných situacích v době skutečného výsadku. Napřed lze promyslet podrobně signály součinnosti, organizaci vedení a prostředků součinnosti a zhruba stanovit úkoly jednotlivým svazkům letectva a pozemního vojska, časově vymezené na čas vysazení vojsk.

Při plánování a dohovoru součinnosti vrtulníkových svazků s letectvem v noci je třeba upřesnit:

- které svazky nočního stíhacího letectva budou chránit vrtulníky při přiletu do prostorů nakládání, během nakládání, na trati letu a v prostoru vysazení; jakým bojovým úsilím, jakým způsobem a kdy budou tyto úkoly plnit;
- který svazek, kdy a jak bude provádět rušení nepřátelských radiolokátorů a klamnou leteckou činnost ve prospěch vrtulníkových svazků;
- který svazek provede leteckou (po případě atomovou) přípravu údery na vojska nepřítele v prostoru vysazení a na nejbližší nepřátelské zá-

lohy, které by mohly vlastní vojska po přistání ohrozit, jakým způsobem se letecká příprava provede, jakým bojovým úsilím a kdy vzhledem k času vysazení vojsk;

- jak bude provedeno letectvem eventuální umlčení pozemních prostředků PVO nepřítele na trati letu vrtulníků;
- jde-li o větší operační výsadek, jak bude zabezpečen úder vlastního letectva na nepřátelská letiště;
- které letecké svazky, odekdy a jak budou chránit vysazená vojska před pozorováním a úderem ze vzduchu;
- které letecké svazky, odekdy a s jakým bojovým úsilím budou podporovat vysazená vojska na výzvu a které na žádost, jak bude organizován vzdušný průzkum pro vysazená vojska a jak budou přijímány zprávy vzdušného průzkumu;
- přesné ohrazení a vymezení prostorů podle význačných orientačních bodů v terénu, kam bude působit letectvo přímo podporující vysazená vojska a kam letectvo podporující armády prvního sledu, aby nedošlo k bombardování vysazených vojsk vlastním letectvem;
- organizace velení celé vzdušné operaci. Způsob informace štábu dopravního výsadkového letectva štábem letecké armády o vývoji vzdušné situace, o pohotovostech a vzletech útvarů k zabezpečení vzdušného manévru vojsk. Způsob informace velitele přepravovaného vojska o průběhu výsadku za letu ve vrtulníku. Zabezpečení součinnosti letectva s vysazenými vojsky po jejich přistání v týlu nepřítele. U taktických výsadek obvykle není vysazován žádný styčný orgán letectva, výjimečně důstojník pro navedení se soupravou příslušných radiových stanic. U operačních výsadek je vysazován zásadně styčný důstojník štábu letecké armády s několika naváděcími důstojníky. Je vždy třeba mít v záloze v pohotovosti ještě jeden styčný orgán pro případ, že vrtulník s prvními orgány je sestřelen nebo musí provést vynucené přistání.

Dále musí být stanoveno, kdy a jak bombardovací letectvo vytyčí plochy vysazení vytyčovacího sledu pumami NOSAB, smluvené signály druhů letectva s dopravním výsadkovým letectvem a upřesněny otázky spojení a letovodského zabezpečení.

Při plánování a dohovoru součinnosti vrtulníkových svazků s vojsky určenými k manévru vzduchem třeba upřesnit

- podrobně organizaci a postup naložení, přepravy a vyložení jednotlivých organických celků přepravovaných vojsk, kdy a kde dojednávají podrobnosti velitelé jednotek vojsk s veliteli vrtulníkových pluků určených k jejich přepravě;
- společný průzkum prostoru a ploch k nakládání štáby vrtulníkových útvarů a přepravovaných jednotek;
- kdy a kam se dostaví vytyčovací sled vrtulníkových útvarů pro vytyčení ploch přistání do prostoru nakládání, jeho složení a činnost, jak mu budou pomáhat jednotky určené k přepravě;
- složení a zařazení vytyčovacího sledu pro přistání v prostoru vysazení, součinnost vysazovaných vojsk s ním, jeho zařazení v sestavě proudů vrtulníků, způsob vytyčení ploch pro přistání;

— signály součinnosti mezi přepravovanými vojsky a dopravujícími je vrtulníkovými útvary a svazky.

Při plánování a dohovoru součinnosti mezi štábem dopravního výsadkového vrtulníkového letectva a štáby armády a svazků, v jejichž pásmu a v jejichž prospěch se manévr vojsk vrtulníky provádí, je třeba upřesnit:

- jakým způsobem a kdy budou seznámeni náčelníci PVO vojsk o přeletu vrtulníků do prostorů nakládání, s jejich trati letu k frontě a zpět;
- jakou činnost budou provádět vojska v dotyku, hlavně dělostřelectvo, k odvrácení pozornosti nepřítele do nakládání a letu vrtulníků, po případě, jak bude dělostřelectvo umlčovat nepřátelské baterie, je-li prostor nakládání v jejich dostřelu, jak bude dělostřelectvo umlčovat pozemní prostředky PVO nepřítele při přeletu fronty vrtulníky, jak zvýší v této době aktivitu vojska v dotyku;
- způsob a doba vytyčení klamných prostorů pro nakládání vojsky armády;
- signály vyžádání paleb dělostřelectva na prostředky PVO nepřítele a ostatní signály součinnosti.

Při plánování a dohovoru součinnosti vojsk manévrujících vzduchem s pozemními vojsky, v jejichž prospěch provádějí bojový úkol, musí být upřesněno:

- které svazky se pravděpodobně setkají s vysazenými vojsky, za jaké situace a na kterých čarách setkání; kdy asi dojde k setkání PO, kdy volných sil;
- jak a z kterých čar může působit dělostřelectvo PO svazků prvního sledu pro vysazená vojska; prostory paleb uvedeného dělostřelectva a dělostřelectva vysazených vojsk;
- jde-li o taktický výsadek v dostřelu vlastního dělostřelectva: jak, kdy a na jaké cíle provede dělostřelectvo dělostřeleckou přípravu výsadku a jak bude vysazená vojska podporovat;
- zda budou vyslány styčné orgány dělostřelectva svazků prvního sledu spolu s přepravovanými vojsky, kdy a kam, s jakým materiálem se mají hlásit k naložení, kde budou naloženy a vysazeny; jak bude požadována a řízena palba dělostřelectva vojsk v dotyku pro vysazovaná vojska;
- signály součinnosti mezi vojsky v dotyku a vojsky manévrujícími vzduchem; signály pro vyžadování dělostřelecké palby, udávání cílů a jiné nezbytné signály.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že příprava všech těchto prvků, které tvoří celkové naplánování zabezpečení vzdušného výsadku vojsk vrtulníky, vyžaduje značného času.

Proto je bezpodmínečně nutné na základě zhodnocení předvidaných situací předem podrobně připravit možné varianty vzdušného manévru vojsk, což samo zabere 7 i více dní v období příprav.

Při přepravě vojsk vrtulníky na vlastním území není třeba předběžného plánování, neboť jak plánování, tak dohovory součinnosti jsou mnohem menšího rozsahu než při vzdušném výsadku na nepřátelské území.

Soudobá operace se vyznačuje rychlými změnami situace, požadavkem na rychlý zásah vojsk. Kdyby vzdušný výsadek vojsk nebyl předem v různých variantách dopodrobna všemi zúčastněnými připraven, promyšlen a dohovoren, velitel frontu nebo armády by nikdy včas nemohl tento manévr

uskutečnit nebo by mohl skončit nezdarem a velkými ztrátami na živé síle a bojové technice jak přepravovaných vojsk, tak i vrtulníkových svazků.

Na přípravě operačního výsadku je třeba nejméně 7 dní, na přípravu taktického výsadku nejméně 2 dny.

Jsou-li však vzdušné výsadky připraveny předem, stačí vydat bojové nařízení velitele frontu nebo armády o provedení výsadku operačního alespoň 16 hodin, taktického 4 hodiny předem, aby vzdušný manévr vojsk mohl být úspěšně vrtulníky proveden. Přitom nesmí být tento výsadek nařízen do prostoru, kam není žádná varianta připravena.

V takovém případě štáby zúčastněných svazků jen přezkoušejí a srovnají, jak odpovídá připravená varianta plánu dané konkrétní situaci, opraví a upřesní ji, upřesní otázky součinnosti a jsou rychle schopny dát všechny podklady k rozhodnutí velitelů a vydat rozkazy a nařízení provádějícím útvarům.

Bojové nařízení velitele frontu (armády) a velitele letecké armády k provedení vzdušného výsadku vojsk vrtulníky obsahuje v zásadě obdobné prvky jako pro provedení vzdušného výsadku letouny a kluzáky.

Při přepravě vojsk vrtulníky na vlastním území je třeba pro přípravu nejméně u praporu nebo oddílu 3 až 4 hodin, pluku 8 hodin, divise 12 hodin bez předběžného plánování.

Závěr

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že se vrtulníky, a to hlavně s velkou únosností, stávají novým prostředkem vzdušného manévru vojsk v soudobé operaci.

K tomu, aby jich mohlo být hojně využito, je především třeba, aby konstrukce vozidel pozemních vojsk a vrtulníků byla těsně sladěna, aby především vozidla používaná vojsky měla rozměry odpovídající nakládacím otvorům a ložným plochám těžkých vrtulníků.

Nejvýhodnější použití vrtulníků se jeví v rámci taktického manévru prapory a dělostřeleckými oddíly, především pohyblivou protitankovou zálohou velitelů na vlastním území nebo taktický výsadek střeleckého praporu zesíleného jedním protitankovým dělostřeleckým oddílem v taktické hloubce obrany nepřítele za vhodné situace, kdy je letectvo a dělostřelectvo schopno účinně bránit úderu nepřátelských záloh na vysazená vojska.

Pro vysazení větších uskupení vojsk v týlu nepřítele, střeleckého pluku a divise, i výsadkového pluku a divise, je třeba velkého množství vrtulníků. Úkoly operačního výsadku mohou tato vojska úspěšně plnit jedině za naprosté vlastní nadvlády ve vzduchu, která zaručí, že letectvo účinně zabezpečí vysazená vojska před úderem nepřátelského letectva a pozemních zbraní hromadného ničení a že jim poskytne tak mohutnou podporu, která do určité míry nahradí jejich dosavadní největší nevýhodu, že vzduchem nelze přepravit ani tanky, ani obrněné transportéry a jiná těžší bojová vozidla. Proto dokud nebudou k dispozici těžké vrtulníky schopny přepravovat tanky, obrněné transportéry a těžší terénní nákladní vozy, je možné dávat vojskům přepravovaným vzduchem jen omezené, převážně obranné úkoly.

Vzdušný manévr vojsky soudobými dopravními prostředky dává vojskům možnost manévru do týlu nepřítele, ale v prostoru vysazení jim bere možnost bojového manévru vyloučením použití mechanisace vojsk.

Proto je třeba obezřele postupovat v posuzování možnosti manévru vojsk vzduchem v soudobé operaci a uvážit, zda není daleko účelnější a hospodárnější urychlit tempo vlastních vojsk posílením několika atomovými pumami a jedním nebo dvěma tankovými nebo mechanisovanými svazky než riskovat masy vzdušných dopravních prostředků, jimi přepravovaných vojsk a letectva všech druhů, které musí takový výsadek zabezpečovat.

Zkušenosti z druhé světové války ukazují, že operačních vzdušných výsadeků bylo použito jen v situaci naprosté operační a značné strategické nadvlády ve vzduchu vysazujícího letectva, za zvláště příznivých situací. V takovém případě mohou mít úspěch zvláště výsadky provedené vrtulníky. S takovou vzdušnou situací nelze však počítat jako s normální při vedení soudobé operace. S tohoto hlediska je třeba posuzovat možnosti manévru vlastních vojsk do týlu nepřítele v operačním měřítku.

Pro přepravu svazků a operační výsadky je třeba masy vrtulníků. Vzhledem k doletu nutno volit plochy vzletu vrtulníků k výsadku o 200 až 300 km blíže k frontě než letiště dopravních výsadkových letounů. Proto lze uskutečnit operační vzdušné výsadky soudobými vrtulníky jen v malé hloubce nepřátelské sestavy za zvláště příznivých podmínek a operační vzdušné výsadky dosud zůstávají doménou dopravního výsadkového letounu a kluzáku. V rámci doletu vrtulníků bude možno někdy použít obou prostředků společně.

Vývoj vrtulníků musí překonat řadu technických obtíží, než bude dosaženo tonáží únosnosti, potřebných k přepravě tanků a jiného těžkého materiálu. Zvláště choulostivým místem jsou čepy a klouby, na nichž jsou upevněny rotory. Na malém prostoru je tu koncentrováno ohromné namáhání, při čemž toto zavěšení musí být pohyblivé, kloubové, aby mohly být rotory řízeny za letu. Dnešní věda a technika pokročila však tak daleko, že i tyto problémy budou vyřešeny, i když třeba těžký vrtulník budoucnosti nebude mít tvar a formu vrtulníku soudobého.

Jakmile bude možno vrtulníky přepravovat těžkou bojovou technikou, jejich význam pro manévr vojsk vzduchem nesmírně vzroste a nebude nic překážet tomu, aby podle hospodářských možností státu měla pozemní vojska, alespoň jejich část, organicky přidělené těžké vrtulníky pro přepravu, manévr v boji a v zásobování právě tak, jako mají dnes svá dopravní vozidla.

Vzrůstem únosnosti vrtulníků se naskytne možnost jejich pancéřování proti lehkým zbraním, což sníží jejich dosavadní velkou zranitelnost.

Vrtulník se ukazuje čím dále více již ve svých »dětských střevíčkách« účinným pomocníkem vojsk na bojišti, nehledě k možnostem jeho rozsáhlého použití v občanském životě a za války ve vlastním týlu a zápolí.

Je proto třeba studovat a dále rozvíjet možnosti jeho použití pro potřeby vojsk v poli v soudobé operaci. Nutno rozpracovat i další otázky použití vrtulníků v našich vojenských vědeckých časopisech, a to nejen letci, ale i příslušníky druhů pozemních vojsk, kterým vrtulníky mohou již nyní umožnit nejen pozorování, přepravu a zásobování, ale jimž mohou pomáhat při četných pracích ve funkci létajícího vozu, traktoru nebo jeřábu.

POUŽITÍ VÝSADKŮ V OBRANNÉ OPERACI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Plukovník Luboš Novák

Při řešení teoretických otázek spojených s plánováním, organizací a prováděním obranných operací byla dosud téměř úplně opomíjena možnost využití výsadků v obranné operaci. Proto předkládám k širší diskusi několik svých myšlenek souvisejících s tímto problémem.

*

1. Rozvoj soudobé techniky, zvláště zbraní hromadného ničení, měl podstatný vliv nejen na způsob vedení operací a boje a na organizaci vojsk všech druhů, avšak rozhodně se projevil i v poměrném zastoupení jednotlivých druhů vojsk v pozemních armádách.

V této souvislosti vidíme, že v poslední době jsou zvyšovány i počty svazků, útvarů a jednotek výsadkových vojsk a že je jejich použití rozšiřováno opravdu na všechny druhy boje a operace.

V poslední době snad ani jedno větší cvičení nebylo provedeno bez použití vzdušných výsadků. Bylo to však zpravidla při cvičeních s tematikou z útočného boje a operace, při čemž použití výsadkových vojsk v obranné operaci (boji) bylo výjimkou přes to, že použití vzdušných výsadků v obranných operacích často může mít podstatný vliv i na celý průběh obranné operace.

*

2. Úspěch obranné operace při současné organizaci vševojskové armády závisí na množství přidělených zbraní hromadného ničení, na její odolnosti a pružnosti, především však na její aktivitě.

Vrcholným projevem aktivity v obraně je manévr vojsk a prostředků ať již k vyrovnaní poměru sil na směru hlavního úderu nepřítele nebo k provedení protizteče a protiúderu.

Tento manévr vojsky a prostředky bude však často, především během dne, znemožněn nebo alespoň podstatně zdržen nepřátelskou činností, zejména jeho letectvem, které bude zpravidla v převaze.

Proto tedy jedním ze způsobů použití výsadkových vojsk v obranné operaci bude zabezpečit manévr pozemních vojsk nebo jej dočasně i nahradit.

V takovém případě může být výsadků použito

- k zabezpečení čar rozvinutí pro protiúder, jestliže pozemní vojska nestačila to provést včas sama,
- k zabránění rychlému pronikání nepřítele do operační hloubky rychlým obsazením některého postavení nebo pásma v hloubce obrany a tím udržet podmínky pro aktivní zásah pozemních vojsk,
- k zabránění hrozcímu obklíčení vlastních bránících se vojsk obsazením rozhodujících prostorů v bocích,
- k dovršení účinku vlastní protipřípravy v předpolí.

Kromě toho mohou mít vzdušné výsadky rozhodující význam i pro úspěch armádních (frontových) protiúderů.

V takovém případě může být výsadků použito

- ke zničení bližších základů zbraní hromadného ničení ohrožujících

- úspěšné provedení protiúderu (tento úkol bude zpravidla spojen ještě s některým dalším úkolem),
- k izolaci bojiště obsazením důležitých prostorů na vnější obkličovací frontě,
- k zabránění odchodu obkličovaných vojsk nepřítele obsazením důležitých komunikačních uzlů,
- k urychlení obklíčení vklínivšího se nepřítele při vstřícných protiúderech obsazením a udržením rozhodujících prostorů (objektů) v místech setkání,
- k zesílení obrany obklíčených vlastních vojsk,
- k ochraně vnějšího nebo i vnitřního boku vojsk provádějících protiúder ovládnutím významných objektů (komunikačních uzlů a p.) v jejich bocích,
- k desorganisaci velení a spojení obsazením velitelských stanovišť a spojovacích uzlů.

Pokud jde o použití vzdušných výsadků při přechodu z obranné operace do protiúderu po úspěšně provedených protiúderech, řídí se jejich použití zpravidla stejnými zásadami jako v každé útočné operaci.

Použití vzdušných výsadků má tedy i v obranné operaci velké možnosti a zpravidla i proti útočné operaci i velké výhody.

Největší výhodou bude zejména ta okolnost, že bude možno ve většině případů provést předem osobní rekognoskace budoucích prostorů vysazení, a mnohdy i poměrně dlouhá doba na přípravu vysazení. Kromě toho podpora vysazených výsadků a součinnost s nimi bude zpravidla účinnější a jednodušší.

Nevýhodou však bude ta okolnost, že vysazení se bude obvykle dít za vzdušné nadvlády nepřítele, a proto bude třeba buď vybojovat místní, dočasnou nadvládu ve vzduchu nebo provést vysazení v noci.

Z toho vyplývá, že pro splnění úkolu zabezpečení nebo nahrazení manévru vlastních pozemních vojsk budou výsadky vysazeny obvykle během noci, pokud jde pak o plnění úkolů v rámci protiúderů může být k jejich vysazení využito i leteckého zabezpečení protiúderu.

Výsadková operace v obranné operaci bude plánována obdobně jako v útočné operaci, avšak stanovení času Č, to jest času vysazení, bude často spojeno s určitými obtížemi. Vzhledem k tomu, že tento čas Č musí být znám veliteli výsadkového svazku (podle dosavadních norem) nebo útvaru nejméně den předem, bude třeba, aby velitel armády (frontu) dobře zhodnotil a předvídal pravděpodobný vývoj situace, a to nejméně jeden den dopředu.

Provedení samé výsadkové operace bude obvykle stejné jako v útočné operaci, je však usnadněno právě možnostmi předchozí rekognoskace.

Rozumí se samo sebou, že každé vysazení vlastních výsadků musí být předem plánováno a připraveno. Proto bude pravidlem, že v obranné operaci bude plánováno použití výsadků v několika variantách v duchu zámyslu vedení obranné operace.

*

3. Výsadkové vojsko je dosud prostředkem hlavního velitelství. Hlavní velitel však může podle potřeby přidělit některé výsadkové svazky (útvary) velitelům frontů, po případě armád.

Vševojsková armáda v obranné operaci v současné době dostane ke své dispozici nejčastěji ne více než jednu výsadkovou brigádu.

Výsadkové brigády může být v obranné operaci použito buď jako operačního nebo taktického výsadku, soustředěně nebo i rozptýleně po skupinách. Způsob použití bude v obranné operaci závislý především na úkolu, který v rámci operace bude brigáda plnit, a na jejích možnostech.

Ku příkladu k zničení bližších základů zbraní hromadného ničení, velitelských stanovišť, spojovacích uzlů a p. bude výsadkové brigády použito decentralisovaně, k zabezpečení čáry rozvinutí pro protiúder nebo k izolaci bojiště častěji jako celku.

Pro informaci uvádím bojové a palebné možnosti výsadkové brigády.

Výsadková brigáda o třech výsadkových praporech může útočit v pásmu 3 až 4 km širokém a bránit úsek

- na normální frontě široký až 8 km a hluboký až 7 km,
- na široké frontě široký 14 km i více.

Výsadkový prapor může útočit v pásmu až 2 km širokém a bránit rajon

- na normální frontě až 4 km široký a 2 km hluboký,
- na široké frontě až 7 km široký.

Dělostřelecký oddíl 85mm kanonů (12 hlavních) může položit palby

- 450 m nepohyblivé přehradné palby,
- 4 ha soustředěné palby na krytou sílu nepřítele,
- 6 ha soustředěné palby na nekrytou sílu nepřítele.

Minometný oddíl 120mm (12 hlavních) může položit

- 600 m nepohyblivé přehradné palby,
- 4 ha soustředěné palby na krytou sílu a
- 6 ha soustředěné palby na nekrytou sílu nepřítele.

Protitankový oddíl 85mm protitankových kanonů (12 hlavních) může přehradit úsek široký až 1500 m.

Protiletadlový oddíl 30mm (12 hlavních) a 14,5mm čtyřhlavňových kulometů (6 hlavních) může chránit plochu 28 až 32 km².

Přesto, že výsadky použité v obranné operaci budou bojovat osamoceně daleko kratší čas než při operaci útočné, možnosti výsadkové brigády jasně ukazují, že vysazení výsadek musí být nejen dokonale zabezpečeno, ale také jejich boj hodnotně podporován a součinnost s pozemními vojsky a letectvem musí být dokonale sladěna.

*

4. Pokusil jsem se stručnou formou uvést některé nové pohledy na použití výsadkových vojsk v soudobé obranné operaci.

Přes to, že se uvedené použití výsadek v některých případech může zdát neobvyklým, neodpovídajícím dosavadním zvyklostem a normám, domnívám se, že v budoucnu bude nutno s podobným použitím počítat.

To ovšem vyžaduje, aby se výsadkové vojsko stalo běžným druhem vojska, aby počet svazků a útvarů výsadkových vojsk byl zvýšen, aby byla nově upravena jeho podřízenost, a hlavně, aby dosavadní těžkopádné plánování výsadkových operací bylo zjednodušeno a přizpůsobeno novým podmínkám.

Jedině tak bude možno dosáhnout toho, aby výsadkové vojsko uhájilo své důležité postavení mezi druhy vojsk a jeho použití se stalo v soudobém boji i operaci pravidlem.

K OTÁZCE ROZMÍSTOVÁNÍ VOJSK V PROSTORECH SOUSTŘEDĚNÍ

Major František Cvrček

V současné době dochází k mnoha závažným změnám v operačním umění a taktice ať již vševojskové, tak druhů vojsk. Je to důsledek reálného hodnocení vlivu nové bojové techniky na všechna období bojové činnosti. Avšak poměrně malá pozornost byla věnována té činnosti, která se projevuje co do času jako nejdelší a nejčastější. Je to vyvádění vojsk do prostorů soustředění, jejich pobyt v tomto prostoru a přesuny k plnění dalších úkolů.

Tyto otázky nejsou dosud řešeny s tou pozorností, jaké jistě zasluhují. Použití zbraní hromadného ničení způsobilo již změnu v organizaci a změny v taktice a operačním umění. Ovšem všimneme-li si, jak se odrazilo použití zbraní hromadného ničení v otázce soustřeďování vojsk, shledáme, že všechna opatření lze shrnout v podstatě do pouhých dvou bodů:

- ukrýt živou sílu a techniku (ať již úpravami terénu nebo využitím přirozených ochranných vlastností terénu),
- rozptýlit vojska a techniku na větší prostor.

V podstatě je naše divise v druhém sledu armády nebo v záloze frontu stejně rozmístěna, jako byly divise a brigády v druhém sledu 3. japonské armády při útoku na Port Artur nebo Kuropatkinova záloha v bitvě o Ljaosanu. To, že dnes je protiletadlové dělostřelectvo a letadla (uvádím jako jeden z mnoha příkladů nové techniky), nic na věci nezměnilo. Vojska byla tenkrát soustředěna po praporech nebo půlbrigádách jako dnes na přibližně podobné kruhové ploše. Zajišťovala se jako dnes, utajovala se jako dnes. I když vše činila s jinými technickými prostředky, na věci se nic nezměnilo. Uspořádání rozmístění vojsk v soustředění je v podstatě stejné, až na dva uvedené rozdíly, jako před první světovou válkou.

Vzhledem k ničivým účinkům atomových a thermonukleárních zbraní a ke změnám v celkovém pojetí vedení operace je to málo.

Zhodnocení dosavadní praxe

Je třeba se nejprve zamyslet nad tím, co obsahuje pojem soustředění vojsk. Především ho nelze chápat jako nějakou konečnou nebo výslednou činnost. Zároveň nelze činnost vojsk v soustředění zaměňovat za nečinnost nebo — lépe řečeno — vytrhávat vojska v soustředění z celkového rámce úkolů na bojišti. V každém případě je nutno vojska soustředit k nějakému dalšímu úkolu. Je to jakýsi předstupeň k další činnosti. Ať tato činnost je jakákoliv, je neoddelitelně závislá na úspěchu soustředění.

Z toho plyne, že vyřazení vojsk v prostorech soustředění může mít vliv na vedení operace nebo může vedení operace úplně znemožnit. Proto je svrchovaně nutné zabezpečit uchránění vojsk v prostoru soustředění do stejné míry jako vojska v dotyku. Ochrana před zničením se provádí způ-

sobem nejlépe odpovídajícím ochraně před možnými prostředky určenými k ničení.

Prostředky k ničení soustředěných vojsk jsou tyto:

- atomové a thermonukleární zbraně,
- letectvo a dělostřelectvo používající klasických zbraní nebo bojových chemických, biologických a zápalných prostředků,
- řízené a neřízené střely,
- výsadkové vojsko.

Hlavním prostředkem jsou atomové a thermonukleární zbraně. Před tímto prostředkem je nutno se především chránit.

Dosavadní rozmisťování vojsk v prostorech soustředění nedává dostatečnou možnost k zamezení odkrytí a vyhodnocení, byť i třeba jen přibližné sestavy. Prostory soustředění vojsk se dají snadno zjistit již proto, že v hloubce naší sestavy jsou ostře odděleny od prostorů, kde žádná vojska nejsou. Pojem soustředění vojsk se chápe dnes doslova. Obrazně řečeno: jako nepravidelný kruh, ovál, čtyřúhelník atd. Střední normy potřebné k soustředění udávané ve čtverečních kilometrech tomu ještě napomáhají. Pro hlavní ničivý prostředek — atomové zbraně — je současná sestava nejideálnější. Všechny tyto zbraně působí svým účinkem do kruhu. Rozmístění vojsk má rovněž kruhový ráz. Ve srovnání s touto skutečností je tedy současná sestava nikoli obranná, nýbrž přímo napomáhá k zničení vojsk.

Bylo již řečeno, že k vyhodnocení přibližné sestavy stačí velmi málo údajů. S tohoto hlediska byla již učiněna opatření v tom smyslu, že se zrušením střeleckého sboru rozptýlí vojska po divisích.

Ovšem i soustředění divise je stále veliký plošný cíl, který lze poměrně snadno odhalit. Je tedy nutno činit další opatření. Především je nutno zamezit snadné zjištění přibližných středů plochy vojsk v soustředění. Dále je třeba změnit rozmístění tak, aby nebylo totožné s obrazem účinků atomových zbraní.

Představíme-li si hloubku sestavy vševojskové armády, je snadné z nejmenších zpráv určit, kam až sahá první sled a v kterých prostorech nutno očekávat sledy další a zálohy. Průzkum usměrněný do prostorů očekávaných vojsk druhých sledů řídí se jednak poznatky z taktiky, jednak terénem a dalšími možnými nebo předpokládanými údaji. Jakékoli sebemenší odkryté hromadění vojsk a techniky slouží již jako první záchytný bod, okolo něhož se pátrá dál k odhalení dalších jednotek. To, že vojska nejsou v tomto prostoru všude, průzkumu jen napomáhá. Použití zbraní hromadného ničení vyloučí pak eventuální nepřesnost v zjištěné sestavě. Je třeba uvážit tvrzení, které je dnes často slyšet: »... atomových zbraní nebude použito neomezeně, jsou drahé, výroba zdlouhavá atd...«

Podobné názory bylo slyšet po celou dobu dějin vojenského umění. Slyšeli jsme to o kulometech, o letadlech, o tancích a nyní o atomové zbraní. Války však ukázaly, že se žádná z předpovědí nesplnila. Ve válce je třeba počítat s tím, že atomových zbraní bude tolik, kolik si jich situace vyžádá. Současný boj je charakterisován masovostí všech prostředků. Tak tomu je i s atomovými zbraněmi. Mimo to nezapomínejme na ekonomickou sílu našeho nepřítele.

Výhodnější rozmístění

Proto je nutno rozmístit vojska tak, aby se zamezilo oddělování prostorů zaujatých vojsky od prostorů bez vojsk. Takové rozmístění nebude rozhodně dosavadní — kruhové, nýbrž rozmístění po směrech. Nejenomže ztížíme odhalení, ale zároveň vytvoříme podmínky pro ochranu před plošným účinkem atomových zbraní. Proti ničivé kruhové ploše zbraně nebude podobná kruhová plocha cíle, nýbrž linie. Tím, že se vojska rozmístí po směrech, zvětší se prostor obsazený vojsky, protože na divisi nelze počítat se směrem jedním, nýbrž aspoň se třemi. Jde o něco podobného, jako při odpočinku divise za přesunu, kdy vojska scházejí podél pochodových os do skrytů. Ženíjní vybudování bude ovšem stejné jako doposud. Touto sestavou si však zároveň vytvoříme výhodné podmínky pro manévr. V obraně to může být přesun na čáru zasazení do protizteče (protiúderu), zaujetí obranného pásma v hloubce nebo střetné sražení. V útoku zasazení do prvního sledu. Víme ze zkušeností, co potíží v plánování i v praktickém vedení vojsk z prostoru soustředění na pochodové osy znamená. I tato potíž se omezí.

Ovšem takové rozmístění nesmí být chápáno jen tak, že jednotky sjedou podél osy do skrytů a zakopou se. Takto chápat znamená upadnout do další šablony.

Rozčleněním vojsk po směrech podél komunikací nejenom omezíme plošný účinek atomové zbraně, ale zároveň ztížíme a někdy úplně znemožníme vyhodnocení počtu svazků v soustředění. Tato skutečnost bude mít rozhodující vliv na utajení zámyslu velitele pro použití těchto svazků. Při použití této sestavy se vytvoří situace, že prakticky na všech místech v hloubce naší sestavy budou vojska. Vyhodnocování jednotlivých útvarů nebo svazků bude velmi omezeno.

Na druhé straně je třeba řešit určité nevýhody, které tato sestava má. Především je to ztížená možnost spojení. Vojska v soustředění budou rozčleněna na několika směrech (v rámci divise), které musí vyloučit možnost současného zasažení jednou atomovou pumou. Toho dosáhneme příslušnou vzdáleností od sebe a šachovitým rozmístěním vojsk. Tím však značně ztížíme možnosti spojení. Při dosavadním způsobu se spojení budovalo paprskovitě od spojovacího uzlu divise na spojovací uzly útvarů. V nové sestavě tomu tak nebude. Je nutno využít pohyblivých pojítek a radiových stanic s omezeným dosahem.

Další zvláštností bude eventuelní boj s výsadky určenými k zničení našich vojsk. Proto je nutno sestavu organisovat již předem tak, aby byl zaručen rychlý manévr zejména tankových a mechanisovaných vojsk a dělostřelectva k ničení výsadků. Rovněž nutno větší důraz klást na deaktivaci a odmoření pochodových os, na protipožární ochranu a na jiná opatření související s odstraněním následků použití zbraní hromadného ničení v prostoru komunikací. Navrhované rozmístění vojsk v soustředění musí předem plnit podmínky pro ochranu před atomovými zbraněmi a pak podmínky pro usnadnění plnění dalšího úkolu. Tím bude za všech okolností přesun. Pochodová sestava musí být organisována podle toho, jak jednotky a druhy vojsk budou zasahovat časově pro splnění dalšího úkolu. Tím se v nebývalé míře zvýší manévrovací schopnost. Sjetím na komunikace bude dosaženo pochodové sestavy v nejkratší době.

Hlavní kalkulační údaje

Vycházíme z předpokladu ochrany před atomovou pumou střední ráže. Jednak proto, že její účinky tvoří asi tak střed mezi pumou malou a velkou, jednak proto, že na vojska v hloubce sestavy bude zpravidla použito pum ráží větších. Avšak provedeme i kalkulaci pro použití pumy ráže velké, abychom brali v úvahu nejnepríznivější případ. Předpokládáme zároveň, že zranění středního stupně vyřadí ve většině případů živou sílu z bojové činnosti.

1. Tlaková vlna

Střední zranění nastává do vzdálenosti 1900 m, krytá vojska budou vystavena účinku až 2,5krát menšímu, což je asi 800 m.

2. Světelné záření

Popáleniny 2. stupně nastávají do vzdálenosti 2500 m, ukrytá vojska utrpí však popáleniny tohoto druhu až ve vzdálenosti 3krát menší, to jest asi 800 m.

3. Pronikavá radiace

Nemoc ze záření středního stupně předpokládá dávku 200—300 r. Tato dávka je do 1400 m od epicentra. V okopech se však účinek sníží asi 10krát. To bude 20—30 r. Střední stupeň nemoci nastane tedy ve vzdálenosti okolo 900 m, kde je dávka 1700 r, a při desetinasobném zmenšení bude představovat 170 r.

Při použití pumy velké ráže, za týchž předpokladů, dostaneme tyto hodnoty:

1. Tlaková vlna

Střední zranění do 3200 m se omezí vlivem ukrytí 2,5krát, tedy do 1300 m.

2. Světelné záření

Popáleniny 2. stupně nastávají ve vzdálenosti 4500 m. Ukrytá živá síla je vystavena účinku až ve vzdálenosti 3krát menší, to jest 1500 m.

3. Pronikavá radiace

Ve vzdálenosti 1250 m je dávka 1400 r. Ukrytí zmenší dávku 10krát. Tedy na 140 r.

Na vojska v soustředění může být použito i pozemních výbuchů pum malé, ale ve většině případů střední a velké ráže. Účinky budou pak vypadat takto:

1. Tlaková vlna:

- ráž střední — střední zranění do 1700 m; ukrytí zmenší 2krát, to jest 850 m,
- ráž velká — střední zranění do 2900 m; ukrytí zmenší 2krát, to jest 1450 m.

2. Světelné záření:

- ráž střední — popáleniny 2. stupně do 1900 m; ukrytí zmenší 3krát, to jest asi 650 m,
- ráž velká — popáleniny 2. stupně do 3500 m; ukrytí zmenší 3krát, to jest asi 1200 m.

3. Pronikavá radiace :

- ráž střední — nemoc středního stupně do 1100 m (tu je dávka 2000 r : 10 = 200 r),
- ráž velká — nemoc středního stupně do 1500 m (tu je dávka 2000 r : 10 = 200 r),

Poloměry ničivých účinků

Výbuch pozemní			atomová puma	Výbuch vzdušný		
tlak	teplo	radiace		tlak	teplo	radiace
850	650	1100	ráže střední	800	800	900
1450	1200	1500	ráže velká	1300	1500	1250

Protože se ztráty na technice nikdy neprojeví ve větších poloměrech a ani úroveň sekundární radiace tyto hodnoty nepřevyší, vezmeme za základ nejnepríznivější poloměr ničení a ten je 1500 m.

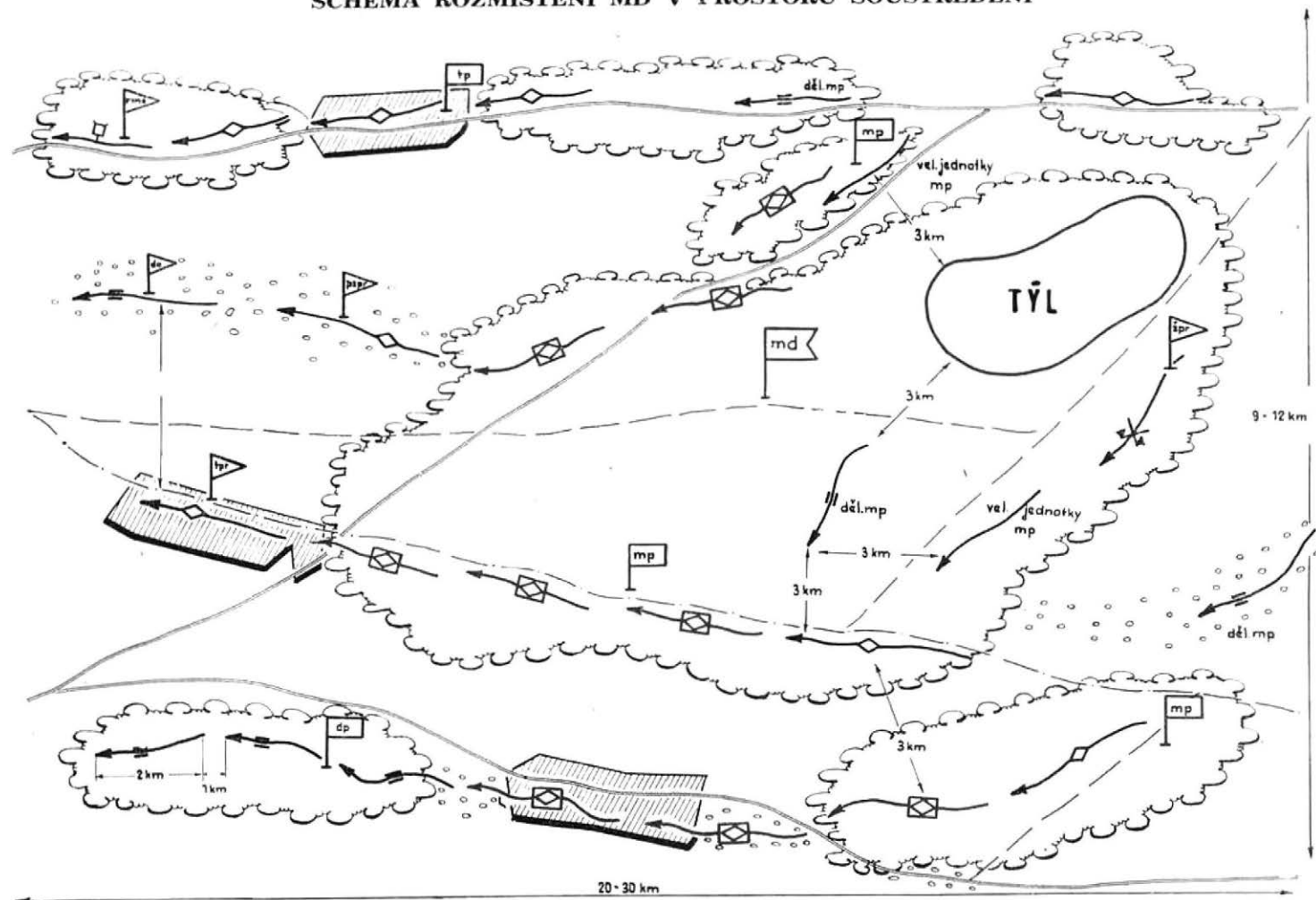
Vzdálenost 1500 m je tedy základem pro uspořádání sestavy vojsk, aby se stala protiatomovou.

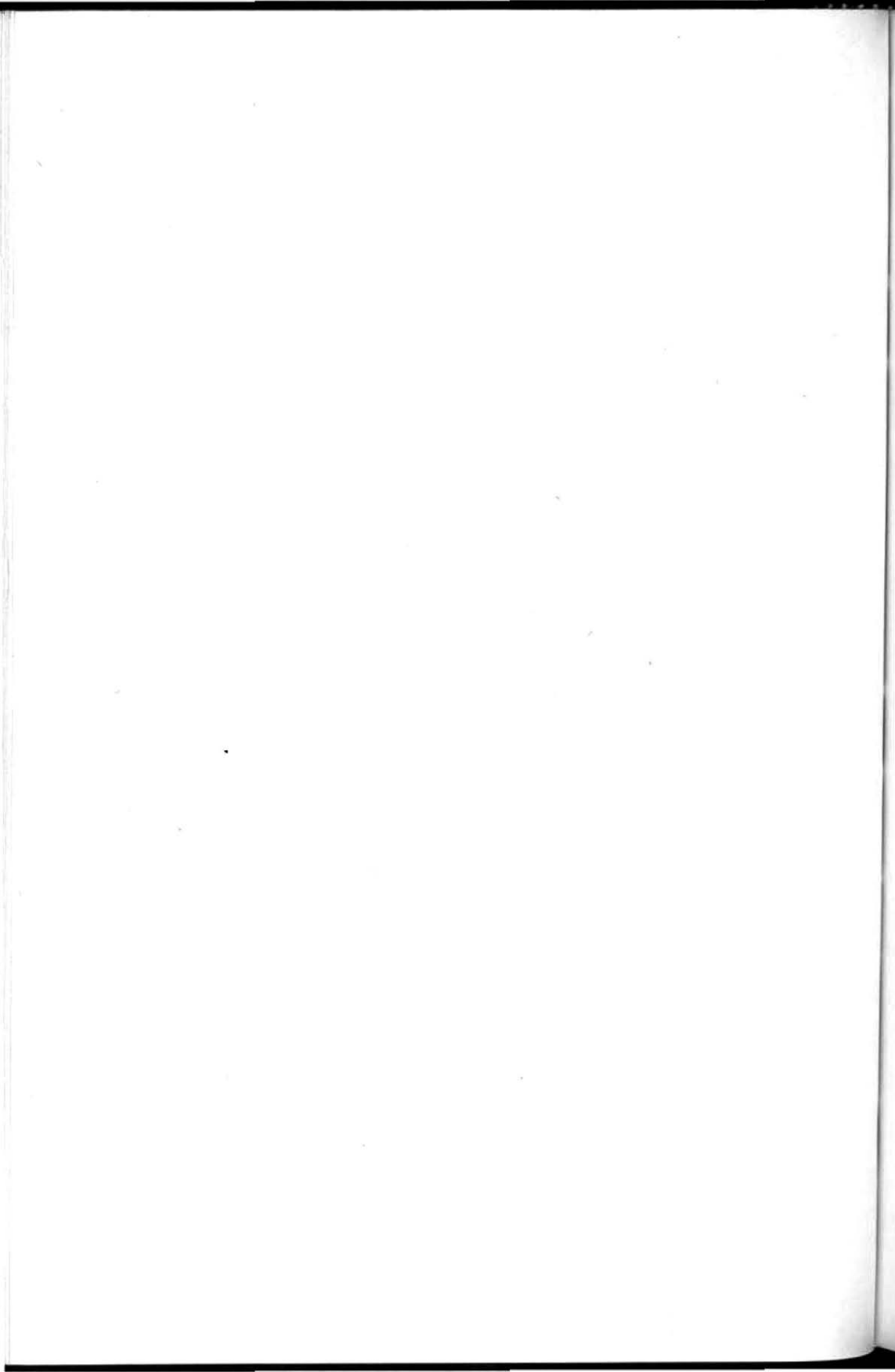
Na jednu atomovou pumu počítáme s vyřazením jednoho praporu, a budeme proto z této kalkulace vycházet v dalších výpočtech. Je ovšem možno uskupit vojska tak, aby i tato hodnota byla snížena. Ve svých důsledcích to však vede k tomu, že z toho vyplynou takové nevýhody, že by tyto počty byly nereálné. Jsou celkem dvě možnosti pro kalkulaci. V první budeme vycházet z toho, že vyloučíme celý ničivý průměr, a to jest 3 km. vzdálenost 3 km zařadíme jako mezeru mezi prapory a prapory rozmístíme na délce 2 km. Délková hodnota 2 km je reálná pro rozmístění praporu.

Vezmeme za základ mechanisovanou divisi jako náš největší svazek. Tato divise představuje hodnotu 183 rot, což přepočítáno na prapory (prapor 5 rot) je 36 praporů. Každý prapor na 2 km je 72 km. Mezi každým praporem je mezera 3 km, to jest 105 km. Celkem tedy 177 km délky (protiletadlové dělostřelectvo není přepočítáno). Počítáme-li, že divise bude uskupena nejméně na 3 směrech bude každý z nich asi 60 km dlouhý. Každý směr rozmístění musí být od dalšího vzdálen rovněž na 3 km. Šířka skupení bude tedy asi 6 až 9 km. To je ovšem theoretický výpočet. Předpokládáme totiž, že divise bude uskupena podél tří význačnějších komunikací. Ovšem mezi nimi bude nutno i možno vytvořit směry další, z kterých se budou sestavy vojsk vlévat na jednu z hlavních komunikací.

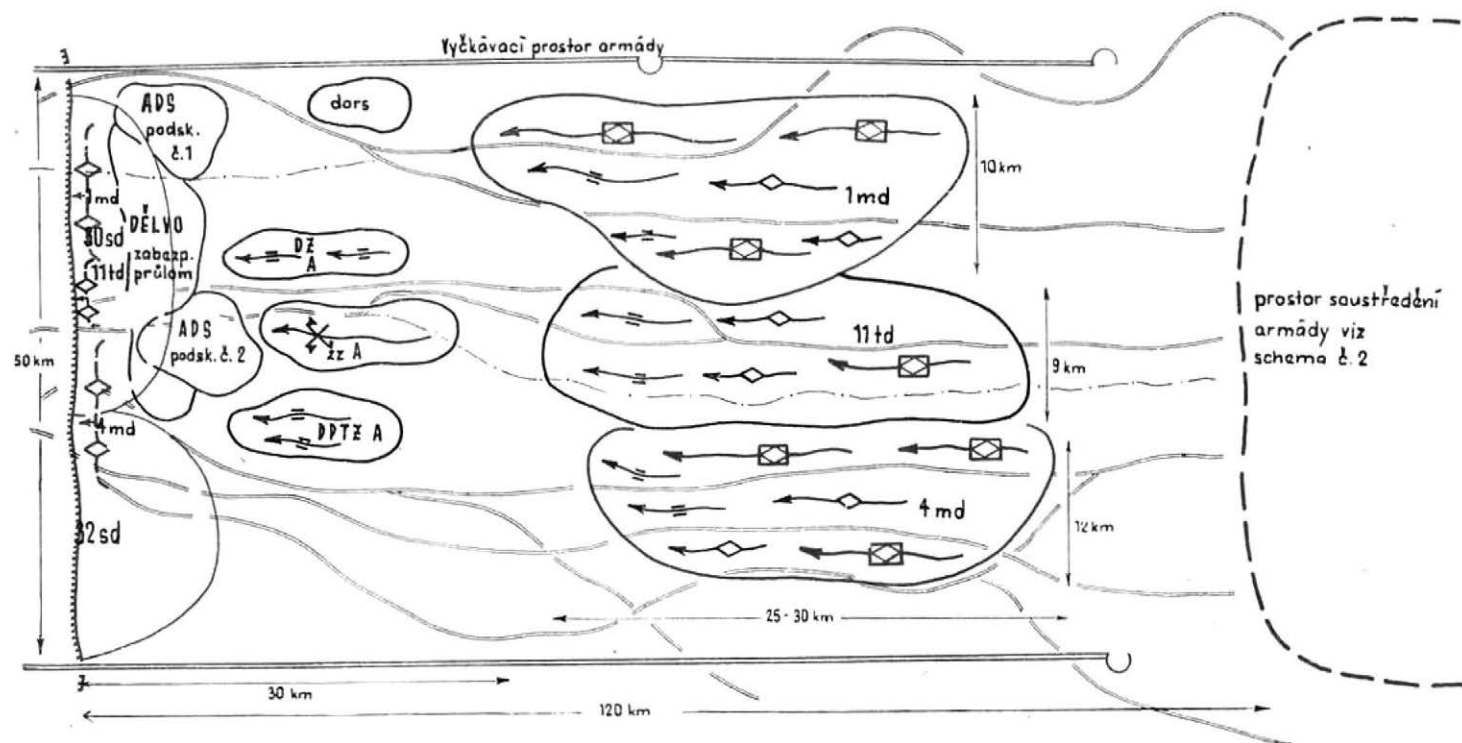
Tím se značně sníží délka sestavy nepatrným rozšířením. Matematicky vyjádřeno: o každou další linii se zvětší šířka o 3 km a zkrátí délka o tolik pětikilometrových vzdáleností, kolik praporů bude na nové linii. Nejvýhodnější sestava je asi omezena délkou 30 km a šířkou 12 km. Taková sestava umožní, aby ztráta praporu nastala jedině tehdy, když atomová puma velké ráže dopadne přesně na střed sestavy praporu. Jakákoli další eventualita

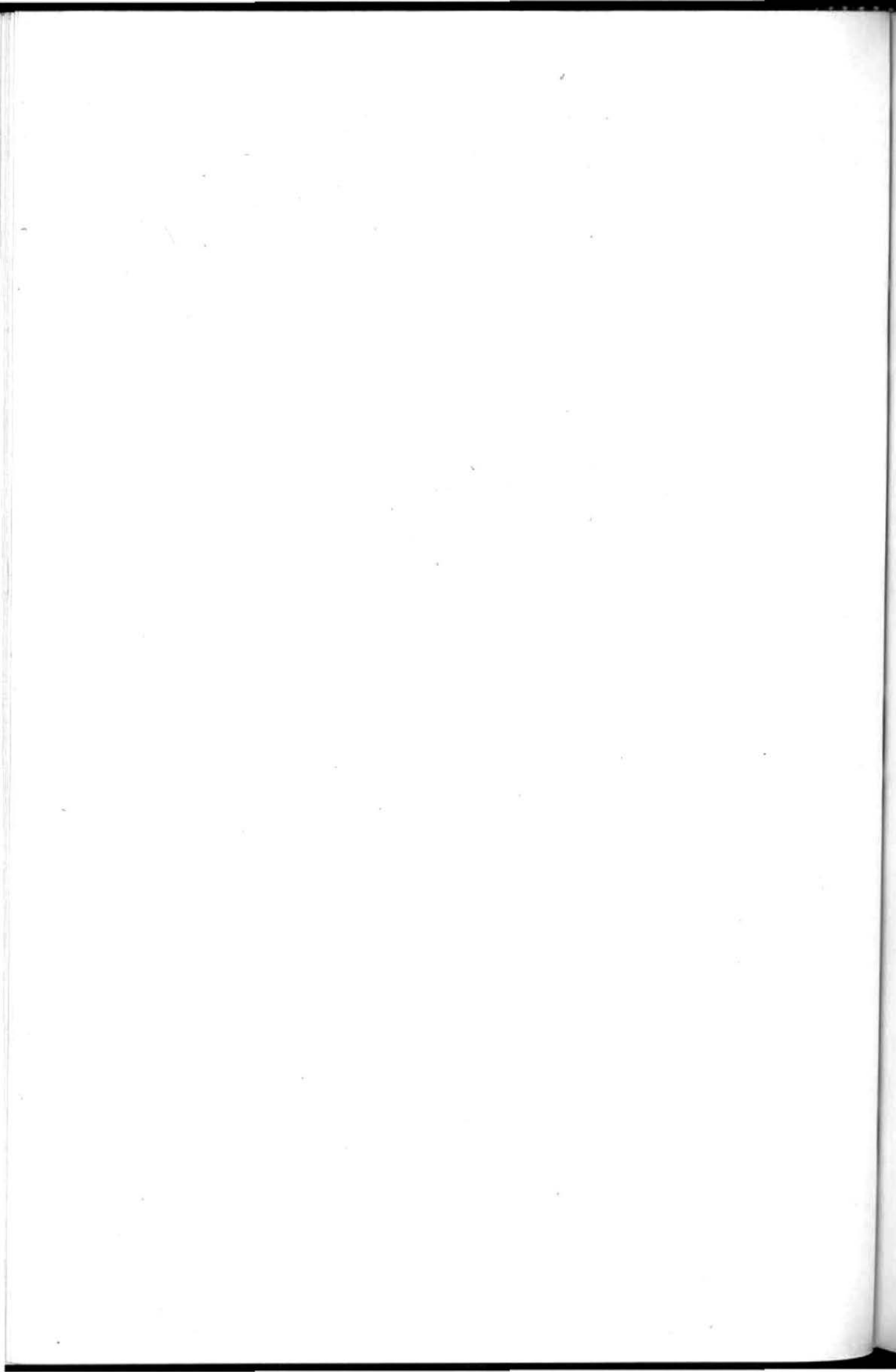
SCHÉMA ROZMÍSTĚNÍ MD V PROSTORU SOUSTŘEDĚNÍ

SCHEMA USKUPENÍ ARMÁDY PŘI PRŮLOMU S ROZVINUTÍM SVAZKŮ Z CHODU

znamená ztráty menší a často téměř žádné. Reálnější sestava se zdá taková, v které nekalkulujeme s celým průměrem ničení, nýbrž jen s poloměrem. To je 1500 m. V tomto případě padne-li puma velké ráže kamkoli, na směr, podle kterého jsou vojska rozmístěna, ničivý účinek ve 3 km se projeví na 2 km sestavy praporu a na mezeře mezi prapory. Jak je vidět, stačí na tuto mezeru již 1 km. V dalším výpočtu vyjdeme z tohoto zjištění a nebudeme uvažovat o 1500 m, nýbrž jen o 1000 m délky pro mezeru.

Dojdeme k těmto číslům:

Hodnota 36 praporů mechanisované divise, každý na 2 km a mezi každým mezera 1 km je celkem 107 km. Předpokládáme opět nejméně 3 směry, tedy vychází délka kolem 35 km a šířka 7 až 8 km.

U tankové a střelecké divise a u jiných útvarů budou kalkulace úměrné počtu praporů.

Použití navrhovaného způsobu rozmístění vojsk

Rozmístování vojsk tímto způsobem se především bude týkat bojových svazků, jednotek a útvarů. Pro týlová zařízení, útvary a ústavy bude výhodnější ve většině případů ponechat dosavadní způsob.

Bojové útvary (svazky) mohou se novým způsobem rozmísťovat v prostorech soustředění jak v obraně, tak v útoku. Bude to u těch útvarů (svazků) — dále jen svazků — které tvoří druhé a další sledy armády. Na příklad v útočné operaci armády (která se skládá ze sedmi divisi) mohou být čtyři v prvním sledu a tři ve sledech dalších. Tyto tři svazky, které jsou v prostoru soustředění, mohou s výhodou použít navrhovaného způsobu rozmístění. V obranné operaci, bude-li mít armáda tři svazky v prvním sledu a tři ve sledu druhém, mohou svazky druhého sledu, nezaujímají-li ovšem předem obranu některého pásma obrany v hloubce, rovněž použít ve svých prostorech soustředění navrhovaného způsobu rozmístění. Ve všech těchto případech bude v pásmu armády dostatek prostoru, aby se svazky mohly novým způsobem rozmístit. Ovšem je nutno brát v úvahu ještě i jiné faktory než prostor ve čtverečních kilometrech. Bude to především maximální využití ochranných vlastností terénu, počet komunikací směřujících k místu budoucího úkolu svazků, přepravy a možnosti skrytu před pozorováním ze vzduchu. Rozmístění vojsk bude se více provádět podél komunikací, ale to neznámá, že nebude-li výhodná komunikace, že nelze navrhovaného způsobu použít. V tomto případě je možné rozmístit vojska i podél jiného zvoleného směru a při zasazení sjet na nejbližší výhodnou cestu.

Pro větší názornost uvádím náčrty.

Geografické podmínky na středoevropském válčišti umožňují téměř všude tvořit tuto novou sestavu. Tato sestava umožní

1. utajit sestavu a počty svazků a jednotek druhých a dalších sledů a záloh,
2. urychlit vyvedení jednotek na pochodové osy pro plnění dalších úkolů,
3. ztížit odhalení zámyslu pro použití těchto svazků,
4. ochránit do značné míry vojska před účinky zbraní hromadného ničení.

NĚKTERÉ OTÁZKY SOUBĚŽNÉHO PLÁNOVÁNÍ

Major Hynek Ondrášek, major Emanuel Otec

Rychlý rozvoj techniky a její postupné zavádění do výzbroje vojsk, zavedení atomových, reaktivních a raketových zbraní, možné použití chemických a biologických zbraní vnesly značné změny do operačního i taktického použití vojsk, a tedy i dělostřelectva. Byly značně zkráceny lhůty k přípravě útočných nebo obranných operací, podstatně se zvětšila tempa útoku a hloubky úkolu útvarů, svazků a svazů, to znamená, že i při zkráceném údobí příprav úkoly organisace a plánování zůstaly a naopak se ještě zvětšily.

Zkrácení období určeného k plánování a přípravě operace si zákonitě vyžádalo uvažovat i o změnách doposud užívaných způsobů práce organisace plánování.

Naši velitelé a štáby správně pochopili, že s dosavadním způsobem práce při plánování nelze plnit úkoly za zkrácených přípravných období. Proto byly hledány nové formy. Touto novou formou, jak se ukázalo, je souběžné plánování. I když tedy v podstatě známe způsob, jak splnit úkoly plánování, přece je nutno se touto otázkou zabývat důkladněji, ukázat na cíle, podstatu, druhy a způsoby souběžného plánování. A to má být účelem tohoto článku.

I. Všeobecné zásady

1. Dříve, než bude pojednáno o vlastním způsobu souběžného plánování, je třeba objasnit, co je cílem a podstatou souběžného plánování.

Cílem souběžného plánování je umožnit v nynějším zkráceném čase na přípravu operace splnit stanovené úkoly, co nejvíce časově zkrátit období plánování, aniž by byla narušena reálnost plánování a aby bylo vojskům poskytnuto co nejvíce času na přípravu. Nelze vidět za souběžným plánováním jen samoučelnost, nýbrž je třeba vidět, že je to jediný možný způsob, jak reálně splnit úkoly v stanovené době.

Podstatu souběžného plánování nutno vidět v tom, že se jednotlivé dílčí otázky zpracovávají ve štábech i na jednotlivých stupních současně tak, jak jsou postupně řešeny. Tím tedy odpadá bývalý způsob, kdy až po skončení plánování na jednom stupni zahájil plánování stupeň nižší.

2. Takovýto způsob plánování vyžaduje, aby byly v každém případě dodrženy některé podmínky, neboť jinak nelze vůbec souběžně plánování provádět.

a) Především je nutno, aby souběžné plánování bylo prováděno jak vševojskovými veliteli a jejich štáby, tak i veliteli (náčelníky) a štáby ostatních druhů vojsk.

b) K tomu, aby mohly štáby souběžně plánovat, je nezbytně nutné, aby všichni velitelé, zvláště vševojskoví, oznamovali po schválení svým štábům všechny vyřešené otázky, třeba i dílčí.

c) Zabezpečit rychlé oznamování dílčích rozhodnutí podřízeným velitelům (štábům).

Nebudou-li tyto podmínky dodrženy, nelze souběžné plánování provádět při vší snaze velitelů a štábů do důsledků. Z toho také plyne, že tento způsob plánování vyžaduje i vyšší znalosti a kvalitu velitelů a příslušníků štábů, vybavení odpovídajícími pojítky a že je umožněno plnit dané úkoly jen vysokým kolektivním úsilím velitelů a příslušníků štábů.

V podstatě nutno rozlišovat dvě součásti souběžného plánování, které však spolu těsně souvisí a jsou vázány jedna na druhou.

a) Souběžné plánování v rámci jednoho štábu.

b) Souběžné plánování mezi veliteli a štáby různých stupňů (armády, divise, pluku, skupiny).

Tyto dva způsoby sice nelze od sebe oddělovat, protože se prolínají, ale přece je možno je specifikovat vzhledem k formám, jak budou uskutečňovány.

Předem nutno předeslat, že by nebylo souběžného plánování, kdybychom chtěli uskutečnit nejdříve souběžné plánování mezi veliteli a štáby různých stupňů a pak teprve v rámci jednoho štábu.

II. Souběžné plánování v rámci jednoho štábu

Podkladem pro plánování je

- situace vlastních vojsk,
- rozhodnutí velitele,
- pokyny a nařízení starších náčelníků a štábů.

Až doposud bylo zahajováno vlastní plánování pro vydání rozhodnutí velitele. Dříve než velitel učinil rozhodnutí, přijímal od jednotlivých náčelníků informační zprávy a návrhy. Do té doby, než bylo vydáno rozhodnutí, nemohl ani vševojskový štáb ani štáby druhů vojsk zahájit konkrétní práce. Mohly provádět jen přípravné práce. Tím se plánování stávalo statické a málo pružné.

Nyní je třeba, aby velitel, jakmile dostane úkol od staršího náčelníka, seznámil náčelníka štábu, velitele a náčelníky druhů vojsk s úkolem (nemají-li ho) a se svým zámyslem. Na tomto základě připravují velitelé a štáby druhů vojsk své závěry a návrhy.

Své rozhodnutí zpracovává nyní velitel za přímé účasti velitelů a náčelníků druhů vojsk. To znamená, že odpadá vyslechnutí informačních zpráv. Velitel tak, jak postupně řeší dílčí otázky svého rozhodnutí, povolá si je k řešení dílčí otázky a potřebné otázky s nimi řeší. Jakmile je vyřešen dílčí problém, oznamuje jej sám anebo prostřednictvím štábu jako své dílčí rozhodnutí všem příslušným funkcionářům. Na základě těchto dílčích rozhodnutí mohou štáby druhů vojsk zahájit plánování.

To na př. znamená: Velitel armády spolu s velitelem dělostřelectva vyřeší otázku rozdělení organického a přiděleného dělostřelectva. Po vyřešení této otázky oznámí ihned toto řešení velitel dělostřelectva (telefonicky, parlofonem, spojkou) svému štábu, takže ten tak má jeden z podkladů pro své plánování.

Je-li dodržen takovýto postup, znamená to, že jak vševojskový štáb, tak i štáby druhů vojsk do vydání rozhodnutí vševojskovým velitelem toto rozhodnutí znají, takže je možné a reálné, aby zároveň s vypracováním »Plánu bojové činnosti vojsk armády« mohl být již zpracován »Plán bojového použití dělostřelectva«.

Jestliže vyřešení dílčí otázky mezi sebou obdobným způsobem řeší i náčelníci štábu druhů vojsk, je možné, že všechny plány jsou sladěny v jednotné myšlence.

Dále rozpracovává rozhodnutí velitele obdobným způsobem náčelník štábu se svým štábem.

Tímto způsobem se celé plánování značně urychlí a je lépe sladěno.

Přitom je třeba si uvědomit, že nelze připustit, aby dílčí otázky rozhodnutí byly podstatně měněny, i když nutno připustit, že jsou možné dílčí změny a opravy v dříve učiněném rozhodnutí. To je umožněno tím, že na zpracování dílčích rozhodnutí velitele těsně spolupracují velitelé (náčelníci) druhů vojsk.

III. Souběžné plánování mezi dělostřeleckými štáby jednotlivých stupňů

Souběžné plánování mezi dělostřeleckými štáby záleží v tom, že jednotlivé dílčí rozpracované otázky jsou postupně oznamovány nižším štábům a tím podřízení velitelé (štáby) získávají postupně potřebné podklady pro plánování na svém stupni. Tento způsob zabezpečuje konkrétní a plynulé plánování a vylučuje, že velitelé (štáby) nižších stupňů jsou nuceni čekat na úkoly starších náčelníků až do vydání rozhodnutí staršího vševojskového velitele.

Způsoby provádění souběžného plánování mezi štáby jednotlivých stupňů mohou být různé a závisí na rázu bojové činnosti vojsk, na době nutné k provedení operace (boje), na spolupráci mezi veliteli a štáby jednotlivých druhů vojsk, jakož i na zkušenostech velitelů a štábů. Jeden ze způsobů souběžného plánování mezi dělostřeleckými štáby jednotlivých stupňů při organizaci a plánování bojové činnosti dělostřelectva v útočném boji divise je uveden v »Informačním sborníku velitelství dělostřelectva« čís. 4, čl. III, str. 51. Tam se říká:

»K dosažení co největšího zkrácení doby přípravy dělostřelectva a zkvalitnění bojové činnosti dělostřelectva, k poskytnutí potřebné doby pro práci podřízených dělostřeleckých štábů, útvarů a jednotek — organizuje se na všech stupních souběžné plánování.

Podstata souběžného plánování u dělostřelectva záleží v tom, že je nutno oznamovat jednotlivé dílčí rozpracované otázky potřebné k organizaci a plánování bojové činnosti dělostřelectva co nejrychleji podřízeným dělostřeleckým velitelům a štábům.

K zabezpečení této činnosti je třeba

- těsné spolupráce mezi vševojskovými a dělostřeleckými veliteli na vypracování základních otázek rozhodnutí;
- těsné spolupráce mezi vševojskovými a dělostřeleckými štáby při rozpracování otázek rozhodnutí vševojskového velitele;
- stálého řízení a usměrňování činnosti štábu dělostřelectva velitelem dělostřelectva a jejich vzájemné informovanosti;

- těsné spolupráce a vzájemné informovanosti mezi jednotlivými odděleními a příslušníky štábu dělostřelectva;
- těsné spolupráce velitele a štábu dělostřelectva s veliteli (náčelníky) a štáby ostatních druhů vojsk.

Formy zabezpečující souběžné plánování jsou různé a budou závislé na konkrétní situaci. Souběžné plánování se zabezpečuje vydáváním osobních pokynů, krátkých bojových nařízení, vysíláním styčných nebo směrových důstojníků k podřízeným štábům, přizváním důstojníků z podřízených dělostřeleckých štábů k plánování ve vyšším štábu dělostřelectva a využitím všech druhů pojítek.

Možnost souběžného plánování u dělostřelectva je závislá především na souběžném plánování vševojskových velitelů i velitelů (náčelníků) ostatních druhů vojsk.«

Možno říci, že se tato forma souběžného plánování v krátké době praktického používání veliteli a štáby dělostřelectva osvědčila a provádí se hlavně proto, že řeší otázku zkrácení doby vyhrazené na přípravu dělostřelectva, umožňuje větší iniciativu a volnost v nižších štábech při organizaci a plánování útočného (obránného) boje. Naráží však na těžkosti hlavně u vševojskových velitelů (štábů), kde se v mnoha případech forma souběžného plánování ještě neprovádí. Je však třeba pochopit, že dělostřelecký velitel (štáb) nemůže dříve navrhnout a plánovat reálné použití dělostřelectva, dokud nemá potřebné podklady od vševojskového velitele.

Z á v ě r

Článek o souběžném plánování byl zpracován s hlediska potřeb a názorů vyplývajících pro dělostřelectvo. Je nutno, aby vševojskoví velitelé, jakož i velitelé a štáby ostatních druhů vojsk zaujali své stanovisko jak k obsahu tohoto článku, tak i k otázce souběžného plánování ve svých štábech k sjednocení činnosti štábů v celé armádě.

VLIV POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ NA VÝVOJ POZEMNÍHO DĚLOSTŘELECTVA

Major Vladimír Řehák, major Hynek Ondrášek

Soudobé vedení obranných i útočných operací se vyznačuje zvýšeným použitím zbraní hromadného ničení, zejména použitím atomových zbraní v taktickém a operačním rámci. Je otázka, jakou úlohu může mít v soudobých podmínkách dělostřelectvo. Při diskusích o této otázce se setkáváme s nejrůznějšími názory, z nichž některé považují zavedení atomových zbraní za »soudobé dělostřelectvo«, protože prý atomové zbraně mají takovou údernou sílu, která je s to plně nahradit dělostřelectvo, a jiné názory naopak berou málo v úvahu taktické a operační použití atomových zbraní a v podstatě obhajují ty způsoby použití dělostřelectva jak v útočném, tak i v obranném boji, které se osvědčily v minulé světové válce; taktické použití atomových zbraní považují jen za mohutné doplnění palby dělostřelectva. V tomto článku jde o pokus určit místo a úlohu dělostřelectva v soudobé útočné a obranné operaci a podle toho odhadnout směr, kterým by se měl brát současný vývoj dělostřelecké bojové techniky.

Místo a úloha dělostřelectva v soudobém boji jsou dány především přesností jeho palby, která umožňuje zasahovat nepřítele účinnou palbou na malou vzdálenost od vlastních vojsk a uskutečňovat tak nejúčinnější přímou podporu pěchoty a tanků v útočném boji a při odrážení protiztečí. V obraně pak zůstává dělostřelectvo základem protitankové obrany, která dnes vzhledem k vysoké mechanisaci vojsk je důležitější než kdykoli předtím.

Rovněž nutno zvláště uvážit, že dělostřelectvo může provádět údery zbraněmi hromadného ničení, a to buď atomovými děly nebo atomovými granáty vystřelovanými z nejrůznějších systémů dělostřelectva. Dále nesmíme opominout tu skutečnost, že dělostřelectvo je hlavním prostředkem při použití chemických zbraní.

Přesto je pochopitelné, že zásady použití dělostřelectva, jak jsme je studovali podle zkušeností z druhé světové války, není možno v soudobých podmínkách plně aplikovat a že podstatné změny způsobené v taktice a operačním umění zavedením zbraní hromadného ničení je třeba brát plně v úvahu. Zejména je třeba vyvarovat se hromadění velkého množství dělostřelectva v jednom prostoru a vytvářet tak cíle pro nepřátelské atomové údery. Velká opatrnost je na místě zejména při přibírání dělostřelectva od útvarů a svazků druhých sledů k úkolům plněným ve prospěch svazků a útvarů prvního sledu, poněvadž při hromadění dělostřelectva je vážné nebezpečí, že toto dělostřelectvo, rozmístěné na omezeném prostoru, bude zničeno atomovými údery nepřítele. To může vést k ochromení útvarů a svazků druhých sledů. Přibírání a hromadění dělostřelectva na směr hlavního úderu v útočném boji kromě toho může vést k předčasnému prozrazení zámyslu útočníka a vyvolat tak rozhodná protipatření nepřítele, neboť ten může protipřípravou zmařit náš útok a způsobit našim vojskům nahromaděným k průlomů zdrcující ztráty. Toto nebezpečí vzniká zejména při

použití dosavadních systémů dělostřelecké bojové techniky, jejichž příprava k hromadné palbě si vyžaduje značné množství času a prostředků a předčasné vyvedení dělostřelectva do výchozího položení k útoku.

Rovněž v obraně je nebezpečné hromadit dělostřelectvo podle dosavadních zásad na směr předpokládaného hlavního úderu nepřítele a zejména hromadit dělostřelectvo k provedení dělostřelecké protipřípravy. Potřebné množství zvláště protiletadlového a protitankového dělostřelectva bude třeba hromadit na směr hlavního úderu nepřítele teprve v průběhu obranné operace širokým manévrem tohoto dělostřelectva z hloubky i podél fronty.

Použití atomových zbraní tedy jistě sníží množství klasického dělostřelectva. Budeme je moci hromadit ke splnění hlavních úkolů jak za dělostřelecké přípravy zteče v útoku, tak i k provedení protipřípravy v obraně a rovněž sníží potřebu i možnosti použití dělostřelectva v průběhu boje. Stupeň tohoto snížení bude záviset na množství a způsobu použití atomových zbraní jak našimi vojsky, tak i vojsky nepřítele a na možnostech provádět atomové údery vlastním dělostřelectvem.

Avšak ať se možnosti použití atomových zbraní v budoucnosti rozvinou jakkoli, nemohou vyloučit potřebu dělostřelectva střílejícího tříštivotrhavými a protipancéřovými granáty. Je pochopitelné, že se právě tak jako my bude i nepřítel snažit snížit účinek atomového napadení širokým použitím tanků v útoku a pevností z předem připravených dilů v obraně, tak i značným rozptylováním svých sil. To, že pravděpodobný nepřítel počítá s dalším rozptylováním bojové sestavy jak v útočném, tak i v obranném boji, je zřejmé z úvah západních vojenských odborníků o šachovnicové obraně (*»Neue Zürcher Zeitung«* čís. 337/56) a o *»bojových teamech«* a infiltraci obrany za útoku (*»Revue militaire d'information«* XII/56) a z dalších pramenů. Značné rozptylování sil nepřítele povede nutně k obtížím při volbě cílů pro naše atomové údery a zároveň ke značnému zvýšení počtu cílů, na které nebude hospodárné použít nukleárních úderů, které však přesto musí být zničeny nebo umlčeny. K ničení a umlčování těchto bodových a rozptýlených plošných cílů omezených rozměrů bude třeba použít dělostřelectva pro přímou střelbu i dělostřelectva střílejícího ze zakrytých palebných postavení. Podle závěrů, ke kterým došli někteří západní vojenští odborníci, je možno očekávat, že nepřítel bude na příklad v obraně rozmisťovat roty v takové vzdálenosti od sebe, aby nemohly být jedním atomovým úderem zasaženy celé prapory, nýbrž jen roty. To znamená, že bychom na vyřazení stejné hodnoty nepřátelských cílů při tomto rozptýlení cílů do šířky i do hloubky potřebovali přibližně třikrát více atomových úderů než dosud a jako cíle pro atomové údery bychom museli volit rotní rajony obrany. Je pochopitelné, že zvětšením rozptýlení bojové sestavy opět vzroste počet cílů, které nebude možno umlčet atomovými údery a které bude třeba umlčovat dělostřelectvem, poněvadž počet vlastních atomových úderů není možno považovat za neomezený. To znovu zvýší úlohu dělostřelectva jako zbraně, která má schopnost vzhledem k přesnosti palby umlčovat s dostatečnou hodnotou malé cíle, na příklad ohniska čet, u nichž není možno uvažovat o velkém rozptýlení, poněvadž jejich bojová sestava je dána dostřelem ručních zbraní střeleckých jednotek a požadavkem vytvořit hodnotný systém palby.

Jednou z otázek, kterou je třeba se zabývat, je otázka dopravy atomových zbraní na cíl. Až doposud se počítalo především s použitím nosičů

atomových pum jako s hlavním prostředkem dopravy atomových zbraní na cíle, a to i v taktické a operační hloubce nepřítel. Domníváme se, že tento způsob dopravy atomových zbraní není nejvýhodnější a má mnoho významných nedostatků. Jsou to zejména tyto nedostatky:

— Malá přesnost zásahu (atomových pum) při jejich shozu, což je nevýhodou zvláště při jejich použití blízko vlastních vojsk. To nutně vede k zvětšování bezpečnostní vzdálenosti našich vojsk od atomových úderů vedených na nejbližší nepřátelské objekty a vlastní vojska nemohou pak plně využít těchto úderů za útoku; v obraně není možno vůbec použít atomových úderů na nejdůležitější cíle, kterými jsou beze sporu svazky prvního sledu nepřítel na hlavním úderu, aniž ohrozíme naše vojska v obraně.

— Nespolehlivost provedení atomových úderů na nepřátelské cíle vzhledem k činnosti nepřátelského letectva a protiletadlového dělostřelectva, které mohou náš letoun — nosič atomové pumy zničit ještě před splněním úkolu. K tomu může dojít vždy podle situace s větší nebo menší pravděpodobností a hlavně na úsecích, kde se nám nepodaří získat nadvládu ve vzduchu. Neprovedení plánovaných atomových úderů pak nutně povede ke značným obtížím a může přivést vlastní vojska do kritické situace.

— Vzhledem k tomu, že je třeba počítat s hustou sítí radiolokátorů u nepřítel, musíme počítat i s tím, že do příletu našich nosičů atomových pum do prostoru shozu budou vojska nepřítel varována, budou moci zajmout úkryty a účinek našich atomových úderů bude menší, než kdyby se nám podařilo vojska nepřítel překvapit.

— Doba od vyžádání atomového úderu až po jeho provedení je značná, což je velikou nevýhodou zejména v průběhu operace za rychle se měnící situace.

— Úspěch boje pozemních vojsk je do značné míry závislý na letectvu. To může vést ke značným obtížím, zejména za vedení obranné operace, kdy je třeba předvídat převahu vzdušných sil na straně nepřítel a blokování našich letišť.

Shrme-li všechny tyto nedostatky, docházíme k závěru, že použít letounů k dopravě atomových pum na cíle v taktické a operační hloubce není výhodné a že bude výhodnější použít na tyto cíle atomových střel vystřelovaných z děl nebo řízených i neřízených střel s atomovou náplní, jejichž použití nemá tyto nedostatky. Při použití atomových střel dopravovaných na cíl raketami by ovšem bylo třeba snížit rozptyl raket; to je otázka dalšího zdokonalení raketových střel. V současné době možno počítat s atomovými kanony ráže 200 až 250 mm. Tyto kanony by měly být organizovány u zálohy hlavního velitelství v oddílech o třech bateriích po dvou dělech. Možno předpokládat, že armáda na směr hlavního úderu dostane pro útočnou operaci přiděleny 1 až 2 takovéto oddíly atomového dělostřelectva. Dále možno předpokládat, že bude možno v budoucnosti vystřelovat z těchto kanonů atomové granáty s různými ekvivalenty. Avšak bezpečnostní vzdálenost vojsk v úkrytech od epicentra nepřekročí 1500 m. Možnost vystřelovat atomové granáty umožní, že odchylka od epicentra nebude větší než 300 m. To umožní výhodně provádět atomové úder atomovými granáty tak, aby zasáhly i první zákop obrany nepřítel. Možno předpokládat, že tato atomová děla budou mít dostřel okolo 40 km, což

umožňuje provádět atomové úderý atomovými granáty na celou hloubku hlavního pásma obrany.

V obraně mohou pak zasahovat nejdůležitější cíle v podstatné části pásma armády, což je důležité zejména v soudobých podmínkách, kdy je třeba počítat s útokem nepřítele na široké frontě.

Kromě toho je třeba na atomová děla položit požadavek dostatečné pohyblivosti, aby mohla provádět přesuny stejně rychle jako ostatní vojska armády a aby se stačila přemísťovat za vysokého tempa vedení operací.

Další výhodou tohoto kanonu je to, že je možno u něho použít tříštivého střeliva a že vzhledem k předpokládanému dostřelu umožňuje ničit i značně vzdálené odpalovací základny a atomová děla nepřítele.

Zvláštní otázkou bude použití dělostřelectva ke střelbě atomovými střelami s podstatně menším kritickým množstvím atomové náplně, kdy bude možno ke střelbě atomovými granáty používat děl běžné ráže. Je nasnadě, že by takové rozptýlené a usměrněné použití atomových úderů bylo mnohem účinnější a hospodárnější než dosud uvažované způsoby. I když otázka snižování kritického množství atomové náplně přesahuje rámec tohoto článku, přece nelze tuto možnost zcela opominout.

Z toho, co bylo dosud uvedeno, vidíme, že naprosto nelze mluvit o »soudobém dělostřelectvu«; naopak je nutno vidět, že dělostřelectvo v budoucnosti převezme v taktické hloubce většinu úkolů úderů atomovými zbraněmi, neboť provedení atomových úderů bude mnohem přesnější a rychlejší.

Jiná otázka ovšem je, zda současné typy dělostřelectva a způsoby jeho používání odpovídají požadavkům soudobého boje.

Dotkneme se dvou otázek:

1. Možnosti zlepšení kvality soudobého dělostřelectva.
2. Jaké vlastnosti by mělo mít dělostřelectvo a jaké druhy dělostřeleckého materiálu by bylo vhodné zařadit do organisace malých jednotek, jaké dělostřelectvo k plukům, divisím, armádám a do zálohy hlavního velitelství.

Ráz soudobého boje se značně změnil. Podstatné změny jsou zejména značné zkrácení doby na přípravu vojsk k boji, zvýšení tempa boje i operace a nutnost zabránit hromadění vojsk na omezeném prostoru.

Potřeba hromadit dělostřelectvo k plnění hlavního úkolu vyplývá z množství cílů určených k umlčení nebo zničení dělostřelectvem v daném pásmu současně; na příklad v útočném boji je největší potřeba hromadění dělostřelectva za dělostřelecké přípravy zteče. Palebné možnosti jednotlivých druhů dělostřeleckého materiálu ve značné míře závisí na maximálním technickém režimu palby, to je na relativně (vzhledem k ráži a účinku střeliva) nejvyšším množství střeliva, které může jedna hlaveň za určitou dobu, v našem případě za dobu dělostřelecké přípravy zteče, vypálit. Podle dosavadních zkušeností je vždy třeba za dělostřelecké přípravy zteče dosáhnout dostatečné hodnoty umlčení kryté živé síly nepřítele a jeho palebných prostředků, která zabezpečí úspěšné provedení zteče. Tato hodnota závisí na tom, jak je vybudována nepřátelská obrana, na množství a způsobu použití atomových úderů a zejména na morálním stavu bránců se vojsk nepřítele. Vyjadřuje se v procentech. K 100% umlčení nepřátelské kryté živé síly a palebných prostředků nepřítele je třeba vypálit na každý hektar postřelované plochy určitý počet ran v závislosti na dálce střelby a na ráži děla (minometu).

Je zřejmé, že kdyby se nám podařilo podstatně zvýšit technický režim palby našeho dělostřeleckého materiálu, zvýšily by se jeho palebné možnosti a úměrně k tomu by se snížila potřeba hromadění dělostřelectva za dělostřelecké přípravy zteče. Kdybychom na příklad dosáhli toho, že bychom z houfnice ráže 122 mm mohli vypálit za dělostřelecké přípravy zteče v trvání okolo 30 minut 120 až 140 ran, mohli bychom přidělovat na jednu hlavěň nikoli půl hektaru postřelované plochy, nýbrž celý hektar. Z toho vyplývá, že by pak stačilo ke splnění stejného rozsahu úkolů dělostřelectva za dělostřelecké přípravy zteče asi poloviční množství hlavně.

Technický režim palby jednotlivých druhů dělostřeleckého materiálu omezuje rychlopalnost dělostřeleckých hlavně vzhledem k přehřátí hlavně. Stanoví takovou maximální dovolenou rychlost palby, při které nedojde k zahřátí hlavně asi na 400 až 500° C, to jest na teplotu, při které hlavněový materiál ztrácí odolnost proti deformacím při výstřelu.

Z toho vidíme, že zvýšení maximálního technického režimu palby lze dosáhnout vyřešením otázky účinného chlazení hlavně při střelbě nebo v krátkých přestávkách mezi palebnými případy. Konstrukteři protiletadlových děl řeší chlazení tím, že v přestávce mezi rychlou palbou prohánějí hlavněmi proud vody pomocí mechanických čerpadel. Jsou však i jiné možné způsoby chlazení hlavně, jako vystřikování hlavně vodou atd. Domníváme se, že jedním ze základních úkolů konstruktérů zbraní musí být takové zvýšení maximálního technického režimu palby, aby v čase okolo třiceti minut bylo možno střilet z děl a minometů takovou rychlostí střelby, která je maximálně v silách obsluhy, (po případě vyřešit automatické nabíjení a zamíření děl. To je požadavek vyplývající ze snahy o zkrácení dělostřelecké přípravy zteče a o snížení potřeby hromadění dělostřelectva na omezeném prostoru.

Neméně významnou otázkou je vzhledem k podmínkám soudobého boje manévrovací schopnost dělostřeleckého materiálu, a to jak po komunikacích, tak i terénem. Na manévrovací schopnosti dělostřeleckého materiálu je třeba položit dva požadavky:

- schopnost rychlého manévru po komunikacích k zabezpečení rychlého přeskupování a soustřeďování dělostřelectva při přípravě operace i v jejím průběhu; dělostřelectvo musí mít stejnou manévrovací rychlost jako kolová vozidla;
- schopnost rychlého manévru za boje po komunikacích špatné kvality i terénem tak, aby dělostřelectvo stačilo přemisťovat svou bojovou sestavu podle svého určení za pěchotou i tanky v průběhu boje v podmínkách velkého tempa zteče za útoku a rychlého vývoje situace v obraně.

Požadavku rychlého přemisťování bojové sestavy dělostřelectva v průběhu boje by nejlépe vyhovovalo samohybné dělostřelectvo. Na druhé straně však je třeba uvážit, že pásová vozidla všeobecně nedosahují na komunikacích takové rychlosti manévru jako vozidla kolová, že životnost pásových vozidel je podstatně nižší než u vozidel kolových a že jsou značně dražší. Kromě toho jsou rozměry samohybných děl značné, což podstatně ztěžuje jejich ženíjní zabezpečení. Domníváme se, že by pře-

chodem na samohybné dělostřelectvo bylo možno vyřešit jen požadavek velké manévrovací schopnosti terénem na úkor zhoršení jiných důležitých vlastností dělostřeleckého materiálu a že by to u většiny dělostřelectva bylo nehospodárné. Podle našeho názoru by zavedení samohybného dělostřelectva ve větší míře bylo účelné jen u tankových a mechanisovaných útvarů.

Oba základní požadavky na schopnost manévru dělostřelectva, jak byly uvedeny na začátku rozboru této otázky, by však bylo možno podle našeho názoru vyřešit podstatným snížením váhy dělostřeleckého materiálu a vybavením jednotlivých děl výkonnými pomocnými motory pro přesuny děl terénem bez tažného vozidla, zejména u dělostřelectva doprovodného a protitankového. Dosavadní pokusy s pomocnými motory u dělostřeleckého materiálu narážely na těžkosti vyplývající z malého výkonu motorů vzhledem k váze děl, na př. při zkouškách pomocného motoru 750 ccm u 57mm PTK. Přidávat podstatně silnější pomocné motory k dělostřeleckému materiálu by nebylo výhodné vzhledem k jejich rozměrům.

Podstatného snížení váhy klasických děl však, jak známo, není možno dosáhnout bez podstatného snížení jejich výkonu. To však není žádoucí. Využití pomocných motorů má však plné uplatnění u bezzákluzových a polobezzákluzových děl, jejichž rozsáhlé použití je již dnes plně oprávněno u praporečního a plukovního dělostřelectva a rozsáhlejší použití u divisičního a protitankového dělostřelectva je jen otázkou konstrukčního vyřešení bezzákluzových a polobezzákluzových děl s dostatečnou přesností střelby a s dostatečně velkou dálkou přímého výstřelu. Vybavení těchto druhů dělostřelectva bezzákluzovými a polobezzákluzovými děly bude mnohem lépe odpovídat soudobým požadavkům boje vedeného ve vysokém tempu. Zvláštní otázkou je vyřešení takového bezzákluzového děla, kterého by bylo možno zároveň použít k relativně přesné střelbě ze zakrytých palebných postavení. Vybavení střeleckých praporů a pluků takovýmito universálními bezzákluzovými děly by umožnilo podstatně zvýšit odolnost střeleckých jednotek a útvarů v obranném boji v protitankové obraně a zvýšit jejich palebné možnosti pro střelbu ze zakrytých palebných postavení za předpokladu, že by těmito universálními bezzákluzovými děly byly střelecké a mechanisované jednotky vybaveny ve stejném počtu, jako jsou dnes vybaveny protitankovými zbraněmi a minomety dohromady.

Dalším požadavkem vyplývajícím ze soudobého boje je zvýšit dostřel dělostřelectva a zvýšit účinek dělostřeleckého střeliva. Máme za to, že u klasického dělostřelectva není možno dosáhnout podstatného zvýšení dostřelu bez dalšího zvyšování váhy dělostřeleckého materiálu. Určitého zvýšení dostřelu by bylo možno dosáhnout u minometů, zejména přechodem od minometů s hladkou hlavní k minometům s drážkovanou hlavní. Je ovšem otázka, zda tímto přechodem nevzroste podstatně váha minometu, výrobní náklady atd. Proto se zdá výhodnější usměrnit vývoj minometu k universálním dělům. Rovněž zvyšování účinku dělostřeleckého střeliva s použitím dosavadního materiálu bude možno těžko řešit. Určitých úspěchů v tomto směru bylo dosaženo u raketometů tím, že se k tříštivému účinku plně využívá těla střely. K podstatnému zvýšení účinku dělostřeleckého střeliva může dojít jen použitím atomové náplně

dělostřeleckých střel, jak o tom byla zmínka na začátku tohoto článku. Značné zvýšení dostřelu dělostřelectva bez zhoršení ostatních takticko-technických a výrobních vlastností dělostřeleckého materiálu je možno dosáhnout u raketových střel. Je však třeba si uvědomit, že dělostřelecké raketové střely a raketometry mohou jen podstatně zlepšit podmínky pro plnění úkolů, které čekají dělostřelectvo v útočném a obranném boji, a v žádném případě nemohou tyto zbraně úplně nahradit klasický dělostřelecký materiál.

Zvláštní pozornosti si zasluhují myšlenky o řízených dělostřeleckých raketových střelách malé ráže s malou rychlostí letu k ničení nepřátelských tanků. Řízení těchto střel uskutečňuje obsluha přímo podle pozorování buď pomocí drátu nebo radiem.

V našem i zahraničním odborném vojenském tisku se mnoho psalo o použití dělostřeleckých zapalovačů sestavených na radiolokačním principu. Výbuch těchto střel v určité zvolené vzdálenosti od cíle značně zvyšuje střepinový účinek a střelba takovýmto střelivem by byla jednodušší než dosud používané způsoby časované střelby a střelby na odraz. Je ovšem třeba uvážit možnost iniciace takovýchto granátů ještě před přiblížením k cíli vysíláním elektromagnetických vln nepřítelem. V tomto případě by nebylo možno granátů s těmito zapalovači použít.

Dosud používané dělostřelectvo má vzhledem ke svým vlastnostem značné nedostatky, pokud jde o rychlost přípravy dělostřelectva k přesné hromadné palbě. To vyplývá především z toho, že topografické připojení bojové sestavy dělostřelectva a zjišťování souřadnic cílů provádíme v podstatě tím způsobem, jaký se uplatňoval v druhé světové válce. Je jasné, že tyto zdoluhavé způsoby připojování bojové sestavy dělostřelectva a zjišťování souřadnic cílů jsou v příkrém rozporu se soudobými podmínkami vedení boje a operace. Je třeba najít takové způsoby topografického připojení bojové sestavy dělostřelectva a zjišťování souřadnic cílů, které umožní dělostřelectvu plnit úkoly v podstatně kratších lhůtách. Je třeba říci, že připojování bojové sestavy vyměřováním jednotlivých prvků bojové sestavy topografickými družstvy s použitím měřicích přístrojů je sice přesné, avšak velmi zdoluhavé. Rovněž vyměřování cílů sdruženým pozorováním je sice přesné, avšak velmi zdoluhavé. Domníváme se, že základním způsobem pro připojování bojové sestavy dělostřelectva musí být vyměřování pomocí vozidel pro automatické vyměřování, použitím radiolokátorů, po případě dostatečně přesných dálkoměrů s možností měření úhlů v kruhu a orientace podle magnetky. Pro vyměřování cílů pak považujeme za základní způsob používání leteckých snímků. Rychlé využití leteckých snímků však předpokládá, aby buď tyto letecké snímky přicházely k dělostřeleckým jednotkám se zakreslenou souřadnicovou sítí nebo aby byly dělostřelecké jednotky vybaveny jednoduchými přístroji k rychlému vynesení souřadnicové sítě na dodané letecké snímky. Dalším důležitým prostředkem pro vyměřování cílů je použití dálkoměrů dostatečně přesných (vzhledem k prakticky používaným pozorovacím dálkám a technickým vlastnostem našich dálkoměrů by pro tento účel vyhovoval dálkoměr asi dvoumetrový) a použití radiolokátoru. Pokud jde o radiolokátory, je třeba se snažit zmenšit jejich rozměry, snížit váhu a zvýšit pohyblivost.

Velmi důležitou otázkou je rovněž otázka velení dělostřelectvu. Je jisté nesporné, že hlavním pojítkem u dělostřelectva musí být v soudobých podmínkách boje radio. To ovšem předpokládá vybavení dělostřelectva takovými rádiovými stanicemi, které spolehlivě zabezpečují spojení u dělostřelectva na odpovídající vzdálenost i za použití rušících stanic nepřítelem. Dělostřelecké útvary musí být vybaveny takovými rádiovými stanicemi, které zabezpečí spojení na veliké vzdálenosti, a to zejména útvary dělostřelectva zálohy hlavního velitelství, které mohou být rozděleny mezi vševojskové svazky. Nelze opomíjet ani možnosti použití televise u dělostřelectva. Vyskytují se názory, že by pozemní dělostřelectvo a jeho činnost měla být zautomatizována asi tak, jako je dnes středoráží protiletadlové dělostřelectvo. Domníváme se, že tento požadavek a jeho praktická aplikace je problematická jednak z ekonomických důvodů, jednak proto, že by se zautomatizováním činnosti dělostřeleckých jednotek tyto jednotky staly na nepřátelskou palbu velmi citlivé. Proto nepovažujeme zautomatizování činnosti pozemního dělostřelectva za účelné.

Z uvedených požadavků je zřejmé, že naše konstruktéry a pracovníky vývoje dělostřeleckého materiálu čekají veliké úkoly.

O myšlenkách rozvedených v tomto článku je možno diskutovat, poněvadž sama tematika článku je tak obsáhlá a složitá, že ji není možno vyřešit bez spolupráce dělostřeleckých velitelů a řady odborníků, techniků různých směrů. Je však třeba, aby se dělostřelečtí velitelé těmito otázkami odpovědně zabývali a kladli na pracovníky vývoje dělostřeleckého materiálu správné požadavky.

CENTRALISACE NEBO DECENTRALISACE VE VELENÍ TÝLU?

Plukovník Jaroslav Šolc

Soudobý boj je charakterisován nejen používáním různorodé a složité nejmodernější techniky a velikou spotřebou materiálních prostředků, ale především také značnými jejich ztrátami a ztrátami osob, způsobených zbraněmi hromadného ničení.

To ve spojení s požadavkem udržet vysoké tempo operace, vést ji nepřetržitě do veliké hloubky ve složitých a rychle se měnících taktických a operačních situacích vyžaduje, aby vojska byla soustavně a nepřetržitě zásobována, aby jejich technice bylo poskytnuto včas a rychle nezbytné technické zabezpečení a jim samým aby se dostalo potřebného zdravotnického zabezpečení. Toho je třeba zvláště tehdy, jsou-li vojska zasažena účinky zbraní hromadného ničení.

Řešit tyto tři základní úkoly, t. j. materiální, zdravotnické a technické zabezpečení, je povinností vševojskového velitele.

Obsahová náplň těchto jednotlivých základních úkolů je, a to s hlediska odbornosti, ovšem značně rozsáhlá. Proto nelze požadovat, aby vševojskový velitel byl »odborníkem« v otázkách technického zabezpečení, v otázkách zdravotnického zabezpečení a v otázkách zásobování vojsk všemi materiálními prostředky. To konečně není od něho požadováno ani v otázkách použití dělostřelectva a ostatních druhů vojsk a jejich techniky. K tomu účelu má k ruce rovněž příslušné odborníky, t. j. velitele (náčelníky) druhů vojsk. K tomu má konečně náčelníka štábu a štáb, kteří musí být schopni potřebné podklady všech druhů zpracovat a přímo jako návrhy řešení k dané situaci veliteli předložit.

Závěrem z toho však vyplývá, že vševojskový velitel (ale i náčelník štábu) musí mít schopnosti:

- hlavní zásady bojového použití druhů vojsk a jejich materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení teoreticky zvládnout,
- tyto zásady plně se zřetelem na daný bojový (operační) úkol správně aplikovat,
- správnými otázkami a pokyny si od příslušných velitelů (náčelníků) druhů vojsk a služeb i týlu reálné návrhy na účelné využití příslušných prostředků v boji vyžádat a o způsobu jejich použití pak rozhodnout.

Tato skutečnost tedy ukazuje, že má-li zvládnout celou tuto širokou problematiku vševojskový velitel i náčelník štábu, nebude obtížnějším problémem pro jiného funkcionáře — »zástupce velitele pro týl« — zvládnout v potřebném rozsahu kromě otázek organizace týlu, materiálního a zdravotnického zabezpečení, které již spadají do pravomoci náčelníka týlu, i otázky technického zabezpečení.

Tolik by bylo třeba říci k možným námitkám, že by se stěží našel člověk, který by zvládl jako řídicí a odpovědný orgán kromě otázek organizace materiálního a zdravotnického zabezpečení zároveň i otázky technického zabezpečení.

Vševojskový velitel podle současné organizace má

- v otázkách technického zabezpečení svého zástupce pro technické věci. Na stupni útvar až svazek je tento zástupce společný pro otázky tankové i automobilní a traktorové techniky. Na stupni vševojskové armády jsou již orgány dva: náčelník automobilní a traktorové služby a náčelník (pomocník) pro tankovou výzbroj. Oba podléhají přímo veliteli armády;
- v otázkách celkové organizace týlu, materiálního zabezpečení a zdravotnického zabezpečení náčelníka týlu. Na stupni útvar má však opět dva orgány, které mu podléhají přímo. Jsou to zástupce pro zásobování a starší lékař.

To znamená, že si vševojskový velitel musí návrhy na způsob technického, zdravotnického a materiálního zabezpečení vojsk dát prakticky osvětlovat vždy: na stupni útvaru třemi, na stupni svazku dvěma, na stupni armády opět třemi orgány (viz přílohu 1).

Tato skutečnost podle mého soudu v žádném případě není v souladu s požadavky soudobého velení, kdy vše je třeba organisovat s cílem šetřit čas veliteli a tím nakonec získat čas pro vojska a podřízené štáby. Čím více orgánů velitel musí jednotlivě vyslechnout, tím více času ztratí, ale tím častěji bude i jeho práce s přípravou a vydáním bojového rozkazu (nařízení) obtížnější.

Nutno počítat, že vševojskový velitel bude mít vždy málo času, aby se dal informovat o hlavních otázkách celkové organizace týlu, materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení dvěma až třemi orgány. Jemu bude bezesporu lépe vyhovovat, osvětlí-li mu soubor všech těchto otázek s příslušnými návrhy jen jeden orgán. V případech, kdy bude mít velitel dost času, anebo kdy ve zvláštních případech bude potřebovat osvětlit některé otázky s čistě odborného hlediska do větší hloubky, může si ovšem příslušné odborné náčelníky zavolat a je vyslechnout.

Současná decentralisace v otázkách materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení — mimo jiné, jak ukáží dále, nedůsledně provedená — musí se v soudobém boji nezbytně projevit nepříznivě v přímém řízení a uskutečňování těchto druhů zabezpečení bojové činnosti, jejichž hodnota závisí na stupni součinnosti v tomto směru prováděné příslušnými odpovědnými orgány a řízené náčelníkem štábu.

Stačí jen poukázat na to, že na př. technické zabezpečení tanků a obrněných transportérů není jen otázkou jejich dobrého technického stavu, ale především také zásobování pohonnými hmotami a mazadly, náhradními součástkami, desaktivačním materiálem a ovšem i municí. S tím souvisí i včasné a vhodné rozmísťování a přemísťování vyprošťovacích a dílenských prostředků za vojsky v týlovém prostoru, organizace týlového průzkumu vhodných míst a prostředků pro jejich rozmístění, organizace ochrany a obrany těchto prostředků a p. Na místě ne posledním pak s tím souvisí i otázka zdravotnického zabezpečení osádek tanků, účelné rozmísťování zdravotnických prostředků v prostorech, kde se očekávají značné ztráty bojové techniky a p.

Z toho vyplývá, že se při současné decentralisaci těchto otázek na technickém zabezpečení tanků nutně podílejí: náčelník (pomocník) pro tankovou výzbroj (u svazků a u útvarů zástupce velitele pro technické věci), ná-

čelník týlu (jemu podléhá náčelník zásobování PHM) a náčelník dělostřeleckého vyzbrojování.

Zatím co tedy náčelník (pomocník) pro tankovou výzbroj (zástupce velitele pro technické věci) přímo a sám odpovídá za technické provedení oprav (za jejich rychlé, odborné a hodnotné provedení), při všech ostatních otázkách musí se bezpodmínečně a neustále obracet na náčelníka týlu, který vcelku organizuje týlový prostor, přísuny (munice, PHM, proviantu, desaktivacího materiálu, ale i náhradních součástí a dílů), odsuny (především zdravotnické, ale i poškozené techniky), organizuje odsunové cesty (pořádkovou službu na nich), hospodárné využití dopravních prostředků, ochranu a obranu týlu jako celku a p.

Pokud jde o zabezpečení tanků municí, tato otázka je složitější o to, že se na ní musí nutně podílet ještě další orgán, a to náčelník dělostřeleckého vyzbrojování, který podléhá veliteli dělostřelectva.

Jdeme-li při rozboru této otázky ještě dále, vidíme, že na př. samohybná děla dnes jsou prakticky materiálem služby dělostřeleckého vyzbrojování. Prostředky na jejich opravy jsou však i nadále v rukou orgánů technického zabezpečení. Za přísun pohonných hmot a mazadel, jakož i munice těmto orgánům odpovídá náčelník týlu podle požadavku velitele dělostřelectva.

Obdobná a složitá situace je však i v otázce zabezpečení automobilní a traktorové techniky. Zatím co u útvarů a svazků jsou tyto otázky řízeny jedním orgánem, t. j. zástupcem velitele pro technické věci, u armády jsou řízeny již dvěma orgány přímo podřízenými veliteli (viz přílohu 1).

Uvedené některé nevýhody současné decentralisace se však ještě zřetelněji projeví v situacích, kdy nepřítel použije zbraní hromadného ničení (především atomových a vodíkových) a způsobí náhle našim vojskům vysoké ztráty osob, bojové techniky a materiálních prostředků. V takových situacích bude třeba rychlého a energického rozhodnutí velitele s cílem zasadit všechny nutné prostředky k odstranění následků najednou a tak, aby se vzájemně doplňovaly. Nelze pochybovat o tom, že tu bude dosaženo daleko účinnějšího a rychlejšího zásahu tehdy, budou-li všechny tyto prostředky ovládány jedním odpovědným řídicím orgánem. Čím většímu počtu orgánů bude musit vševojskový velitel vydávat pokyny, čím více bude orgánů, mezi nimiž bude musit náčelník štábu koordinovat k těmto úkolům součinnost, čím více odpovědných orgánů, kteří se budou musit mezi sebou dohadovat a klást si teprve vzájemné požadavky, tím hůře pro postižená vojska a pro další jejich bojovou činnost.

Soudím, že centralisace navržená v příloze 2 naprosto nezmenšuje ani nezabavuje odpovědnosti orgány podřízené této jediné osobě, »zástupci velitele pro týl« — za provedení všech opatření po jejich odborné stránce s vysokou iniciativou, rychle a odpovědně.

O otázce vyššího stupně centralisace ve velení týlu bylo také diskutováno na poslední vědecké konferenci ve Vojenské akademii Klementa Gottwalda, vyznamenané Řádem republiky. Byly hlasy pro i proti. Výrazněji byla obhajována centralisace. Některé hlasy uváděly, že by bylo velmi obtížné takovou rozsáhlou materii svěřit jedné osobě a že by to jediná osoba nezvládla. Toto stanovisko při hlubším uvážení problému, jak uvádím již vpředu, není zcela reálné a vyplývá podle mého mínění především z určitých zkušeností z mírové služby. Ty však jsou — i když je nelze zcela pře-

hlížet — s hlediska bojové přípravy vojsk pro vedení soudobého boje až druhořadé a nemohou mít při konečném řešení tohoto problému rozhodující úlohu.

Jiné hlasy opět uváděly, že je naopak nutné uvažovat o větší decentralisaci v otázkách materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení, než je tomu dosud.

K tomu chci připomenout toto:

Současný stupeň decentralisace naprosto nevyhovuje, a to z důvodů již uvedených. Zdržuje velitele, zatěžuje náčelníka štábu a štáb povinností organisovat součinnost a značně nutnou součinnost komplikuje. Úplnou decentralisací by se do jisté míry odstranila nebo uvolnila součinnost. Vyžadovalo by to však provést řadu změn v celé organisaci týlu, a to tak, aby jednotliví náčelníci, t. j. nejen náčelník týlu, zástupce velitele pro technické věci, ale i náčelník dělostřeleckého vyzbrojování, po případě další (dokonce i náčelník zdravotnické služby) měli všechny potřebné prostředky jim přímo podřízeny. Tedy zástupci velitele pro technické věci by musel být podřízen náčelník zásobování PHM, zásoby PHM a potřebné dopravní prostředky a musel by nakonec mít možnost zabezpečovat si sám i přísun munice tankům a p. Obdobně by museli mít vlastní dopravní prostředky náčelník dělostřeleckého vyzbrojování na přísun munice a odsuny vystřelených nábojnic a prázdných truhlíků a ostatní náčelníci druhů na přísun svých materiálních prostředků a potřebné techniky. To na první pohled není neproveditelné. Znamenalo by to však nehospodárné rozptylování dopravních prostředků, způsobilo by to značné potíže a dokonce chaos při organisování a provádění přísunů (odsunů), při organisaci pořádkové služby na přísunových cestách, při organisaci týlového průzkumu, při účelném využití týlového prostoru k rozmístění týlových útvarů a zařízení, při organisaci jeho ochrany a obrany a mnoho dalších obtíží.

Nejtěživěji by se to pak projevilo v případech, kdyby se nepříteli podařilo napadnout naše vojska účinně zbraněmi hromadného ničení, a to především zbraněmi atomovými (vodíkovými). Tu by pak musel štáb převzít řízení veškerých opatření spojených s odstraněním následků takových úderů sám a k tomu účelu pak sladovat činnost jednotlivých služeb. Jaké zatížení by to bylo pro štáb, který bude nucen v takových případech řešit jiná a stejně naléhavá opatření k zabezpečení další bojové činnosti vojsk, je jistě možné si alespoň vcelku představit.

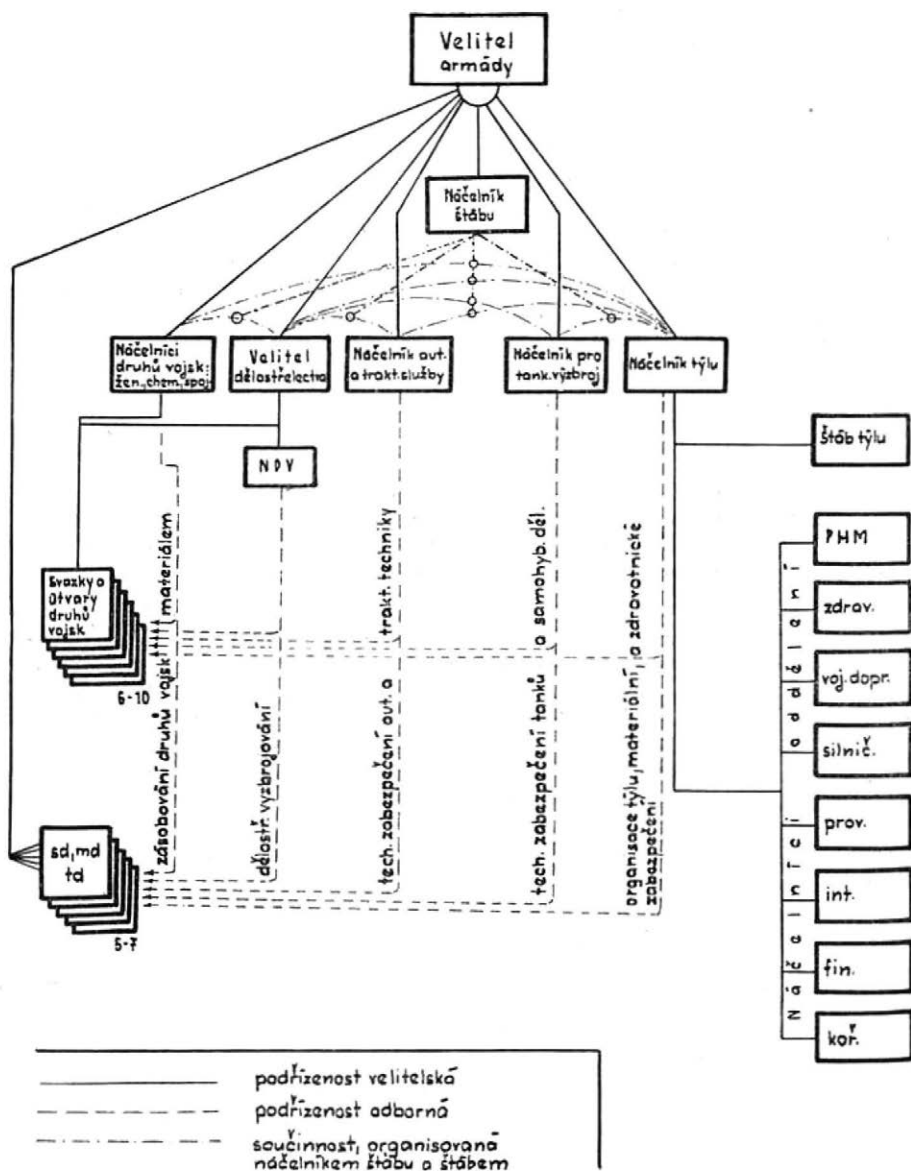
*

Při studiu otázek součinnosti v organisaci týlu, v materiálním, zdravotnickém a technickém zabezpečení soudobého boje (operace) dospívám čím dál více k přesvědčení, že jednou z podmínek úspěšného velení týlu v soudobém boji je tedy vyšší stupeň centralisace, než tomu je dosud, a nikoli naopak.

Prvním takovým stupněm je sloučení všech otázek organisace týlu, materiálního, zdravotnického zabezpečení, které dosud řešil náčelník týlu — a otázek technického zabezpečení, které dosud řešily orgány technického zabezpečení v rukou »zástupce velitele pro týl«.

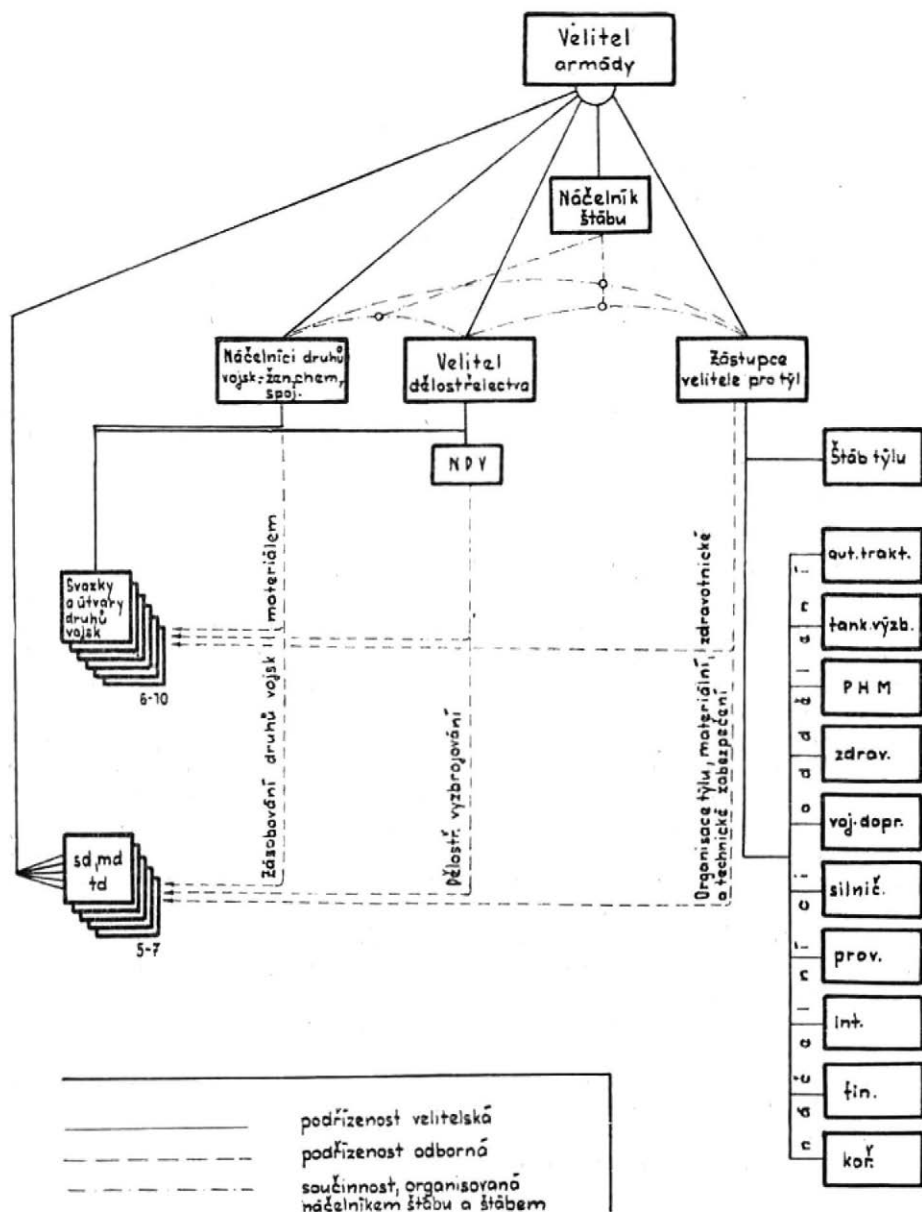
ZÁKLADNÍ SCHEMA VELENÍ TÝLU NA STUPNI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Současný stav

ZÁKLADNÍ SCHÉMA VELENÍ TÝLU NA STUPNI VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Navrhované řešení

Další stupeň centralisace je třeba vidět v podřízení též ostatních druhů zásobování, t. j. především druhů vojsk jen jednomu orgánu, zástupci velitele.

V tomto případě by bylo třeba všechny druhy služeb rozdělit do několika základních skupin s přihlédnutím ke společným charakteristickým znakům jejich činnosti. Jako možné řešení se tu jeví rozdělení na čtyři skupiny služeb, a to:

1. skupina — zásobovací se službami zásobování
 - dělostřeleckým materiálem,
 - tankovým a automobilním materiálem,
 - technickým materiálem (spojovacím, ženijním a chemickým),
 - pohonnými hmotami a mazadly,
 - proviantním materiálem,
 - intendantním materiálem,
 - zdravotnickým (a veterinárním) materiálem,
 - politickoosvětovým materiálem,
 - finančním,
 - mapami,
 - vodou atp.;
2. skupina — technická, která by obsahovala potřebná dílenská a vy-
prošťovací zařízení k obsluze jednotlivých druhů bojové a dopravní
techniky;
3. skupina — zdravotnická (a veterinární);
4. skupina — dopravní.

Veliký klad této organizace je třeba vidět zejména v tom, že by se usnadnila práce nejenom přímo vševojskovému veliteli, ale i velitelům (náčelníkům) druhů vojsk. Těm by sice zcela neodpadla odpovědnost za materiální zabezpečení jejich druhů vojsk, ale podstatně by se zmenšila ve srovnání s dosavadním jejím rozsahem. Převážnou měrou by záležela ve včas předkládaných požadavcích na materiální jejich zabezpečení (na př. dokdy provést přísuny, odsuny, stanovení norem spotřeby a p.). Tak by se tito velitelé (náčelníci) mohli věnovat daleko soustředěněji svým bojovým úkolům, než tomu je dosud, a zmenšil by se konečně početně i jejich štáb, který na př. i při dnešní organizaci na stupni armády a frontu stejně je rozdělen do dvou skupin. Z nich jedna (materiální) je zpravidla jen na týlovém velitelském stanovišti, druhá, velitelská, je na velitelském stanovišti.

V čele těchto všech skupin by byl »zástupce velitele pro týl« anebo lépe »pro týlové zabezpečení« (t. j. materiální, zdravotnické a technické zabezpečení), jež ovšem nelze srovnávat s dosavadní funkcí náčelníka týlu, jak ji dosud stanoví naše bojové řády a předpisy.

Je nutné, aby to byla rovněž osobnost s velikým taktickým nebo (podle stupně svého zařazení) operačním rozhledem a vzděláním a s potřebným stupněm odborných týlových a technických znalostí. U útvarů a svazků druhů vojsk by pro tuto funkci byli vybíráni a školeni příslušníci příslušného druhu vojska.

Při hlubším rozboru této otázky se ukazuje ještě mnoho dalších výhod této organizace. Naznačím jen některé.

Tak jedna z dalších výhod je v tom, že by na př. prostředky technického zabezpečení mohly být lépe a účelněji organisovány, aby se dosáhlo jejich větší efektivity, než tomu je dosud. Dosud jsou organisovány výhradně se zřetelem na potřeby jednotlivých druhů vojsk, je třeba více osob k jejich řízení i k vlastní odborné činnosti, zdvojují se nebo ztrojnásobují se často některá zařízení stejného druhu (na př. u dílen pro opravy tanků, aut a u dělostřeleckých dílen různé stroje, jako soustruhy, vrtačky a p.; různé typy nabíjecích stanic pro akumulátory tanků, aut a zdrojů pro spojovací a chemické vojsko atd.).

Na druhé straně dosavadní systém nedovoluje v mnoha případech poskytnout potřebnou technickou pomoc technice, které je u útvaru (svazku) poměrně malý počet a pro niž není proto možné dílenské prostředky organisace přidělit. A výsledkem je, že taková technika je odkazována do opravy až do armádních dílen (na př. ženijní speciální stroje), což je jistě nejen zdlouhavý, ale i ne hospodárný způsob.

Jsou však dosud nevyřešeny nebo jsou jen zčásti vyřešeny i různé jiné otázky, které svou povahou spadají do pravomoci několika samostatných velitelů (náčelníků), jako na př. otázka zásobování vodou, ale i úklid bojiště, využití válečné kořisti a p. Taková složitost je v soudobém boji jen a jen na škodu rychlému vyřešení daných problémů.

Zlepšily by se podstatně i podmínky řízení činnosti všech týlových útvarů a zařízení, kterou dnes řídí a jimž velí vždy nejméně dva velitelé (náčelníci): s hlediska odborné činnosti příslušný velitel (náčelník) druhů vojsk (služeb), s hlediska ochrany a obrany, pořádkové služby, přemísťování a rozmísťování náčelník týlu. Na některých otázkách se pak podílejí oba současně.

Cílem tohoto článku nebylo tuto otázku s konečnou platností vyřešit, nýbrž jen přispět určitými myšlenkami k jejímu hlubšímu zkoumání, teoretickému rozboru a konečně i k případnému jejímu praktickému prověření. Je to otázka aktuální a s hlediska velení týlu je třeba, aby se stala předmětem široké diskuse vševojskových velitelů, velitelů (náčelníků) druhů vojsk a příslušných orgánů týlu a služeb.

NĚKTERÉ OTÁZKY PŘÍSUNU V ÚTOČNÉ OPERACI

Podplukovník Bohumír Oliva

Nové formy a způsoby vedení útočných operací se zákonitě odrážejí též na organizaci a činnosti týlu. Týl je přímo spjat s činností svazů a svazků a jeho přesná a plynulá práce je jednou ze základních podmínek úspěchu při vedení boje a operace.

Soudobé podmínky vedení operací způsobují, že se činnost vojskového a operačního týlu stala složitější. Složitost práce týlu záleží v tom, že týl musí přibližně se stejnými prostředky (nebo s prostředky jen málo zdokonalenými) materiálně, zdravotnický a technický zabezpečit jak přípravu operace ve zkráceném čase, tak i její vedení na celou hloubku při vysokém tempu za rychle a rázně se měnící situace a za neustálého ohrožení vojsk i týlu zbraněmi hromadného ničení. Aby týl mohl splnit tento komplexní úkol, je třeba:

- zvýšit tempo materiálního zabezpečení tak, aby odpovídalo tempu postupu vojsk,
- zrychlit odsun raněných a učinit jej se zdravotnického hlediska bezpečnějším,
- zabezpečit pružný manévry zásobami a zdravotnickými útvary a zařízeními, zejména se zřetelem k odstraňování následků zbraní hromadného ničení,
- zabezpečit nepřetržitost velení a práce týlu v podmínkách, kdy týl bude cílem napadení zbraněmi hromadného ničení,
- zavést nové metody plánování, evidence, účtování a vyžadování,
- zabezpečit účelnou organizaci obrany a ochrany vojskového a armádního týlu.

Domnívám se, že dosavadní známé síly a prostředky dané cvičnou organizací a z toho vyplývající způsob činnosti týlu nezabezpečuje všestranné materiální, technické a zdravotnické zabezpečení soudobých útočných operací. Je proto nezbytné učinit taková opatření, aby bylo dosaženo vysoké výkonnosti, pohyblivosti a manévrovací schopnosti týlu na všech stupních. Do popředí se tak dostává požadavek úplné motorisace týlu a maximální mechanisace všech nejdůležitějších prací v týlu. Motorisace týlu zabezpečí jeho pohyblivost k stálému následování vojsk, zvláště při rozvíjení operace v hloubce nepřátelské obrany a umožní zvýšit tempo materiálního, zdravotnického a technického zabezpečování vojsk. Mechanisace prací v týlu urychlí nakládací a vykládací práce, dílenské práce, zemní a obnovovací práce, štábní a účetnické práce při současné úspoře pracovních sil. Dále je třeba zbavit především vojskový týl takových týlových útvarů a zařízení, zejména výrobních, které se k využití své plné kapacity rozvíjejí k práci na jednom místě po delší dobu. Kromě toho je třeba uvažovat o reorganizaci ostatních týlových útvarů a jednotek vojskového týlu (zejména zdravotnického a technického zabezpečení) s hlediska možnosti jejich využití v soudobých podmínkách vedení boje. Tím, že se práce týlu stala složitější,

vzrostly též požadavky na velení týlu a na plánování činnosti týlu, a to ve směru k centralisaci, za ponechání dostatečné iniciativy podřízeným orgánům.

S rozvojem nové bojové techniky vzrostly i možnosti působení nepřítele na tyl. Proto je třeba více než dosud věnovat zvýšenou pozornost bojovému zabezpečení především armádního týlu.

Z úvahy o vlivu soudobých taktických a operačních zásad na organizaci a činnost týlu vyplývá, že se těžiště materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení přesunuje na tyl armády a mnohdy i frontu.

Vyhodnotíme-li závěrem všeobecně platný objektivní zákon o organizaci a činnosti týlu vojsk v poli, poznáme, že tímto zákonem je dopravit potřebné zásoby v pravý čas na pravé místo. Při dalším rozboru uvedeného zákona zjišťujeme, že je tvořen kromě časového a prostorového faktoru v zásadě dvěma nejpodstatnějšími prvky, a to zásobami a dopravou. Neobyčejně významným úkolem je posoudit, který z obou prvků je hlavní, kam položit hlavní úsilí při rozvíjení teorie a praxe a při celkovém budování a výstavbě týlu naší armády. Jsem přesvědčen, že těžištěm veškeré činnosti týlu je doprava, protože na její organisovanosti přímo závisí stupeň zabezpečení vojsk. Při komplexním posuzování problému organizace dopravy je třeba vzít v úvahu též stav a druh používaných komunikací, technické vlastnosti dopravních prostředků a dosaženou úroveň řízení a plánování dopravy. Tyto základní prvky organizace dopravy je pak třeba posuzovat s hlediska vlivu možností působení nepřítele na dopravu, s hlediska vlivu denní a roční doby, počasí a p. Proto pokládám za účelné stručně zhodnotit hlavní prvky dopravy a uvést případné nové návrhy s cílem přispět tak ke zdokonalení organizace dopravy v armádním týlu. Mnohé názory jsou odlišné od dosud platných zásad a předpokládám proto, že se článek může stát východiskem pro zahájení diskuse o těchto naléhavých problémech našeho týlu.

Zhodnocení komunikací a návrh na novou dopravní techniku

I když železniční doprava pro svou snadnou zranitelnost a pomalé tempo obnovy ztrácí na svém významu, přesto bude mít významnou úlohu zvláště při přípravě útočné operace, kdy nadále zůstává důležitým druhem dopravy, a to hlavně na frontovém úseku přísunu. Je samozřejmé, že náčelník týlu frontu (armády) bude usilovat o maximální využití železnice i za boje v hloubce. Půjde zejména o takové železniční úseky, které se nepříteli nepodařilo zničit a na nichž je možno organisovat kombinovanou automobilní a železniční dopravu. Armáda však musí být vždy připravena zvládnout celý objem přísunu jinými dopravními prostředky, a to zejména automobilními. Automobilní doprava má mnoho velkých výhod před dopravou železniční. Je pohyblivější, pružnější a způsobilejší k provedení manévru, dá se maximálně rozptýlit. Rozhodující význam automobilní dopravy záleží především v tom, že tempo obnovy silniční sítě nezaostává za tempem postupu vojsk. V týlovém prostoru armády dochází v podstatě k přechodu ze železniční dopravy na automobilní dopravu. Avšak v průběhu operace, kdy obnova železnice zůstává daleko za postupem vojsk, bude se zpravidla automobilní doprava armády stýkat přímo s automobilní dopravou frontu.

Automobilní doprava se tak stává rozhodujícím druhem dopravy, a to zvláště při zabezpečování soudobých útočných operací. Rozvoj a důležitost automobilní dopravy klade zvýšené požadavky na zdokonalení organizace jejího řízení a plánování, jakož i na zdokonalení používané automobilní techniky, pokud jde o zvyšování její rychlosti, únosnosti, schopnosti pohybu mimo komunikace a p.

Značnou překážkou v rozvíjení výkonnosti automobilní dopravy je hledisko fyzické únavy řidičů a hledisko technického zabezpečení, které vyžaduje, aby řidiči byl po 10 až 12 hodinách jízdy poskytnut odpočinek a aby vozidlo bylo podrobeno každodennímu technickému ošetřování. K dosažení vysokého stupně technické pohotovosti se každé vozidlo svěřuje do péče jednoho řidiče.

Tyto, jakož i evidenční a organizační důvody vedou k tomu, že vozidlo pracuje vesměs jen na jednom úseku přísunu a že se proto materiál, který dopravuje, při přechodu na další úsek přísunu musí překládat na jiné vozidlo. Překládání materiálu značně zpomaluje tempo zásobování, vyžaduje velkého počtu pracovních sil a mnoho času.

Podle platných zásad se v rámci armády provádí tato manipulace s materiálem:

- naložení v prostoru armádní zásobovací základny,
- přeložení z armádních na divisní prostředky v prostoru divisních skladů,
- přeložení z divisních prostředků na plukovní v prostoru plukovních skladů,
- přeložení z plukovních prostředků na praporní prostředky nebo vyložení na zem v prostoru palebných postavení,
- výdej rotám z praporních bojových a hospodářských výdejen.

Za předpokladu, že průměrný denní přísun k armádě a do vojskového týlu činí 5000 t, znamená to pětinašobnou manipulaci s materiálem, t. j. $5 \times 5000 = 25\,000$ t. Při kalkulaci nakládacích a vykládacích prací počítáme, že 1 pracovník vyloží 1 tunu materiálu za 1 hodinu. Ke zpracování uvedeného množství materiálu během 10 hodin je třeba 2500 pracovníků, z toho většiny ve vojskovém týlu. Tito pracovníci nejsou v počtech týlu a přidělují se rozhodnutím velitele zpravidla z druhých sledů a záloh. Manipulace s materiálem vyžaduje nejen mnoho času, ale odčerpává též značný počet osob od bojových útvarů a jednotek.

Mimo to vznikají nežádoucí prostoje, v nichž není využito ani motorů, ani řidičů. Proto je třeba hledat novou automobilní techniku, která by většinu těchto nevýhod odstranila. Takovou moderní automobilní techniku, která je s to zrychlit celý proces dopravy, jsou na př. sedlové vozy. Sedlový vůz pracuje ve spojení s polopřívěsem, část jehož váhy se přenáší na podvozek sedlového vozu. K tomu účelu je na rámu sedlového vozu namontováno zvláštní zařízení zvané sedlo.

U nás vývoj sedlových vozů není dosud ukončen. Na četné žádosti našich národních podniků se v současné době zahajuje výroba dvou typů sedlových vozů. Sedlový vůz T 138 bude mít nosnost 20 t a sedlový vůz S 5 T 10 t. V jiných státech však jsou sedlové vozy běžným dopravním prostředkem. Uvedu jako příklad některá data sovětských sedlových vozů. Sovětský sedlový vůz MAZ-205 A má dvě osy (z nich jednu hnanou), dosahuje maximální rychlosti 65 km/hod. a největší váha polopřívěsu může činit 16 t. Další sedlový vůz JAZ-210 D je tříosý, všechny osy hnané. Ma-

ximální rychlost činí 45 km/hod. a má výkonnost 45 t. Pro tyto sedlové vozy se používá jednoosých nebo dvouosých polopřívěsů o nosnosti 4, 7, 10 a 20 t.

Základní vlastnosti sedlového vozu odlišující jej od ostatních automobilů je možnost oddělit trakční sílu od nákladu. Na rozdíl od traktoru má sedlový vůz v podstatě stejné vlastnosti jako nákladní automobil. Jeho obrovský význam pro týl je v tom, že by odpadly všechny překládací práce a jednou naložený přívěs by byl dopravován bez překládání až na místo spotřeby. Přitom by sedlové vozy armády obsluhovaly armádní úsek přísunu, sedlové vozy divise divisní úsek přísunu. V průběhu operace by na základě této nové techniky bylo možno rozvíjet ČOAZZ postupně po 120 až 150 km za sebou a organisovat mezi nimi kyvadlový provoz sedlových vozů, které by mohly pracovat prakticky nepřetržitě za předpokladu dvou směn řidičů. Zásoby v takto rozvíňovaných ČOAZZ by byly udržovány naloženy na přívěsech. Tímto způsobem by byl zabezpečen stálý pohyb zásob kupředu, bez ohledu na tempo obnovy železnice. Armáda by byla včas zabezpečena až do konce frontové operace. Kromě toho by k dopravním účelům mohlo být využito sedlových vozů dílen, pekáren a podobných zařízení, která se rozvíňují k práci na místě po delší nebo kratší dobu. Sedlových vozů by mohlo být s výhodou využito též k zásobování PHM, a to jak k účelům dopravním, tak také cisternových polopřívěsů jako nádrží ve skladech PHM. Takové sklady by byly pohyblivé, což současný stav vybavení armádních skladů PHM dosavadními typy obalového materiálu nedovoluje. Hromadné použití sedlových vozů, a to jak na armádním, tak i na frontovém úseku přísunu, by dovolilo snížit výši přechodných zásob udržovaných dosud v armádním týlu a vytvořilo by tak podmínky pro reorganisaci celého systému zásobování.

Sedlové vozy mají však i své nevýhody. Podstatnou nevýhodou sedlových vozů pro účely zásobování vojsk v poli je jejich omezená schopnost pohybu mimo komunikace a jejich menší manévrovací schopnost (otáčení, couvání). Proto je použití sedlových vozů prozatím omezeno jen na ty úseky přísunu, kde jsou dobré komunikační podmínky, to znamená cesty se zpevněnou nebo pevnou vozovkou. Vzhledem k charakteristice západního válečnictví je možno počítat s tím, že by sedlové vozy mohly pracovat na frontovém, armádním a divisním úseku přísunu. Plné využití sedlových vozů je dále podmíněno větším počtem polopřívěsů, a to v počtu o 2 až 3 na jeden sedlový vůz. Velký počet přívěsů na druhé straně umožňuje konstrukci speciálních přívěsů (na př. chladírenské, skříňové, cisternové a p.) pro přepravu určitých druhů materiálu. Tato okolnost je důležitá pro přepravu takových zásob, které je třeba zvlášť chránit jak před vlivy počasí, tak i před působením zbraní hromadného ničení (na př. potraviny všech druhů).

Dalším moderním prostředkem přísunu, jehož důležitost roste zvláště v soudobých podmínkách vedení operací, je vzdušná doprava. Vzdušná doprava je nejrychlejší druh dopravy, má největší manévrovací schopnost a při současném stavu techniky je jen málo závislá na povětrnostních a denních podmínkách. Při útočné operaci armády s rozvíňováním vojsk z chodu může si situace vynutit použití vzdušného přísunu již v přípravném období operace, a to především k přísunu speciálních druhů materiálu (na př. zá-

ložních součástí, léčiv, chemického materiálu). Největší význam má však vzdušná doprava k rychlému zabezpečení boje svazků v operační hloubce, když to vyžaduje dopravní nebo bojová situace. Vzdálenost přísunu se v tomto období značně prodlouží a pohyblivé zásoby svazků mohou být ve značné části, a to hlavně v některých druzích (na př. protitanková munice, nafty) již spotřebovány. Jejich rychlé doplnění může být provedeno jen vzdušnou cestou. Kromě toho se objeví nutnost vzdušného přísunu také po zničení zásob nebo dopravních prostředků činností nepřítele.

Organisace a technické zabezpečení zásobování vojsk dopravními letouny je činnost značně složitá. Proto všechnu práci spojenou s organizací a plánováním vzdušného přísunu provádí štáb týlu frontu a jen výjimečně štáb týlu armády. Na plánování a organizaci vzdušné dopravy se též podílejí představitelé leteckých dopravních útvarů a svazků.

Nová letecká dopravní technika — vrtulníky — která v současné době prochází rychlým vývojem ve směru k zlepšení letových vlastností i únosnosti, však na druhé straně podstatně zjednodušuje organizaci a provedení vzdušné dopravy. Bylo by proto možné a výhodné organicky vybavit týl armády jednotkami a útvary vrtulníků zvláště k zabezpečení boje v hloubce.

Právem lze předpokládat, že se vzdušná doprava, která prokazuje vzestupnou tendenci, v příští válce stane nezbytnou součástí ostatních druhů dopravy. Požadavek rychlého doplnění ztrát zásob materiálních prostředků u některého ze svazků armády si vynucuje, aby armáda měla takovou kapacitu ve vzdušné dopravě, aby stačila během 2 až 3 koloběhů zničené zásoby obnovit. Vrtulníky jsou dnes již samozřejmým prostředkem pro odsuny raněných a pro manévr jednotkami zdravotnického praporu zvláštního určení. Rostoucí motorisace vojsk způsobuje maximální zatížení všech druhů cest. Při stále se zvyšujících požadavcích vojsk na týl to znamená další zatížení komunikací dopravními útvary (jednotkami) týlu. Tato nepříznivá situace na cestách vojskového a zčásti též armádního týlu si vynucuje nejen přísnou centralisaci řízení provozu na komunikacích, ale i všemožné úsilí zaměřené na odlehčení komunikací. Součástí řešení tohoto úkolu je přenést alespoň část přepravních úkolů na vzdušnou dopravu.

V soudobých útočných operacích nabývá na významu zásobování vojsk PHM pomocí polního dálkového potrubí. Polní dálkové potrubí umožňuje dopravovat PHM na velké vzdálenosti a odlehčuje tak železniční i automobilní dopravě. Polní dálkové potrubí se dopravuje na autech a jeho rozvinutí, jakož i obsluhu zabezpečuje prapor pro potrubní dopravu PHM. Je organizován u týlu frontu. Bude-li dálkového potrubí použito k zásobování vševojskové armády, bude zpravidla budováno do prostoru armádní zásobovací základny, po případě i do jejího čelního oddělení. Při vybudování jednoho potrubí na naftu by denní výkon tohoto potrubí činil přibližně 0,3 armádní náplně nafty. To odpovídá spotřebě nafty za jeden den boje. Je však nutno počítat s tím, že dálkové potrubí pro zásobování PHM bude přednostně budováno pro zásobování leteckých svazků.

Z uvedeného zhodnocení komunikací a nových druhů dopravních prostředků vyplývá, že rozhodující úlohu při zabezpečení soudobé útočné operace má automobilní doprava. Rovněž většího významu nabývá vzdušná doprava. Zdokonalení organizace přísunu a odsunu je nutno spatřovat ve vývoji nové dopravní techniky, jakou jsou sedlové vozy a vrtulníky.

Celkový závěr

Jak v přípravném období armádní útočné operace, tak zejména v jejím průběhu bude organizace přísunu k včasnému zabezpečení vojsk nejdůležitějším úkolem náčelníka týlu a štábu týlu armády. Možnost použití zbraní hromadného ničení bude mít vliv nejen na příliv zásob z frontového týlu do prostoru AZZ, ale i jejich dopravu v rámci armádního a vojskového týlu. Zásoby soustředěné v armádních skladech budou vystaveny stálému nebezpečí zničení nebo zamoření bojovými prostředky nepřítele. Stejně tak budou úderům nepřítele vystaveny důležité objekty na celé komunikační síti operačního a vojskového týlu, což zvyšuje závislost dopravy na tempu obnovy komunikací. V operační i materiální situaci bude docházet k náhlým změnám. Proto musí být náčelník týlu stále informován o situaci na frontě, aby mohl v souladu s jejím vývojem organisovat veškerou dopravní činnost týlu. Musí mít možnost okamžitě využít takového druhu dopravy, který za daných podmínek nejvýhodněji splní požadovaný úkol. Provedení rychlého a pružného manévru dopravou předpokládá možnost kdykoli zasáhnout do procesu dopravy. Dopravu je třeba organisovat v rámci operačního týlu jako celku a oprostit do jisté míry armádu od závislosti na dříve soustředěných zásobách materiálu. Zdokonalení také vyžaduje způsob plánování dopravy.

Doprava je nejožehavější současnou otázkou našeho týlu a je nutno hledat nové cesty k zdokonalení její organizace. Dnes je zajisté všem pracovníkům týlu jasné, že těžiště dopravy bude spočívat na automobilní dopravě. Nejdůležitějším článkem v rozvíjení automobilní dopravy je automobilní technika, dostatečně rychlá, výkonná, schopná překonávat překážky (jízda terénem, brodivost nebo obojživelnost). Jedním z nových směrů rozvoje automobilní techniky jsou sedlové vozy, které by podstatně přispěly ke zvýšení hospodárnosti a výkonnosti v dopravě. Lze právem předpokládat, že by si tato nová technika vynutila řadu změn v celém našem dosavadním systému zásobování. Jedním z nich je na př. otázka AZZ a ČOAZZ, které by se mohly stát prakticky pružným článkem v celém řetězu zásobování počínaje frontovým týlem. Zásoby by bylo možno více rozptýlit a pružněji s nimi manévrovat, než je tomu doposud. Nezbytným doplňkem automobilní dopravy je vzdušná doprava. Nová letecká technika — vrtulníky — umožňuje, aby již armáda měla k dispozici útvar vrtulníků s kapacitou způsobitou přepravit pohyblivé zálohy materiálu dvěma až třemi koloběhy. Tímto rychlým prostředkem přísunu by náčelník týlu armády mohl okamžitě uplatnit svůj vliv na kritický stav materiální situace u některého svazku. Kromě toho by bylo účelné dát další útvar vrtulníků k dispozici zdravotnické službě k rychlému zásahu zejména k odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení.

Další problém je v řízení dopravy. Lze jej řešit reorganisováním způsobu plánování dopravy a zavedením dispečerského systému řízení.

Po stručném zhodnocení základních otázek souvisejících s organizací přísunu v soudobé armádní útočné operaci lze vyvodit závěr, že k jejímu materiálnímu zabezpečení je třeba

v přípravném období

- rozvinout AZZ pro armádu přicházející z hloubky co nejbližší čáry zasažení prostředky týlu frontu; tuto AZZ i s personálem a materiálem odevzdat armádě zároveň s vydáním jí operačního úkolu,
- pohyblivé zásoby u svazků, jakož i zásoby na přesun doplnit péčí frontu za využití dopravních prostředků těchto svazků,
- armádní dopravní prostředky přesunout před zahájením přesunů vojsk do nově rozvinuté AZZ k provedení přísunu munice do palěbných postavení dělostřelectva;

v průběhu operace

- počítat s tím, že vojska budou část spotřeby krýt ze svých pohyblivých zásob,
- za vojsky postupně rozvíjet ČOAZZ podle dosud platných zásad,
- ke konci operace bude nutná výpomoc dopravními prostředky frontu,
- již v přípravném období operace musí fronta organisovat a připravit opatření pro zásobování vojsk armády vzdušnou cestou.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

ZA VYŠŠÍ ORGANISOVANOST PRÁCE ŠTÁBŮ

Podplukovník Josef Bláha

Prudký rozvoj vědy a techniky se odráží v materiálním zabezpečení vojsk a ve vojenském umění. Rozsáhlé používání zbraní hromadného ničení a kvalitativní růst vojenské techniky umožňují vedení operací vysokým tempem a do velkých hloubek. Na frontě může proto docházet k náhlým změnám situace.

Je proto třeba podstatně zlepšit dosavadní způsoby velení vojskům, protože zvláště v scudobých podmínkách musí být pružné a nepřetržité. Požadavky na velitele a štáby den ode dne rostou, velitelé a štáby musí řešit řadu nových, dříve neznámých úkolů. Zejména jsou to otázky plánování opatření o použití zbraní hromadného ničení a ochrany proti nim. Dále podstatně vzrostly úkoly i prostředky průzkumu, maskování a zkrátily se lhůty pro přípravu všech opatření.

Zatím tyto úkoly jsou převážně přenášeny na operační oddělení a ta pak jsou přetěžována, že nestačí úspěšně plnit veškeré funkční povinnosti. Kromě toho vzhledem k reorganizaci jednotlivých stupňů velení štáby a zejména operační oddělení musí řídit a získávat zprávy od stále vzrůstajícího počtu podřízených štábů.

Proto bude třeba přezkoušet účelnost dosavadní organizace, rozsah funkčních povinností, organizace práce a technického vybavení štábů.

Domnívám se, že bude účelné stanovit nové funkční povinnosti jednotlivých složek štábů s cílem zvýšit odbornou úroveň a tím i rychlost a přesnost práce. Tak především bude nutno mít v každém štábu počínaje svazkem specialisty pro řešení otázek použití zbraní hromadného ničení a ochrany proti nim.

Co se týče aktivního použití zbraní hromadného ničení, bude je plánovat operační oddělení, které musí být zesíleno důstojníky specialisty v těchto otázkách.

Otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení musí být řešeny komplexně proti atomovým, chemickým i biologickým zbraním. Z toho vyplývá požadavek pověřit řešením těchto otázek jednu složku štábu a tím zabezpečit cílevědomé plánování a hlavně využití prostředků průzkumu, sladění provádění opatření zabezpečující vojska a hlavně pak centrálně řízený zásah odřadů k odstraňování následků napadení. Svou odborností a funkčními povinnostmi má k převzetí tohoto úkolu nejbližší chemické vojsko, jehož štáb by byl doplněn podle stupně velitelství a plánovaných úkolů. Je nasnadě, že by tato složka štábu musela plnit své úkoly v těsné součinnosti a za podpory ostatních složek štábu, zejména operačního oddělení. Nebo je také možné vytvořit v operačním oddělení zvláštní skupinu ochrany proti zbraním hromadného ničení, složenou z odborně připravených důstojníků. Toto řešení se zdá výhodnější, protože by otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení byly řešeny v závislosti na operační situaci a řízeny přímo velitelem nebo náčelníkem štábu.

Dalšímu možnému zlepšení práce štábu by přispělo sloučit oddělení PVO s protiletadlovým dělostřelectvem v jeden celek. O této otázce se v naší armádě již mnoho diskutovalo a nebylo dosaženo jednotného názoru. Přesto však sloučení obou složek má mnoho předností, zjednoduší a zrychlí velení, a to musí být v nynější době rozhodujícím faktorem. Neboť bez rychlého a centrálně řízeného velení prostředky PVO zasáhnou pozdě nebo vůbec ne. Pro tento závěr svědčí i ta skutečnost, že se již jako prostředky PVO čím dál tím v širší míře používá řízených i neřízených střel, které svou povahou jednoznačně nepatří do podřízenosti velitele dělostřelectva. Z dosavadních zkušeností vyplývá, že velitel dělostřelectva má tak rozsáhlé funkční povinnosti, že mu stejně nezbyvá čas na řešení otázek protiletadlového dělostřelectva, ačkoli je za ně odpověden. Zejména možnost zřizovat společné velitelské stanoviště pro zástupce velitele pro PVO, velitele protiletadlového dělostřelectva a představitele stíhacího letectva zcela jednoznačně ukazuje vcelku formální odpovědnost velitele dělostřelectva za protiletadlové dělostřelectvo. V nejlepším případě může velitel dělostřelectva řídit protiletadlové dělostřelectvo jakž takž při plánování jeho použití, ale při vedení bojové činnosti se jeho vliv omezuje na pasivní schvalování již dříve provedených opatření.

Bylo by účelné přezkoušet funkční povinnosti i u ostatních velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb. Jistě bychom došli k závěru, že jsou možné další změny ve vymezení působnosti, čímž by se dosáhlo dalšího zlepšení práce v našich štábech.

Zásadou musí být stanovit každému funkcionáři menší kompetenci, a tak zabezpečit možnost přesně a kvalitně plnit funkční povinnosti, neboť nynější organizace armád a i svazků klade na každého staršího náčelníka značně vyšší úkoly, i co se týče počtu svazků, útvarů a jednotek, jimž musí velet. Proto je nutno hledat cestu, jak plnění těchto úkolů zabezpečit. Hromadění funkčních povinností na jednoho funkcionáře znemožňuje důkladně zvládnout veškerou problematiku, vyžaduje vytváření velkých různorodých štábů a ztěžuje velení silám a prostředkům.

Přitom zvláštní pozornost je třeba věnovat organizaci složek odpovědných za plánování a řízení opatření zabezpečujících protivzdušnou obranu, ochranu proti zbraním hromadného ničení a řídicích aktivní použití vlastních zbraní hromadného ničení. Při reorganizaci našich štábů musí být dbáno správné zásady, nevytvářet nadměrné a příliš početné štáby zvyšováním jejich počtů, nýbrž spíše hledat cestu — plnit funkční povinnosti s malými, avšak vysoce odborně připravenými, organizovanými a stmelnými pracovními kolektivy, v nichž každý má jasně vymezenou pravomoc a tím i odpovědnost a je přitom plně využito jeho odborných znalostí. V tomto směru je třeba hledat novou cestu a nelpět na starých zvyklotech.

Dále je třeba hledat i nové způsoby práce našich štábů a přitom plně využívat nejnovější techniky.

Dosavadní zkušenosti z provedených cvičení ukazují, že štáby mají mnoho potíží a nedostatků při plnění svých funkčních povinností. Tak na příklad v přípravném období cvičení se plně zaměřují na včasné zpracování dokumentace a často zapominají na řízení vojsk. Zprávy v přípravném období nejsou tvrdě vyžadovány a hodnoceny, a tak se zpravidla veškerá dokumentace neopravuje podle výsledků průzkumu. Proto nejsou palby

řízeny na přesně zjištěné a ověřené cíle a také úderý zbraněmi hromadného ničení jsou někdy vedeny do prostorů klamného soustředění. Rovněž maskování a jeho přezkušování, budování obranných objektů a staveb, rozmístění vojsk při přeskupování a přesunech věnují štáby menší pozornost, neboť se domnívají, že veškeré úsilí musí soustředit na dovedné naplánování boje. V tom je konečně utvrzuje dosavadní praxe hodnocení cvičení, kdy je soustředěno i úsilí řídicích orgánů, zejména na hodnocení plánů operace.

V přípravném období podstatně vážne jak řízení vojsk a kontrola jejich činnosti, tak i vzájemná a včasná informovanost o změnách situace jak nepřátelských, tak i vlastních vojsk.

Značně složitější situace nastává při zahájení bojové činnosti. Štáb se rozdělí obsazením VPS, situace na frontě se rychle mění, velitelská stanoviště se často přemísťují. Na štáby jsou kladeny nejtěžší povinnosti, které nejsou ve většině případů s to splnit. Veškerá činnost štábu zpravidla záleží v pracném shromažďování podkladů pro vedení pracovní mapy. Prakticky na operační oddělení přicházejí styční důstojníci všech složek a druhů vojsk a jeden přes druhého si překresluji s větší nebo menší přesností situaci na průsvitku z pracovní mapy operačního oddělení, aniž si vyměnili zprávy získané po linii odbornosti. Příslušníci operačního oddělení pak s největšími potížemi plní zdánlivě hlavní úkol, zakreslit pracovní mapy pro velitele, pro náčelníka štábu nebo pro jiné funkcionáře. Prostě činnost celého štábu je soustředěna jedině na rychlé získání zpráv o situaci a zakreslení pracovní mapy. Na plnění dalších a podle mého soudu hlavních úkolů štábu nezbyývá většinou ani času, ani sil. Tak na příklad není kontrolováno pochopení a hlavně plnění úkolů vojsky, není obnovována součinnost, není organisováno bojové zabezpečení, nejsou centrálně koordinovány zásahy záloh, odřadů k odstraňování následků úderů zbraní hromadného ničení atd.

Přitom nelze říci, že by příslušníci našich štábů nebyli na dobré odborné úrovni nebo snad neměli vůli splnit veškeré své úkoly co nejlépe.

Příčiny uvedených nedostatků podle mého mínění jsou hlavně v organisaci práce neodpovídající již soudobým podmínkám a v technickém vybavení štábů, které může a musí plnění úkolů i systém práce štábů podstatně zjednodušit i zrychlit.

Jak tedy zlepšit systém práce štábů? Pokusím se poukázat aspoň na některé možnosti a cesty.

Tak především bude nutno ve štábech obdobně, jak je tomu v civilních továrnách, zavést dispečerské řízení práce. Po této stránce již byly získány některé kladné zkušenosti, ale dispečerského zařízení nebylo plně využito, neboť většinou sloužilo jen k osobní potřebě náčelníka štábu.

Podle mého názoru nutno organisovat z celého štábu i z příslušníků druhů vojsk několikačlennou pracovní směnu vybavenou bezdrátovým dispečerským zařízením a právem využívat všech pojmů. Tato směna »dispečerská skupina« by byla řízena a pracovala podle pokynů náčelníka štábu jen na velitelském stanovišti. Jádrem směny by byli důstojníci operačního oddělení a nahrazovali by informační skupinu.

Hlavním úkolem dispečerské skupiny by bylo včas získávat i přezkušovat zprávy a zakreslovat je do pracovní mapy tak, aby v ní byly vyjádřeny i hlavní údaje nutné pro práci všech složek štábu a druhů vojsk. Tuto pracovní mapu pak musí dispečerská skupina v nařízených lhůtách rychle rozmnožit a vydat všem složkám štábu, skupině na VPS, ZVS i TVS.

Důležité zprávy nebo údaje vyžadující okamžitého zásahu pak musí dispečerská skupina vyhlášovat ihned buď všem složkám nebo podle potřeby jen některé složce, které se situace týká.

Bude-li dispečerská skupina plnit jen tento úkol, zbaví štáb zbytečného pobíhání a doslova manufakturního a těžkopádného zakreslování situací, zabezpečí nejrychlejší a nejúplnější informovanost všech složek štábu. Tak na příklad ZVS i VPS, jakmile jim budou doručeny takto zpracované mapy s úplnou situací, budou moci kdykoli převzít velení, kdyby bylo vyřazeno VS. Je celkem přirozené, že by se mapy nevydávaly každou hodinu, nýbrž periodicky na stupni armády třikrát až čtyřikrát denně, při čemž by se pro úsporu map v zásadě používalo dvou soupřav, na nichž by byl střídavě dotisk prováděn. V každém případě při takto navrhované organizaci práce umožníme štábu plnit jeho hlavní úkoly: řídit vojska, kontrolovat plnění úkolů a dávat veliteli promyšlené návrhy na rozhodnutí. Jistě se zlepší součinnost jak uvnitř štábu, tak i se sousedy a s přidělenými vojsky. Bude zabezpečena lepší informovanost nadřízených štábů. Bude jim možno místo dlouhých hlášení předložit buď výtisk pracovní mapy nebo jim bude moci dát úplnou informaci dispečerská skupina. Veliká výhoda bude také v tom, že nebude třeba získávat informace po všech liniích druhů vojsk, neboť hlavní údaje o nich bude shromažďovat a předkládat dispečerská skupina. Tím ulehčíme pojítkům a odstraníme čím dál tím naléhavější požadavek druhů vojsk, mít vlastní síť (ženijní, chemickou a p.).

Ovšem zpracováním a vydáváním pracovních map úkoly dispečerské skupiny nijak nekončí. Musí jí být využíváno i k plnění mnoha dalších úkolů. Tak na příklad v přípravném období operace může plně na sebe vzít povinnost řídit činnost vojsk a vydávat jim po schválení náčelníkem štábu dílčí rozkazy po všech liniích. Rovněž při vedení boje mohou být vydávána z informační skupiny krátká bojová nařízení, zejména pro činnost druhých sledů a záloh. Po získání praktických zkušeností bude možno úkoly dispečerské skupiny upřesnit a pravděpodobně i dále rozšířit.

Zvláštní výhodu spatřuji zejména v úsporném využití pojítek, neboť na příklad dispečerská skupina svazku může předkládat armádě bojové hlášení o situaci všech druhů vojsk, takže po jednom pojítku v krátké časové lhůtě dostane dispečerská skupina armády souhrnnou a úplnou zprávu, kterou si bude moci okamžitě zpětně ověřit. Tak v krátké době může dispečerská skupina armády získat zprávy od všech podřízených svazků a nebude nutno, jak je tomu dosud, pracně shánět podklady od jednotlivých druhů vojsk a složek podle odbornosti. Štáby druhů vojsk a služeb armády budou mít za povinnost předkládat přímo dispečerské skupině hlášení o činnosti a situaci armádních prostředků a záloh, s nimiž budou mít spojení, nebo je možno, aby tato hlášení přejímala přímo dispečerská skupina. Tím při nejmenším odpadne zdoluhavé navazování hovorů a vyloučí se ztrátové časy, a to v soudobých podmínkách možného rušení, zejména radiového provozu, má zvláštní důležitost. Kromě toho bude možno kdykoli, i při rozsáhlém rušení a při nemožnosti použít technických pojítek, zabezpečit informovanost nadřízeného štábu v krátké lhůtě odesláním úplně zakreslené pracovní mapy, jejíž doručení při použití spojovacích letounů nebo vrtulníků je otázkou nejvýše 30 minut.

Tak na příklad v útočné operaci zahajované z hloubky bez zaujímání výchozího položení může být plně využito dispečerského řízení přesunů

vojsk a jejich rozvinování, neboť úspěch celé operace značně závisí na včasném příchodu vojsk na bojiště. Na přesuny vlastních vojsk bude mít značný vliv aktivní činnost obránce, který bude napadat přesunující se a rozvíjející proudy všemi zbraněmi, zejména pak zbraněmi hromadného ničení. Proto je třeba, aby příchod vojsk na bojiště byl promyšleně naplánován, všestranně zabezpečen a hlavně pak centralisovaně a nepřetržitě řízen. K tomu možno říci, že to bude hlavní úkol velitele, náčelníka štábu a operačního oddělení. Mají však k tomu tyto funkcionáři a operační oddělení dobré předpoklady? Je účelné, aby se velitel plně zaměřil jen na řízení přesunu a nestaral se o činnost nepřítele, o účinek vlastních atomových úderů a o pozorování bojiště z VPS, které by zaujal ještě před příchodem vojsk? Může operační oddělení během přesunu pracně a zdoluhavě získávat zprávy od jednotlivých druhů vojsk, jak probíhá přesun, jak a čím nahradit zničené nebo umlčené jednotky, kde má být upravena a vytyčena obřížďka, kam a jaké odřady vyslat k odstranění následků úderů zbraní hromadného ničení? Podle dosavadní praxe to musí operační oddělení provádět, avšak zprávy musí zpravidla získávat skrze odborné složky a nařízení opětovně vydávat až po upřesnění situace u těchto složek a rozkazy dodávat opět jejich prostřednictvím.

Situace se značně zjednoduší, bude-li řídit přesun dispečerská skupina, v níž budou zastoupeni informovaní příslušníci všech složek, které plní hlavní úkoly k zabezpečení včasného příchodu vojsk na nepřátelský přední okraj. Dispečerská skupina řízená náčelníkem štábu bude moci být nepřetržitě informována o situaci a bude mít možnost rychle a co nejúčelněji čelit všem nepředvídaným změnám situace a řídit vojska podle jednotného promyšleného plánu. Při dobrém technickém vybavení bude moci dispečerská skupina řídit přesun vojsk a přitom se přemisťovat nebo při slabším technickém vybavení může své úkoly plnit z VS nebo z představeného předem zaujatého VPS nebo z prostoru v jeho blízkosti.

Takto organisovaná práce štábu nebude vyžadovat rozsáhlejších organisáčních změn a úkoly bude možno plnit nynějšími počty. Pro úspěšnou práci bude nutno skupinu technicky zabezpečit hlavně jednoduchým zařízením pro rychlý dotisk taktické situace do map. Požadavek na jeho vývoj byl uveřejněn jako tematický úkol pro vynálezce a zlepšovatele, avšak dosud nebyl úspěšně vyřešen. Proto lze očekávat, že i tento článek bude podnětem pro naše techniky, aby tuto naléhavou otázku brzy vyřešili.

Dále musí mít dispečerská skupina k své práci výkonný dispečink, co možná bezdrátový. Bezdrátový dispečink by zajistil nepřetržitost spojení a tím i informování celého štábu a při přesunech by umožnil řízení proudů štábu a velení i během přesunů. Bezdrátového dispečinku je u nás v civilním sektoru rovněž používáno zejména k řízení práce v povrchových dolech. Cenné poznatky a zkušenosti po této stránce získal již »Ústav pro mechanisaci důlních prací«. V armádě však dosud obdobného zařízení nepoužíváme, ačkoli jeho přednosti jsou jasně patrné. K ulehčení práce dispečerské skupiny bude výhodné používat i automaticky pracujícího magnetofonu k zachycování hlášení a k vydávání krátkých informací podle potřeby předem nahraných.

K zabezpečení rychlé informace velitelsko-pozorovacího stanoviště, záložního velitelského stanoviště a týlového velitelského stanoviště, k dodávání grafické dokumentace — pracovních map se situací — bude výhodné

používat buď fototelegrafu nebo televise a kromě toho tyto přenosy zabezpečit možností přímého doručování dokumentace využitím malých vrtulníků.

S dispečerským způsobem řízení práce našich štábů jistě nebudou všichni čtenáři souhlasit. Jsem si vědom toho, že i tento návrh má některé nedostatky, které zdánlivě převažují jeho výhody. Tak se zdá, že shromažďováním většiny zpráv a hlášení přímo u dispečerské skupiny je porušována snaha zabezpečit přímou informovanost jednotlivých funkcionářů, a ne o několik minut později. Dále dotiskem taktické situace do mapy rovněž dochází k časové ztrátě, ale ta je zlomkem proti tomu, musí-li si funkcionář zakreslovat situaci podle kódované zprávy nebo podle pracovní mapy operačního oddělení.

Kromě toho je možno právem namítat, že mapy vydávané dispečerskou skupinou budou buď příliš podrobné, aby v nich byla zachycena situace potřebná pro všechny složky štábu a druhú vojsk, nebo bude muset být situace doplňována podle potřeby odborných složek.

I s touto námitkou je nutno souhlasit. Přesto podle mého názoru ulehčí a zrychlí navrhovaný způsob práci našich velitelů a štábů a pomůže jim splnit těžké úkoly vyplývající ze soudobých podmínek.

V tomto článku nebudu podrobně rozbírat další technické vybavení štábu. Přesto bych se rád zmínil o závažném problému, jehož vyřešení podstatně ulehčí plnění funkčních povinností štábů. Je nutno vyřešit otázky utajení velení. Dnešní stav a obtíže jsou nám všem velmi dobře známy, a proto se o nich nebudu zmiňovat. Ovšem nelze se nadále smířovat s tím, že při používání nynějších velmi složitých a hlavně časově náročných pomůcek rozkazy a hlášení docházejí zásadně pozdě nebo se velí otevřeně bez utajování. Tento problém nevyřeší žádná grafická pomůcka a je nutno využít soudobé techniky tak, aby bylo možno používat otevřené mluvy a nepřítel neměl možnost hovory dešifrovat. V tomto směru již naši technici vyřešili některá automaticky šifrující zařízení, avšak jejich zavádění je zdoluhavé nebo je k nim zaujímán odmítavý postoj.

Tato zařízení mají zvláštní důležitost pro provádění cvičení v terénu v míru a snad i větší než ve válce. Ve válce totiž může velitel svazku velet otevřeně a nepřítel nebude mít zpravidla čas odposlouchané zprávy využít k protiakci. V míru však odposlechem našich pojítek může si cizí zpravodajská služba vyvodit mnoho cenných poznatků o stupni výcviku, taktice a operačním umění naší armády a využít jich pak pro případ války.

Naproti tomu nutno přiznat, že naše štáby mají zásadní odpor k používání pomůcek k utajení velení, nevyužívají možnosti používat signálních tabulek a hlavně vydávají zbytečně dlouhé, příliš podrobné rozkazy. Tím jsou pojítka dlouhodobě zatěžována a podřízenému, jemuž je rozkaz určen, je ubírán čas.

Proto je třeba přejít přímo na telegrafický způsob vydávání rozkazů, vydávat jenom rozkazy nezbytně nutné a funkci vyššího štábu zaměřit na sladění součinnosti a podporu bojujících vojsk. Neomezovat iniciativu velitelů a neznervosňovat je zbytečnými rozkazy nebo požadavky. Z našich rozkazů a nařízení musí vymizet nic neříkající formulace jako »pokračovat v plnění nařízeného úkolu«, »soustředit úsilí na směr hlavního úderu«.

Rovněž bude třeba upustit od dosavadní praxe, kdy na příklad velitel armády při cvičeních, zejména při cvičeních velitelsko-štábních na mapách, chce znát situaci téměř každých 30 minut a někdy velí jednotlivým plukům

nebo i praporům. Proto i práci našich velitelů a štábů přispěje dodržování zásady »nenahrazovat, nýbrž pomáhat«.

Vyřešením těchto několika návrhů a dodržováním navrhovaných zásad podstatně zrychlíme a zkvalitníme plnění funkčních povinností našich velitelů a štábů. Rovněž snížíme stále se opakující volání po zavádění dalších pojítek a sítí. Po přezkoušení a praktickém ověření navrhovaných změn a opatření jistě přijdeme k závěru, mít raději méně pojítek a technických prostředků, avšak musí být výkonné a musí jich být plně využito. K tomu přispěje zavedení dispečerského stylu práce ve štábech svazků a svazů. Rozumí se samo sebou, že s rozvojem spojovací techniky, zejména televise, využívané pro potřeby armády, zavedením nejmodernějších zařízení pro rychlé dodávání zpráv bude možno způsob práce našich štábů dále zdokonalovat. Přitom musí být vodítkem zásada, zrychlit a ulehčit velení a zabezpečit tak nepřetržité řízení vojsk ve složitých, nejasných a rychle se měnících situacích.

Tak na příklad byl letos na veletrhu v Hannoveru vystavován přístroj k přenosu obrazu na dálku, který umožňuje přenos jakéhokoli grafu nebo textu rozměrů asi 400×500 mm za 1 minutu. V podstatě jde o zdokonalený fototelegraf, jímž se předávané impulsy jednobarevně zaznamenávají přímo na papír nebo na mapu v měřítku 1 : 1. Obdobného zařízení by bylo možno s výhodou používat k přenášení grafických hlášení, nařízení i k přenosu textu a grafikonů nejrůznějšího druhu, na př. k předávání isobar, isotherm atd. Z uvedeného příkladu vysvítá, že soudobý rozvoj techniky vyřešil již četné přístroje a zařízení, jimiž by se značně ulehčila práce štábů. Jde jen o to obdobné zařízení získat, prakticky vyzkoušet a pak, a to hlavně, rychle jimi vybavit naše vojska.

Značné nedostatky a potíže se vyskytují při přemísťování velitelsko-pozorovacích stanovišť. Dnešní dopravní prostředky, na nichž se VPS přemísťuje, jsou převážně odkázány na komunikace. Avšak při přemísťování VPS bývají komunikace zpravidla zataraseny přesunujícími se vojsky, jak o tom svědčí zkušenosti z provedených cvičení s vojsky. Velitel se svou úzkou skupinkou hlavních funkcionářů často uvázne na komunikaci mezi přesunujícími se proudy a tak ztrácí cenný čas pro velení. Je proto nutno vybavit skupinu obsazující VPS novými dopravními prostředky zabezpečujícími přesuny v krátké lhůtě a v jakémkoli terénu. Podle názoru některých důstojníků bude nejvýhodnější přemísťovat VPS na terénních vozídlech — transportérech nebo i tancích. Jistě se tím podstatně zvýší pohyblivost této skupiny a zmenší její závislost na komunikacích. Přesto bych však považoval za účelnější přemísťovat VPS na vrtulnících k tomuto cíli zvlášť vybavených pojítky, zabezpečujícími nepřetržité velení. Používáním vrtulníků by se nesporně zkrátila doba přesunu, zlepšily by se podmínky pro zabezpečení nepřetržitého spojení a tím i velení. Skupina velitele, určená pro práci na VPS, by mohla velmi rychle měnit své stanoviště podle skutečného průběhu bojové činnosti.

Závěrem bych chtěl říci, že mé návrhy a úvahy mají být podnětem k diskusi, v které by měli příslušníci našich štábů posoudit účelnost a správnost uvedených závěrů, po případě navrhnout i jiná nebo další opatření zabezpečující plnění funkčních povinností našim velitelům a štábům v soudobých bojových podmínkách.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

ZPRÁVY Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Výťah z projevu maršála Montgomeryho na závěr štábního cvičení CPX-7 v dubnu 1957

Na závěr štábního cvičení vrchního velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě, které se konalo 15. až 18. dubna 1957, naznačil zástupce vrchního velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě maršál Montgomery vývoj kapitalistických ozbrojených sil v příštích deseti letech. Jeho projev obsahoval tyto hlavní myšlenky:

Předpokladem úspěšného vojenského plánování jsou reálné úvahy o směru budoucího vývoje, který vlivem vědeckého pokroku přinese v příštích deseti letech radikální změny ve vojenském myšlení.

Lze očekávat, že do roku 1966 budou střely s atomovou náplní pro všechny používané zbraně; protitankové a protiletadlové kanony budou postupně nahrazovány řízenými střelami a raketami, budou v používání řízené střely krátkého (asi 800 km) a středního (asi 3200 km) dosahu a válečné lodě i ponorky budou poháněny atomovou energií.

Kolem roku 1966 budou také v prototypech mezikontinentální balistické střely dosahu 8000 km i více a letouny poháněné atomovou energií, které pomohou vyřešit problém zásobování letounů hlášené služby pohonnými hmotami. Kromě nových zbraní se bude nadále používat i zbraní starých.

Používání řízených střel sníží v budoucnosti význam letounů s osádkou. Nadále bude však dáována přednost strategickému letectvu k úderům na cíle v hloubce území protivníka. Letounů s osádkou bude potřeba také pro válku omezeného rozsahu a pro t. zv. »policejní akce«. Zároveň s vyzbrojováním PVO řízenými střelami bude klesat význam letectva PVO. Armády budou menší než v poslední válce. Strategická pohyblivost svazků musí být zvýšena možností vzdušné přepravy. Podpora operací pozemních sil letectvem bude nejméně o polovinu menší než v poslední válce, neboť bude nahrazena atomovými zbraněmi, které budou organickou součástí pozemních ozbrojených sil. Námořnictvo bude pohyblivější, zvýší svou údernou sílu a nebude závislé na snadno zničitelných pobřežních základnách.

Řízenými střelami nemohou být ovšem vyřešeny všechny problémy, zejména malá rychlost a nepřesnost, takže pro přesnost zásahu budou ještě po mnoho let nevhodnější letouny s osádkou.

Vědecký pokrok povede k velkým změnám ve vojenské strategii a taktice, zvláště až bude dostatek zbraní hromadného ničení, to je asi za 10 let, bude nutno radikálně změnit celou strategickou koncepci Severoatlantického paktu.

Vědecký pokrok, vývoj, výroba a zavádění nových bojových prostředků klade velké materiální a finanční nároky na jednotlivé státy, takže žádný stát není sám schopen zajistit si takový stav bezpečnosti, jaký je za dnešních podmínek žádoucí. Proto je zdůvodňován význam spojenectví s jinými státy a nutnost nadále usilovat o sjednocení a o co nejúčelnější využití vojenského potenciálu členských zemí Severoatlantického paktu.

Reorganisace svazků pozemních sil a námořní pěchoty Spojených států amerických

V současné době probíhá ve Spojených státech amerických reorganisace svazků pozemních sil, která má být zakončena do 30. června 1958. Až dosud bylo z celkového počtu 18 pěších, vzdušných výsadkových a obrněných divísi reorganisováno nebo prochází reorganisační osm divísi.

Podstatou reorganisace je, že v pěší a vzdušné výsadkové divisi je místo dosavadních tří pěších (vzdušných výsadkových) pluků pět pěších (vzdušných výsadkových) bojových skupení. Divisní dělostřelectvo pěší divise je složeno z oddílů 105mm houfnic a ze smíšeného dělostřeleckého oddílu ve složení: dvě baterie 155mm houfnic, baterie 203,2mm houfnic a baterie dělostřeleckých raket Honest John. Divisní dělostřelectvo vzdušné výsadkové divise je složeno z pěti baterií 105mm houfnic a z baterie dělostřeleckých raket Honest John. Tankový prapor u vzdušné výsadkové divise byl zrušen.

U obrněných divísi, které podle názorů amerického velení v celku vyhovují podmínkám vedení soudobého boje, nedojde k základním změnám v organizaci.

Ministerstvo vojenských námořních sil přistoupilo k reorganisační tří svazků námořní pěchoty, které jsou mu podřízeny.

Na rozdíl od »pentomických« divísi pozemních sil, organizovaných do pěti bojových skupení, zachovává si nově organizovaná divise námořní pěchoty dřívější organizační strukturu o třech plucích.

Ve srovnání s dřívější organizační divise námořní pěchoty došlo v nové organizaci k těmto změnám:

- tři dělostřelecké oddíly 105mm houfnic byly nahrazeny třemi oddíly 105mm minometů,
- pluk služeb byl nahrazen praporem služeb,
- z nové organizace byl vypuštěn tankový prapor a dělostřelecký oddíl 155mm houfnic, který byl nahrazen dělostřeleckým oddílem 105mm houfnic.

Odstranění tanků, houfnic 155mm a těžkých dopravních prostředků z organizace divise činí divisi námořní pěchoty schopnou přepravy vzduchem. Lze očekávat, že na základě poznatků z probíhající reorganisace 1. divise námořní pěchoty bude ještě v průběhu tohoto nebo začátkem příštího roku přikročeno k reorganisační zbývajících dvou divísi námořní pěchoty.

Plán reorganisace a přestavby britských ozbrojených sil

V dubnu 1957 započaly britské ozbrojené síly provádět pětiletý plán reorganisace s cílem přebudovat ozbrojené síly podle požadavků boje za používání zbraní hromadného ničení. Při jeho sestavování působily též politické a hospodářské důvody jako neúměrné zatížení britského národního hospodářství vojenskými výdaji, zatížení některých průmyslových odvětví prací pro armádu a snaha snížit britské závazky v různých paktech.

Plánovanou reorganisací má být dosaženo celkového snížení početních stavů ozbrojených sil, zrušení povinné vojenské služby, hospodárnějšího zaměření vojenského výzkumu a vývoje a snížení vojenských nákladů.

Snížení početních stavů má být dosaženo postupným omezováním odvodů vojáků základní služby. Poslední obvody podle zákona o všeobecné branné povinnosti mají být provedeny v roce 1960. Předpokladem pro zrušení vojenské základní služby je podstatné zvýšení náboru vojáků z povolání, které zejména u pozemních sil bude lze těžko provést. Proto připravuje velení britských pozemních sil zlepšení materiálního zabezpečení vojáků z povolání, především mužstva a poddůstojníků.

Snížení početních stavů ozbrojených sil bude vyžadovat změny v jejich rozmístění, aby mohly úspěšně plnit své hlavní úkoly, to jest obranu území Velké Británie, závazky v paktech, v kterých je Velká Británie členem, a jako nástroj britské imperialistické politiky pomáhat při udržování britských kolonií. Převážná část ozbrojených sil bude umístěna v Evropě, při čemž na území Velké Británie bude vytvořena t. zv. ústřední záloha, schopná rychlého přesunu vzduchem na kterékoli místo britského společenství národů. K ochraně britských kolonií budou ponechány posádky na Kypru, v Adenu, v Perském zálivu, ve východní Africe, v Malajsku a v Singapuru.

U pozemních sil mají být dosavadní svazky o vysokých početních stavech nahrazeny brigádními skupinami v síle 4000 až 5000 osob.

U vojenských vzdušných sil má být přednostně rozvíjeno strategické bombardovací letectvo a dopravní výsadkové letectvo. Stíhací letectvo má být postupně nahrazováno protiletadlovými řízenými střelami.

U vojenských námořních sil má být změněna dosavadní organizační struktura. Místo flotil mají být vytvářena skupení, jejichž základem budou letadlové lodě a torpedoborce, vyzbrojené řízenými střelami. Z výzbroje budou vyřazeny zastaralé typy lodí, zejména těžké řadové lodě.

Hlavní úsilí vojenského výzkumu a vývoje má být zaměřeno na atomové a nukleární zbraně, řízené střely, tanky a protiletadlové zbraně. V současné době se pracuje na třech prototypech řízených střel třídy země—vzduch a jednom prototypu střely třídy vzduch—vzduch. Ze střel třídy země—vzduch jsou to střela BLOODHOUND pro vojenské vzdušné síly, střela THUNDERBIRD pro pozemní síly a střela SEA SLUG pro vojenské námořní síly. Střela typu vzduch—vzduch má název FIRESTREAK.

Zároveň je vyvíjena protitanková řízená střela založená na stejném principu jako francouzská střela SS 10.

U tankového materiálu má být dosaženo snížení váhy středních tanků. Střední tank CENTURION Mk III má být nahrazen novým středním tankem schopným přepravy vzduchem. Dále má být vyvíjen nový lehký tank podle francouzského tanku AMX-13.

Ke zvýšení palébní síly dělostřelectva je vyvíjen kanon pro střelbu atomové munice o předpokládané ráži 152,4 mm nebo větší a nová řízená střela typu země—země s atomovou náplní podle typu CORPORAL, avšak s menším dosahem.

Vojenské výdaje mají být během plnění pětiletého plánu postupně snižovány. V roce 1957/1958 mají vojenské výdaje dosáhnout celkové částky 1 483 034 000 liber (asi 29 883 135 100 Kčs), to proti roku 1956/1957 zna-

mená snížení asi o 115 666 000 liber (asi 2 330 669 900 Kčs). Toto snížení však nebude důsledkem zmenšeného zbrojního úsilí Velké Británie, ale vyjádří se v něm postupné snižování osobních nákladů v důsledku snížených počtů, odbourávání různých rozsáhlých administrativních zařízení a rušení zastaralých objektů a výzbroje.

Splněním plánované reorganisace chce Velká Británie podstatně zlepšit kvalitu svých ozbrojených sil, zlepšit svou hospodářskou situaci a dosáhnout určité nezávislosti na svých spojencích. Při jejím provádění však můžeme očekávat různé změny, které vzniknou se zřetelem k hospodářské a politické situaci Velké Británie a k výsledkům vojenského výzkumu.

Výstavba vojenských vzdušných sil Německé spolkové republiky v roce 1957

Z plánovaného celkového počtu dvaceti leteckých křídel asi se 1300 letounů má být do konce roku 1957 postaveno sedm letek (přibližně tři letecká křídla), z nichž mají být čtyři letky bombardovacích stíhacích letounů se 100 letouny F-84 F (jedna letka bombardovacích stíhacích letounů s 25 letouny F-84 F byla postavena již v roce 1956) a tři letky dopravní výsadkové asi s 50 letouny NORATLAS.

Kromě toho má být rozšířena výstavba výcvikových základen, leteckých škol a letištních a týlových zařízení. Velké úsilí a finanční prostředky jsou vynakládány na organisování a vybudování jednotného systému hlášené služby v rámci protivzdušné obrany státu.

Bojová letecká technika pro nově budované letecké jednotky je opatřována nákupem z USA, Francie a zčásti z Velké Británie.

V nedávné době jednali zástupci německého průmyslu se Spojenými státy o licenční výrobě nejnovějších stíhacích letounů s nadzvukovou rychlostí typu F-102 LANCER a F-104 STARFIGHTER, jimiž mají být vyzbrojeny německé jednotky přepadových stíhacích letounů protivzdušné obrany. Výrobcem má být zejména firma Messerschmitt s hlavním podnikem v Augsburgu. Výstavba plánovaného počtu všech dvaceti leteckých křídel s 1300 letounů má být dokončena do roku 1960.

Přípravy k reorganisaci pozemních sil států Beneluxu

Provádějí se přípravy na reorganisaci pozemních sil Belgie a Holandska, jejímž cílem je přizpůsobit během dvou až tří let složení svazků pozemních sil podmínkám soudobého boje.

V připravované nové organisaci svazků má být snížen celkový početní stav pěší divise z 18 000 na 14 000 a obrněné divise z 16 000 na 11 500 mužů. K nejzávažnějším změnám má dojít v organisaci pěších pluků a u belgických pozemních sil v organisaci pěších brigád. Stupeň pluk bude pravděpodobně v organisaci pěší divise zrušen a místo dosavadních 9 praporů uskupených do tří pluků nebo brigád má mít pěší divise 7 pěších praporů.

Pěší prapory mají být základem t. zv. »bojových skupení« tvořených zesílením pěších praporů posilovými prostředky.

Rovněž má dojít ke změnám počtů a výzbroje sborových jednotek. Mají být podstatně rozšířeny a jejich počet zvýšen.

Americké bombardovací letecké svazky ve Španělsku

V současné době jsou dokončovány čtyři letecké základny Torrejon (Madrid), Saragoza, San Paolo a Moron ve Španělsku pro letecké bombardovací svazky americké 16. letecké armády (strategické).

První ze svazků této armády byla tam přisunuta 65. stíhací letecká divize s letouny F-89 SCORPION na letiště Torrejon k zabezpečení protivzdušné obrany těchto základen.

Bombardovací letecké svazky v hodnotě asi do 2 až 3 leteckých divisí (180 až 270 letounů) mají být přesunuty do Španělska do 30. září 1957.

K zásobování uvedených leteckých základen byl v lednu 1957 dokončen naftovod vedoucí z přístavu Rota (sz. od Gibraltaru) do Saragoza (sv. část Španělska), dlouhý asi 800 km a byly vybudovány velké sklady pohonných hmot. Denní kapacita naftovodu je asi 2,5 milionu litrů LPH, což je asi jedna dávka pohonných hmot pro jeden vzlet bombardovacího leteckého křídla s 45 letouny B-47 STRATOJET.

Letecké pohonné hmoty jsou naftovodem dopravovány rychlostí okolo 5 km/hod., takže doprava z přístavu Rota do konečného skladu v Saragoze trvá přes 6 dní.

Nová taktika a technika bombardování strategického letectva Spojených států amerických

Americké vojenské vzdušné síly provedly zkoušky nového způsobu bombardování, t. zv. »toss bombing« středními bombardovacími letouny B-47, STRATOJET za použití cvičných atomových pum, pravděpodobně střední ráže.

Tyto zkoušky jsou označovány jako velmi významné ve vývoji nové taktiky strategického letectva, které až dosud cvičilo bombardovací úderý atomovými pumami z vodorovného letu z velkých a stratosférických výšek.

Nového způsobu bombardování »toss bombing« dosud používalo taktické letectvo s letouny F-84 F, F-100 C a D a B-57. Při tomto způsobu bombardování provádí letoun přiblížení k cíli zpravidla v malé nebo přízemní výšce, což ztěžuje jeho zjištění a sledování radiolokačními prostředky protivníka a umožňuje provedení úderu s překvapením. Puma na cíl se shazuje ve výšce asi 2000 až 2500 m po prudkém stoupavém letu pod úhlem 45° až 60°. Únik od cíle provádí letoun dalším stoupavým letem se změnou kursu letu až o 180°. Je pravděpodobné, že při stoupavém letu poměrně těžkého letounu B-47 (okolo 90 t) je s výhodou použito 18 startovacích raket, jimiž je každý letoun vybaven. Nevýhodou tohoto způsobu bombardování je, že při letu v malých i přízemních výškách je velká potřeba pohonných hmot. Tím se zkracuje operační dolet letounu a je ztížena navigace i radionavigační zabezpečení letu. Proto je pravděpodobné, že strategické letectvo nebude používat tohoto způsobu bombardování běžně, nýbrž v kombinaci s ostatními způsoby vzdušného napadení, zvláště proti silně bráněným cílům a při složité vzdušné situaci s cílem rozptýlit a vyčerpat úsilí prostředků PVO protivníka.

Zesilování PVO Severoatlantického paktu protiletadlovými řízenými střelami NIKE

Slabinou spojeneckých ozbrojených sil Severoatlantického paktu v Evropě je protivzdušná obrana.

Zatím co se západoevropské státy snažily vybudovat vlastní protivzdušnou obranu státu, vyvíjí americké velení značné úsilí k organisování společného systému protivzdušné obrany. Kromě jiných prostředků nabídl nyní Spojené státy, že k zesilování PVO Severoatlantického paktu v Evropě dají k dispozici oddíly protiletadlových řízených střel NIKE, po případě že tyto střely dodají i členským státům Severoatlantického paktu.

Byly již zahájeny přípravné práce k vybudování palebných postavení těchto střel, zejména v západním Německu v prostorech Emden, Meppen, Aschendorf, Baumholder, Ebernberg a jinde.

Palebná postavení protiletadlových řízených střel NIKE budou pravděpodobně tvořit souvislé pásmo podél západoněmeckých hranic s Holandskem, Belgií a Francií. Možno předpokládat, že budou budována i k obraně důležitých strategických objektů.

Nový francouzský ženijní materiál pro přechod vodních toků

Ve francouzských ozbrojených silách pokračuje plánovitý vývoj nového ženijního materiálu pro přechod vodních toků. Začátkem roku 1957 byly připraveny k praktickým zkouškám dva typy speciálních obojživelných vozidel zkonstruovaných pro široké možnosti použití.

Prvním typem je samohybné obojživelné plavidlo určené pro použití při zřizování a zásobování předmostí. Je opatřeno podvozkem pro jízdu v terénu, plováky a naložovacími rampami. Motor obojživelného plavidla umožňuje plavidlu jízdu průměrnou rychlostí 40 km/hod. v terénu. Příprava plavidla pro spuštění na vodu trvá asi 40 minut. Je-li čtyřčlenná osádka plavidla zesílena mužstvem, může se zkrátit přípravná doba až na 20 minut. Nakládací rampy plavidla umožňují nakládání se břehu až 3 m vysokého. Plovák samohybného obojživelného plavidla má 25 samostatně uzavřených komor. Plavidlo může přepravovat vozidla do váhy 20 t nebo 170 až 200 mužů s výzbrojí.

Druhým typem je samohybné mostové zařízení, které umožňuje přepravu vozidel vážících 30 až 50 t. Skládá se ze tří hlavních částí: z podvozku, který umožňuje pohyb v terénu a na komunikacích, z motoru pro jízdu vozidla v terénu a při pohybu ve vodě a k nahušťování plováků a z mostovky dlouhé 8 m, která je při přesunu v terénu a po komunikacích složena. Samohybné mostové zařízení má podobně jako první typ obojživelného vozidla nakládací rampy, které umožňují spojení mostovky s břehem až o 3 m vyšším. Zařízení váží 24 t, může dosáhnout na silnici rychlosti až 60 km/hod. a ve vodě až 12 km/hod. Osádku tvoří 4 muži.

DISKUSE

NĚKOLIK POZNÁMEK K ČLÁNKŮM O »ÚTOKU Z CHODU«

ve Vojenské mysli čís. 2/1957

V druhém čísle »Vojenské mysli« 1957 byly uveřejněny dva články, které se zabývaly problematikou útoku »z chodu«. Chci se několika poznámkami dotknout jejich obsahu a nadhodit některé další otázky, které v této souvislosti nutno řešit.

Předně k otázce terminologie. Už v těchto dvou článcích nacházíme několik pojmenování této formy útočného boje nebo operace. Soudruzi Hujša a Pantůček používají termínu útočná operace s »vyvedením vojsk k průlomům z chodu«, s. plukovník Varvařovský »průlom z chodu«. V řadě oficiálních dokumentů se střetáváme s dalšími termíny: »útok z chodu bez zaujetí výchozího položení«, »útok s rozvinutím sil z chodu« nebo »s rozvinutím vojsk z chodu« atd. Ve směrnících pro letní období jsou uvedeny všechny tři termíny.

Jde o útok nebo o průlom z chodu? Nejde. Tento druh útočného boje má svůj obsah, přesně vymezený řády a předpisy (viz na př. Oper-II-15, heslo 539). Protože se průlom připravené obrany pečlivě plánuje a připravuje, nelze mluvit o útoku nebo průlom z chodu, který je charakterisován právě tím, že se koná bez předběžné přípravy.

Jde o útok z chodu bez zaujetí výchozího položení? Ani tento termín neodpovídá plně obsahu činnosti vojsk. Část sil svazku nebo svazu zaujímá výchozí položení (většina dělostřelectva, zálohy a j.).

Protože jde v podstatě o připravovaný průlom vybudované obrany, při němž část sil zaujímá výchozí položení, část se rozvíjí přímo ke zteči z chodu, je nejvýhodnější termín »útok na připravenou obranu nepřitele s rozvinutím sil z chodu«. Odpovídá nejvíce obsahu činnosti vojsk. Bylo by proto velmi záhodno zavést jednotný termín odpovídající našim řádům a předpisům, aby nedocházelo k nedorozuměním a omylům. Tohoto termínu budu dále používat.

Podplukovníci Hujša a Pantůček uvádějí na straně 16: »Aby byla vlastní vojska co nejméně vystavena účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a aby bylo dosaženo momentu překvapení, je žádoucí, aby byla bojová sestava (i dělostřelectva) pro průlom připravené obrany z chodu zaujata co nejpozději, a to během poslední noci.« Tuto these rozvádějí dále na straně 20, kde píší: »V noci z D-1 na D1 (třetí noc) zaujmou divise prvního sledu armády bojovou sestavu; bojová sestava jejich prvních sledů je přizpůsobena použití atomových pum.« I z náčrtu jasně vyplývá, že poslední noc zaujmou divise výchozí položení s rozvinutými prapory prvního sledu, ostatní síly nejsou rozvinuty (kromě dělostřelectva), zůstávají v proudech (náčrt 1).

Myslím, že s takovou koncepcí útoku s rozvinutím sil z chodu nelze souhlasit. Je to prakticky dosavadní způsob zaujímání výchozího položení k útoku, který se právě vzhledem k velké zranitelnosti vojsk ve výchozím prostoru snažíme odstranit. Podle autorů se výchozí položení prakticky zaujímá tři noci (viz přílohu 2 k článku »Provedení přeskupení«) před zahájením průlomu. Lze předpokládat, že jej nepřítel vybavený soudobými prostředky průzkumu neodhalí? Tím se ovšem zbavujeme i možnosti jeho překvapení. Protože předpokládám, že jde jen o nepřesnost ve vyjádření, která by mohla leckoho pomýlit, zdůrazňuji, že se vojska poslední noc přesunují z vyčkávacího prostoru, z chodu se rozvíjejí do předbojových a bojových sestav a bez přestávky prolamují nepřátelskou obranu. Přesun musí být naplánován tak, aby nedošlo k zdržení vojsk, a sladěn s údery zbraní hromadného ničení a trváním dělostřelecké a letecké přípravy zteče.

Úspěch útoku s rozvinutím sil z chodu je podmíněn pečlivou organizací pořádkové služby. Autoři obou článků to souhlasně potvrzují. S. plukovník Varvařovský vypočítal potřebu těchto orgánů asi na 170 osob pro jednu divisi. Je samozřejmé, že jejich počet bude závislý na mnoha činitelích a bude se v každém případě měnit. Nelze proto počítat jen s organickými jednotkami pořádkové služby, budou muset

být při každé činnosti doplňovány a zesilovány příslušníky střeleckých jednotek nebo jednotek druhů vojsk. V každém případě je však třeba jádro pořádkových jednotek vytvořit už v organizačních počtech útvarů a svazků. U každého pluku nutno mít jednu pořádkovou četú ve složení: velitel čety, tři družstva, v každém družstvu 2 poddůstojníci a 6 vojinů. U divise je pak třeba pořádkové rotý a u armády pořádkového praporu. Bez těchto orgánů, které budou k výkonu svých povinností cvičeny po celou základní službu, nelze počítat, že pořádková služba splní své úkoly. Pořádková služba je prvek velení, nemůže však v žádném případě nahradit činnost velitelů za pochodu. Za včasné dovedení vojsk do určitého prostoru je odpověden velitel a ne pořádková služba, která je jen jeho pomocníkem. Proto bude velmi prospěšné, aby se velitelé praporů seznámili se svými pochodovými osami předem, v přípravném období útoku. Jedno osobní auto s třemi veliteli praporů v noci na komunikaci nebude příliš nápadné. Dále je třeba osy důkladně vytyčit smluvnými znameními pro každý prapor. Při rozvinutí v rotní proudy se nelze obejít bez průvodců. Nutno je vybrat z důstojníků jednotek v dotyku a poslední noc je seznámit s úkoly. Vytyčit cesty smluvnými znameními až k přednímu okraji je povinností jednotek v dotyku.

Směrnice ministra národní obrany o velení vojskům zavádějí místo názvu »správce pořádkového prostoru, úseku« pojménování »velitel pořádkového prostoru, úseku« (odst. 5), což lépe odpovídá úkolům, které plní.

Utajení útoku s rozvinutím sil z chodu je prvním předpokladem překvapení. Proto musí být všechny přípravy řešeny s tohoto hlediska. Zvláště významná je organizace součinnosti s vojsky v dotyku, která musí být uskutečněna tak, aby nedošlo k předčasnému prozrazení plánované operace. V mnoha případech bude výhodnější, když divise v dotyku bude alespoň den před zahájením útoku přímo podřízena veliteli armády připravující útočnou operaci. Rozšíří se tím sice úkoly velení (o řízení obranného boje), ale usnadní řešení mnoha otázek, které budou její útvary plnit ve prospěch útočících vojsk. Místo domluvy součinnosti bude třeba některé úkoly ve prospěch útočících vojsk přímo nařídít. Tak na příklad vytvoření průchodů ve vlastních minových polích (dobu a místa), vybudování a vytyčení cest, zabezpečení rozvinutí vojsk (předsunutím dělostřelecké protitankové zálohy a POZ, úkoly pro divisi protiletadlovou dělostřeleckou skupinu atd.), využití zařízení k ochraně proti zbraním hromadného ničení, po případě jiné úkoly, o nichž píše s. plukovník Varvařovský na str. 31.

Autor uvažuje o možnostech napadení prvního postavení atomovými zbraněmi a vyvedení vojsk z našeho prvního postavení do hloubky (str. 31, 5. odst. zdola). Zdá se, že takový způsob provedení atomových úderů není pro tuto formu zahájení útoku výhodný. Mohl by toho využít jednak nepřítel, který by pronikl do našeho prvního postavení, čímž by se podstatně ztížilo rozvinutí vojsk k průlomu, jednak by došlo k dalšímu zkomplikování pohybu na prvním postavení. Právě jednotky v dotyku plní důležité úkoly ve prospěch útočících vojsk. bylo by proto neúčelné zbavovat je této podpory. Protože nebude v terénu organizována součinnost na stupni rota, četa, družstvo, může se úspěšně použít k vytyčování směrů postupu těchto jednotek na příklad signálních nábojů na určité objekty, k jejich palebné podpoře na předem určené cíle a především k zabezpečení jejich rozvinutí do bojových sestav. Při úderech na první zákop nepřítele je tato činnost více méně potřebná, avšak složitost celkového rozvinování sil by vyvedení vojsk z dotyku do hloubky ještě dále zkomplikovala.

Nebude-li první zákop umlčen atomovými údery, musí se vojska rozvinout do bojové sestavy v rozsahu potřebném k jeho průlomu (asi po 1—2 rotý praporů prvního sledu). To je právě nejsložitější činnost, která vyžaduje uskutečnění četných opatření, o nichž se autoři ve svých pracích zmiňují. Průlom prvního zákopu se tak stává největší překážkou pro rychlé proniknutí do hloubky s cílem využít účinků dosažených atomovými údery. Je třeba uvažovat, zda by nebylo výhodné najít jiný způsob řešení. Osobně nepokládám za účelné převést atomové údery na první zákop z důvodů, které jsem uvedl, což by bylo jedním ze způsobů řešení.

Myslím, že by k průlomu prvního zákopu bylo možné využít divise v dotyku s nepřítelem. Tím bychom se vyhnuli rozvinování vojsk do bojových sestav. Rozeberu blíže tento způsob zahájení průlomu s rozvinutím sil z chodu.

Divise v obraně s úsilím na prvním pásmu může bránit šířku kolem 15 km s takovou hustotou 0,6 praporu na 1 km. V prvním zákopu může mít nepřítel v stejné šířce zhruba od čtyř praporů hodnotu asi tří rot. Může tedy divise v dotyku vytvořit

potřebnou převahu sil pro průlom tohoto zákopu. Přitom není nutné, aby prolamovala v celé šířce, nýbrž jen v těch úsecích, kde mají projít vojska útočících divisí. To může být v pásmu divise 4 až 5 úseků. Organisovala by tedy 4 až 5 úderných skupin (z praporů druhého sledu pluků a divise) v hodnotě zesíleného praporu, jimiž by vytvořila omezené průlomy v určených úsecích, kterými by rychle pronikly jednotky útočících divisí v předbojových sestavách. Po vytvoření průlomu by úderné skupiny mohly rozšiřovat úspěch do stran nebo zajišťovat útočící vojska za jejich postupu prvním postavením. Po dosažení stanovené čáry by ji upevnila a pokračovaly v plnění dalšího úkolu podle rozkazů velitele armády.

Takovým způsobem by byl podle mého názoru vyřešen nejožehavější problém útoku na připravenou obranu s rozvinutím sil z chodu, to znamená rozvíjení vojsk do bojové sestavy na předním okraji, když první zákop je ještě důkladně nepřítelem bráněn a nebyl atomovými zbraněmi umlčen. Neztrácel by se čas potřebný k rozvíjení sil, udrželo by se vysoké tempo útoku od jeho zahájení a znemožnilo by se nepříteli manévrem záloh zabránit našim vojskům využít účinků atomového napadení.

Sama příprava průlomu na několika úsecích divisí v dotyku by neznamenal žádnou složitou činnost. K její organizaci by byl dostatek času. Vojska jsou důkladně seznámena se situací nepřítele, dobře znají terén. Tím by se současně vyřešil palčivý problém organizace součinnosti v malých jednotkách útočící divise za průlomu prvního nebo i druhého zákopu, který nelze podceňovat, protože by se průlomu prakticky neúčastnily.

Je samozřejmé, že použít divise v dotyku k průlomu prvního zákopu nebude vždy možné. Když se předpokládá, že se svými útvary připojí k průlomu hlavních sil armády, nebude moci plnit oba úkoly. Předvídá-li se však její přechod do druhého sledu nebo do vševojskové zálohy po překročení útočícími vojsky, nejsou překážky, aby tento úkol nemohla splnit. Po průlomu prvního (druhého) zákopu se může soustředit v určeném prostoru a využít ženíjních opatření vybudovaných nepřítelem.

Útok na připravenou obranu s rozvinutím sil z chodu má celou řadu zvláštností, jejichž teoretický rozbor si vyžádá delší tvořivé práce. Bylo by však účelné řešit postupně jen dílčí problémy a ne komplexní činnost vojsk, velitelů a jejich štábů. Tím zůstáváme v některých otázkách nutně na povrchu a nevyřešíme je do hloubky. Přitom třeba prostudovat už zpracované stati a vycházet z dosavadního výzkumu. Když bude každý pracovník začínat od začátku bez ohledu na to, co už bylo vyřešeno, nedospějeme v krátké době k závěrům, jichž by bylo možné využít v procesu bojové přípravy vojsk.

Zpracoval kandidát vojenských věd podplukovník Michal Spišiak

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

K otázce rozčleňování sil při útoku vševojskové armády bez zaujetí výchozího položení

Plukovník Luboš Novák

Hlavním důvodem, proč jsou hledány nové způsoby provádění útočných operací, je snaha uchránit vlastní vojska před velkými ztrátami ještě před zahájením útočné operace.

Tomuto požadavku nejlépe vyhovuje utajení operace, jímž se snažíme překvapit nepřítele, a dále rozptylování vojsk určených do útoku, jímž sledujeme cíl nejen operací co nejdéle utajit, ale zároveň i zabránit podstatným ztrátám ještě v přípravném období. Proto byla již všeobecně přijata zásada, že se vojska určená do útoku soustřeďují a připravují daleko za frontou a do útoku přecházejí z chodu.

Ovšem spoléhat při řešení tohoto problému jenom na utajení operace a hledat překvapení nepřítele jediné v utajení operace je velmi problematické a riskantní. Současná technika umožňuje totiž tak dokonalý průzkum, že nikdy nebude zaručeno, že operace bude utajena.

Proto podle mého názoru je třeba při plánování operace počítat i s případným jejím prozrazením, v nejlepším případě za přibližování úderného uskupení k frontě, a i pro tento případ se snažit zajistit její úspěch.

Toho může být dosaženo především rychlostí zahájení operace, a to v takové sestavě, která by až do zahájení průlomu co možná neposkytovala vhodné cíle pro údery zbraněmi hromadného ničení nepřítele.

Je třeba tedy hledat překvapení nepřítele nejen v utajení operace do posledního okamžiku, ale i v rychlosti jejího provedení, aby ani při prozrazení celé akce již za přibližování k frontě nepřítel neměl čas ani podmínky pro provedení odvetných opatření.

Stále platnou zásadou zůstává, že se rychlosti provedení jakékoli akce nedosahuje spěchem (rychlou jízdou a p.), nýbrž spíše dokonalou a jednoduchou organizací.

Proto také rychlosti před zahájením útočné operace může být dosaženo především přesným, ale jednoduchým plánováním. Tomuto požadavku ovšem nemůže vyhověvat dosud navrhované komplikované rozčleňování (rozvinování) proudů do praporečnických, rotních a četových proudů. Přesné rozplánování postupného rozčleňování sil, ať již na kterémkoli stupni velení, v rámci armády je nejen velmi obtížné, ale není ani účelné.

Způsob boje o přední okraj nepřátelské obrany bude velmi různý v pásmu průlomu armády a bude především záviset na výsledku vlastní atomové, letecké a dělostřelecké přípravy. Výsledek sebelépe plánované a připravené přípravy nebude jistě v celém pásmu armády stejný, a to nejen pro nepřesnost zásahů, pro různost terénních podmínek atd., nýbrž i proto, že nepřítel v průběhu přípravy s největší pravděpodobností nezůstane pasivní a projeví i určitou aktivitu, kterou nelze předem odhadnout a předvídat. Ku příkladu některé nosiče atomových pum mohou být sestřeleny dříve, než doletí nad cíl, některé vlastní dělostřelecké a raketové oddíly mohou být předčasně vyřazeny, některé salvy raket budou vypáleny na klamné cíle a p.

Vzhledem k tomu bude pravděpodobně mít každý proud jiné podmínky pro průlom. Jeden proud po skončení přípravy pojede bez zastávky a v nezměněné sestavě do nepřátelské obrany, poněvadž nebude mít z počátku žádných vážných odporů, a rozvine se podle situace až v hloubce obrany. Jiný proud, třeba od stejné divise, se bude muset vzhledem k oživlým nebo nezasaženým odporům a účinným palbám částečně rozvinout a prolomovat nepřátelskou obranu bojem. Bude tedy boj při zahájení průlomu nepřátelské obrany pravděpodobně různorodý a bude se podobat spíše útoku z chodu na spěšně zaujatou obranu.

Pokud jde o vhodnou sestavu při plánování útočné operace z chodu je třeba považovat za rozhodující a určující požadavek — nevytvářet vhodné cíle pro údery zbraní hromadného ničení.

Tomuto požadavku však neodpovídá některými autory navrhovaných pět pochoďových os pro divisi (přesun v praporečnických prouděch) již z vyčkávacích prostorů. Přesun úderného uskupení (prvního sledu) armády v tomto případě znamená takové nahuštění proudů vedle sebe od samého počátku a zvláště pak v blízkosti fronty při přiblížení k pásmu průlomu, že by se i atomová puma malého ráže projevila svým účinkem na několika osách současně. Přitom ani nelze nevzít v úvahu těžkosti s vyhledáním, hlavně pak s úpravou a udržováním tolika os přesunu, zvláště v našich terénních podmínkách.

Právě tak neodpovídá požadavku vhodné sestavy mechanické rozčleňování a rozvinování vojsk v blízkosti nepřítele, pravděpodobně v prostoru plánované protipřípravy nepřítele, poněvadž nejenže znamená ztrátu drahocenného času, avšak je nežádoucí i proto, že vytváří předčasné a často zbytečné nahuštění sestavy v nejhroživějším okamžiku. Ku příkladu, jaký účel by mělo zasazování tankových a mechanizovaných divísí do prvního sledu, kdybychom předem plánovali jejich rozvinutí, tedy těžký boj při prolomování nepřátelské obrany?

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že je vhodnější s hlediska armády plánovat útočnou operaci z chodu tak, že se divise určené do průlomu přesunou z vyčkávacích prostorů do určených úseků průlomu v plukovních prouděch po dvou až třech osách v sestavách odpovídajících střetnému boji. Takto je třeba plánovat přesun až na čáru bezpečnostní vzdálenosti od předního okraje nepřátelské obrany. Při tom ovšem příchod čelních částí na tuto čáru (zpravidla PO) musí být co možná přesně sladěn se skončením přípravy, což nebude právě snadné. Proto lze uvažovat i o skončení přípravy na signál přicházejících vojsk.

Od okamžiku příchodu čelních útvarů na bezpečnostní vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany řídili by boj jednotliví velitelé proudů, po případě divisi, a to podle konkrétních podmínek v duchu svých úkolů. Při tom by se jednotlivé proudy nesměly vázat na své sousedy, nýbrž musely by samostatně a bezohledně pronikat do hloubky nepřátelské obrany. V tom případě bychom se musili vzdát hromadné a současně zteče předního okraje nepřátelské obrany, kterou je i tak možno těžce provést, a v praxi by zůstala asi jen v plánu.

Námítka, že bude-li třeba rozvinout plukovní proudy, bude to znamenat velkou ztrátu času (délky proudů), není zcela opodstatněna, poněvadž zbylé odpory pravděpodobně nebudou takové (morální účinek zbraní hromadného ničení), aby je nezdolaly předsunuté odřady, po případě čelní prapory, a konečně plukovní proudy je možno sestavit tak, že bude možno téměř současně rozvinout oba prapory prvního sledu pluku. (Na čele plukovního proudu umístit střídavě za sebou po dvou rotách prvního sledu budoucích praporů prvního sledu i s jejich posilovými prostředky, za nimi pak dělostřelectvo a zbytky praporů prvních sledů.) Toto řešení přechodu z plukovních hned do rotních proudů bude zvláště vhodné při případné změně organizace s vypuštěním stupně praporu.

Je zcela přirozené, že v navrhovaném řešení musí být těžiště přípravy ve zbraních hromadného ničení a v letectvu. Z dělostřelectva by se zúčastnilo zásadně jen to, které bylo již dříve na frontě nasazeno. Je ovšem důležité, a to je třeba zvlášť zdůraznit, že atomové údery musí být provedeny také na přední okraj nepřátelské obrany, i kdyby bránci se vojska musila částečně vyklidit přední zákopy. Při plánování přípravy musí být snahou dosáhnout takového účinku na předním okraji nepřátelské obrany, aby se co možná žádný proud nemusil rozčleňovat a rozvíjet již před předním okrajem obrany. Rozčleňování nebo rozvíjení v hloubce nepřátelské obrany (co možná až za prvním pásmem obrany) bude totiž s hlediska protiatomové ochrany daleko výhodnější (nepravidelná fronta, nepřehlednost situace a p.).

Abyste bylo dosaženo ještě větší ochrany přicházejících vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení, bylo by i vhodné uvažovat o možnosti rozšířit pásmo průlomu pro jednotlivé divise i pro armádu jako celek. Dosavadní norma 6 km na svazek prvního sledu při útoku z chodu v současných podmínkách nevyhovuje především s hlediska ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. V pásmu tak úzkém dochází v blízkosti nepřítele k takovému nahuštění vojsk (současně jsou překračována vojska v obraně), že by účinek zbraní hromadného ničení, zvláště atomových pum, mohl mít rozhodující vliv na celou operaci. Kromě toho při použití pozemních výbuchů a zakopaných atomových pum nepřítelem, ať již v protipřípravě nebo při prolamování prvního pásma obrany, mohl by být značně omezen nebo dokonce znemožněn manévr celých svazků prvních sledů (nemožnost obejít zamořené prostory).

Proto by bylo žádoucí, aby při dostatku zbraní hromadného ničení k provedení přípravy byla šířka průlomu pro svazek zvýšena na 8 až 10 km. Tím by bylo dosaženo větší ochrany vlastních vojsk proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a bylo by usnadněno případné obcházení zamořených prostorů. Potřebné hustoty dělostřelectva a tanků pro průlom by v tomto případě nebylo dosaženo lineárně pro celý úsek průlomu, nýbrž jen na hlavních směrech průlomu jednotlivých divisi a musela by být nahrazována větším počtem použitých atomových pum a střel a letectva. Kdyby při prolamování obrany tímto způsobem zůstávaly v mezerách ojedinělé odpory, byly by dodatečně likvidovány druhými sledy pluků, divisi, po případě armády. Vážného, organizovaného odporu těchto ojedinělých odporů není třeba se obávat vzhledem k jejich pravděpodobnému morálnímu stavu po atomových úderech a vzhledem k pravděpodobné desorganizaci jednotného velení.

Navrhované řešení podle mého názoru nejen v podstatě vyhovuje jednoduchosti plánování a rychlosti provedení, ale i hledisku protiatomové ochrany, podstatně usnadňuje provedení přesunů a zjednodušuje organizaci součinnosti s překračovacími vojsky.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

»k otázce velení v soudobé útočné operaci«

(Vojenská mysl čís. 3/1956)

Ve Vojenské mysli čís. 3/1956 byla v článku na uvedené thema (autor plukovník Kudrnovský) zmínka o zásadách rozmisťování týlových velitelských stanovišť a velitelských stanovišť. S jakých hledisek třeba k řešení tohoto závažného problému přistupovat, a to především v rámci svazků a potom s hlediska vzájemného spojení mezi týlovými velitelskými stanovišti na jednotlivých stupních, jsem se pokusil ukázat v diskusním příspěvku čís. 6/1956 tohoto časopisu.

Po novém a hlubším zkoumání tohoto důležitého problému jsem došel k závěru, že je třeba k jeho úplnosti zároveň zkoumat ještě otázku rozmisťování a přemisťování TVS armády se zřetelem k rozmisťování a přemisťování VS armády.

To je cílem tohoto krátkého příspěvku.

Soudobá útočná operace, vedená vysokým tempem a do veliké hloubky obrany nepřítele, vyznačuje se nenadálými změnami ve vývoji operační situace, náhlými změnami směru bojové činnosti jednotlivých vševojskových svazků, značným manévrem posilovými prostředky, velikým stupněm ohrožení komunikací, nestejnou spotřebou materiálních prostředků a možnými vysokými ztrátami osob, bojové techniky a hlavních druhů materiálu. Ty mohou být způsobeny již v přípravném období, hlavně však při nepřátelské protipřípravě, a pak kdykoli během operace.

To vyžaduje od orgánů štábu týlu a všech druhů služeb podřízených náčelníkovi týlu armády stálou pohotovost k rychlému doplnění vzniklých ztrát, k manévru materiálem, ke změně směru přísunu, k rychlému poskytování odborné zdravotnické pomoci, k provedení částečné nebo úplné hygienické očisty a deaktivace v prostorech zasažených účinkem zbraní hromadného ničení.

Na všech těchto úkolech se však podílejí v různém rozsahu současně velitelé (náčelníci) druhů vojsk a vševojskový štáb. Proto je třeba, aby všechna opatření nutná k odstranění následků činnosti nepřítele byla sjednocena a organizovaně provedena. To je možné ovšem jen tehdy, budou-li v takových a podobných situacích zaručeny podmínky ke vzájemné součinnosti mezi zainteresovanými složkami a k velení týlu.

Prozkoumejme, jaké podmínky v tomto směru skýtá dosavadní způsob rozmisťování a přemisťování TVS armády v útočné operaci.

Všeobecně při velitelsko-štabních cvičeních používáný údaj, že se TVS armády rozmisťuje ve vzdálenosti 10 až 15 km od VS armády a že se VS armády přemisťuje v útočné operaci jednou až dvakrát za den a TVS jednou za 1 až 2 dny útočné operace, je nejen příliš povšechný, ale se zřetelem na podmínky soudobé operace nevyhovující.

Vzdálenost TVS armády od VS armády (10 až 15 km) je zbytečně velká a ztěžuje udržování soustavného osobního styku mezi příslušnými orgány odpovědnými za materiální, technické a zdravotnické zabezpečení armády.

Největší závadou je však skutečnost, že není možné zapojit štáb týlu a jednotlivá oddělení služeb armádního týlu přímo do vnitřní radiové sítě zřizované na VS (na VKV stanicích). Aby se tak mohlo stát a aby tyl mohl kdykoli dosáhnout radiového spojení s kterýmkoli oddělením štábu, je s technického hlediska nutné rozmisťovat TVS od VS na vzdálenost nejvíce 8 až 10 km (dosah používaných radiových stanic). Jinak se spojení mezi štábem týlu a štábem armády a štáby příslušných velitelů (náčelníků) druhů vojsk může uskutečňovat jen na radiové síti štábu (ovšem až za operace). V přípravném období pak jen pomocí linkových, po případě směrových pojítek.

Se zahájením operace se VS armády musí přemisťovat za vojsky, a to podle tempa postupu a celkového průběhu operace jednou až dvakrát za den. Zůstane-li TVS na původním místě a přemístí se za VS s určitým zpožděním, okamžitě pomíjejí podmínky k rychlému a trvalému spojení se štábem, a tím také jedna ze základních podmínek k provádění součinnosti. A to právě v době, kdy součinnost musí být nejtěsnější a kdy musí být dokonale zajištěna.

Další skutečností, která ukazuje na neudržitelnost dosavadní zásady přemisťovat TVS »jednou za 1 až 2 dny operace«, je, že se plánování soudobé útočné operace provádí podrobně na přípravném období a do splnění bližšího úkolu armády. Upřesňuje se až v průběhu operace.

To znamená, že druhý den operace bude v tomto směru důležitým mezníkem v činnosti štábu, štábů druhů vojsk a štábu týlu pro upřesnění plánu vedení operace ke splnění dalšího úkolu armády. Kdybychom připustili možnost přemisťovat TVS armády za VS armády jednou za dva dny, znamenalo by to úplné jejich vzájemné odtržení. Vzdálenost by byla v této situaci nejméně 40 až 50 km, ne-li větší.

Proto soudím, že bude nutné přijmout jako všeobecné pravidlo novou zásadu: v útočné operaci rozmisťovat TVS od VS armády na maximální vzdálenost 8 až 10 km a přemisťovat TVS armády současně s VS armády.

Pro rozmístění TVS armády ve výchozím položení armády v soudobé útočné operaci i v jejím průběhu se jeví jako nejvýhodnější prostor dokonce ve vzdálenosti do 5 až 8 km od VS. Tato vzdálenost plně zajišťuje bezpečnost jednoho nebo druhého z nich při jejich zasažení atomovou pumou střední ráže a umožňuje zapojit štáb a všechna oddělení týlu armády do vnitřní radiové sítě štábu armády a — při vybavení řídicích funkcí — překonat tuto vzdálenost v poměrně krátké době 10 až 15 minut. Výhodou tohoto řešení je také skutečnost, že se podstatně zkracuje vzdálenost k TVS podřízených svazků, a to zvláště prvního sledu operačního učlenění armády, která se musí, aby neztratila spojení s vlastními VS, za nimi přemístit nejméně jednou, mnohdy však i dvakrát během jednoho dne úspěšně vedené útočné operace.

V prostoru soustředění vševojskové armády může být vzdálenost mezi TVS a VS armády, jsou-li pro to vhodné podmínky, zmenšena dokonce na 3 až 5 km.

Taková poměrně malá vzdálenost mezi TVS a VS armády dovoluje projednat prakticky všechny závažné otázky, které nutno řešit součinnostním jednáním, rychle, bez ztráty času a osobně; dává tak vždy a všem účast-

níkům součinnostního jednání podmínky pro dokonalé vyjasnění všech otázek, které v rámci součinnosti nutno vyřešit, a to ve všech obdobích útočné operace, ve všech i rychle se měnících situacích, při náhlých a účinných úderech nepřítele na naše vojska zbraněmi hromadného ničení.

Proti tomuto návrhu mohou být ovšem vzneseny určité námitky. Především ta, že se častým přemísťováním TVS armády ztěžuje vlastní práce štábu týlu a jednotlivých oddělení služeb. Přes jisté oprávnění však tato námitka neobstojí. Stačí jen poukázat na to, že v podobné situaci je i vševojskový štáb. A jeho úloha a úkoly v tomto směru nejsou o nic lehčí a o nic menší.

Jinou námitkou lze dokazovat, že se častějším přemísťováním TVS zhoršují podmínky spojení mezi TVS armády a TVS frontu, TVS armády a AZZ a jinými týlovými prostředky armády (ANZ, AVAS a p.), mezi TVS armády a leteckým týlem. Při podrobném rozboru této otázky však dojdeme k závěru, že tomu tak není, neboť mezi těmito účastníky je zabezpečeno jednak radiové spojení dostatečně výkonnými radiovými stanicemi, jednak telefonní spojení (dálnopis) využitím stálých vedení. Konečně k provedení určitých opatření v armádním týlu je třeba vždy poměrně delší doby. Jestliže tedy selžou tato nejrychlejší pojítka, je možné vždy bez podstatného zdržení doručit potřebná nařízení (hlášení a p.) styčnými důstojníky odeslanými vrtulníkem.

V případech, kdy z různých příčin přece jen dojde k odtržení TVS od VS armády nebo kdy bude na delší dobu přerušeno radiové nebo telefonní spojení, bude třeba k zabezpečení nepřetržité součinnosti se štábem armády a s veliteli (náčelníky) druhů vojsk vytvořit »operační skupinu štábu týlu«. Ta může být složena z potřebného počtu důstojníků štábu týlu armády (především organizačního oddělení a oddělení plánování dopravy), z náčelníka zdravotnického oddělení, silničního oddělení a podle potřeby i z náčelníků (jejich zástupců) jiných, v dané situaci důležitých oddělení služeb. Skupině bude pak zpravidla nutné vyhradit na potřebnou dobu místo přímo v prostoru VS. Podle potřeby může být taková skupina obdobného složení vyslána na TVS nebo do prostoru TVS svazků armády, jejichž operační a týlová situace vyžaduje přímou pomoc od týlu armády (na př. při značných ztrátách osob a materiálu, způsobených zbraněmi hromadného ničení, při obklíčení větších sil vlastních vojsk v operační hloubce nepřítele a p.). K rychlému uskutečnění materiální, technické a zdravotnické pomoci vojskům v takové situaci bude ovšem třeba tuto »operační skupinu štábu týlu« vybavit potřebnými dopravními, spojovacími a materiálními prostředky (na př. pohyblivou zálohou munice, PHM, zdravotnickými zařízeními, odsunovými a dílenskými prostředky, vrtulníky pro spojení s TVS armády a podobně).

V méně naléhavých a méně složitých případech pak stačí vyslat k podřízeným svazkům styčného důstojníka.

Tu třeba ovšem zdůraznit, že takový styčný důstojník týlu armády nesmí být pokládán za obyčejnou spojku. K této funkci je proto třeba vybírat zkušené důstojníky štábu týlu nebo důstojníky z jednotlivých oddělení služeb.

Podle úkolů, které jim budou svěřeny, mohou být styční důstojníci pověřeni funkcí spojovacího styčného důstojníka nebo styčného důstojníka

velení týlu (v současné době se v našem odborném vojenském tisku pro tuto funkci začíná používat termínu »směrový důstojník«). Jejich hlavním úkolem je pak nejen odevzdat včas důležité rozkazy a nařízení náčelníka týlu, ale také provádět kontrolu činnosti a pomáhat podřízeným týlovým orgánům. Z rozhodnutí náčelníka týlu armády se vysílají k svazkům na důležitých směrech, kde není možná osobní přítomnost náčelníka týlu a kde je nebezpečí, že technická pojítka nezabezpečí spojení. Proto musí být tito důstojníci na svoji úlohu dobře připraveni, musí dobře znát celkovou operační i materiální situaci, zámysl velitele a musí být též oprávněni v zastoupení náčelníka týlu armády vydávat nařízení v intencích jeho zámyslu.

Zpracoval plukovník Jaroslav Šolc

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

TEORETICKÁ KONFERENCE K ZÁKLADNÍM OTÁZKÁM VOJENSKÉ VĚDY

Na počátku dubna 1957 proběhla čtyřdenní jednání konference »K základním otázkám vojenské vědy«, kterou pořádala Vojenská politická akademie. Konference byla připravována dlouhou dobu, these, zpracované katedrou dějin vojenského umění na VPA, byly otištěny ve zvláštním čísle Lidové armády (číslo 23) již v prosinci roku 1956. Přípravy konference, zejména otištěné these a některé diskusní příspěvky, vzbudily živý ohlas a diskusi v různých složkách naší armády. Zvláště intensivní přípravy na konferenci proběhly na VA KG, kde příslušníci katedry politických věd napsali zásadní připomínky k thesím konference (byly otištěny v Lidové armádě čís. 6/1957) a na VTA AZ, kde byl vydán celý sborník diskusních příspěvků k aktuálním otázkám vojenství.

Konference se účastnili příslušníci všech složek československé lidové armády, velitelé a političtí pracovníci útvarů a svazků, funkcionáři a vědečtí pracovníci ústředních orgánů, učitelé a vědečtí pracovníci vojenských vědeckých institucí a vojenských škol. Na jednání konference se podíleli i pracovníci civilních vědeckých institucí. Význam konference byl zdůrazněn přítomností jednoho z čelných představitelů sovětské vojensko-teoretické fronty plukovníka Strokova, což je první událostí tohoto druhu v historii naší armády.

Jednání konference proběhla jednak v plenu, jednak v pěti sekcích. V jednotlivých sekcích byly rozbírány otázky předmětu a obsahu vojenské vědy, otázky vojenské historie a její periodisace, aktuální problémy vojenství, zejména rysy příští možné války a jejího počátečního období, dále úkoly vojenskovědecké propagandy a výuky dějinám vojenského umění na vojenských školách a konečně zvláštní úkoly předmětů sociálně ekonomického cyklu na vojenských školách.

Vzhledem k tomu, že problematika druhé, čtvrté a páté sekce zajímá především vojenské historiky, politické pracovníky a učitele vojenských škol, a dále vzhledem k tomu, že otázky rysů příští možné války jsou příliš obsáhlé a zabývá se jimi v současné době řada publikací, je úkolem tohoto informativního článku seznámit čtenáře s výsledky konference jako celku a s výsledky jednání první sekce o předmětu vojenské vědy.

*

Předem několik slov o tom, proč došlo ke svolání konference a čím bylo odůvodněno její obsahové zaměření.

Podstatná část jednání konference se zabývala základními otázkami vojenské vědy, určením jejího předmětu, vymezením místa vojenské vědy v systému ostatních věd a ujasněním obsahu vojenské vědy. Někteří účastníci namítali, že v současné situaci nebyla volba tematiky konference

nejvhodnější, že řešení těchto otázek nemá přímý praktický význam pro výstavbu našich ozbrojených sil a pro jejich přípravu na možnou válku proti imperialistickým státům, jejichž úsilí rozpoutat válku roste.

Naproti tomu se většina účastníků shodovala v tom, že svolání konference bylo nejvyšší účelné a že řešení základních otázek vojenské vědy je aktuálním důležitým úkolem. To bylo zdůrazněno i v závěrech konference.

Předmět vojenské vědy, to jest vymezení problematiky, již se vojenská věda zabývá, není neměnný. Se zásadními změnami v podmínkách vedení válek mění se i rozsah otázek, které vojenská věda zkoumá, mění se oblast jevů, v níž odhaluje zákonitosti vedení války jako ozbrojeného zápasu. Před strojovým obdobím vedení válek rozhodovaly o výsledku válek samy armády na válečích. Proto se také vojenská věda zabývala daleko užším okruhem otázek. Jejím předmětem bylo zkoumat zákonitosti ozbrojeného zápasu a využít jich, aniž by se musela zabývat otázkami ekonomického a morálně politického potenciálu válčících stran. Ve strojovém období, kdy se války staly válkami národů, kdy se ve válce měnilo celé národní hospodářství a nutným předpokladem pro vítězství byla mobilisace všech materiálních i duchovních sil země, nutně se rozšířila i oblast jevů zkoumaných vojenskou vědou. Předmětem vojenské vědy bylo i zkoumání ekonomických a morálně politických možností obou bojujících stran.

V současné době jsme svědky převratných změn ve vojenství, ve vedení válek. Vzhledem k nebývalé rychlému kvalitativnímu i kvantitativnímu rozvoji vojenské techniky a vznikem antagonistických vojenských uskupení dvou společenských systémů — socialistického a kapitalistického — začíná nové období v dějinách válek, někdy označované jako strojově atomové období. Válka se stává daleko složitější, pro vojenské účely může být využíváno nových vědních odvětví (kybernetiky, astronomie atd.), zápolí se stává objektem přímých vojenských útoků vedených podstatně účinnějšími prostředky. Proto je nesporně na místě upřesňovat v těchto nových podmínkách i úkoly vojenské vědy, její místo v systému věd, její předmět a obsah.

Popudem ke svolání konference byla i skutečnost, že o otázky vojenské vědy roste zájem mezi veliteli, politickými a jinými pracovníky v naší armádě. Ujednání názorů na základní otázky vojenské vědy jistě přispěje k odstranění nejasností, které se doposud vyskytují.

Konečně svolání konference o základních otázkách vojenské vědy je odrazem nástupu nové cesty v naší vojenskovědecké práci po XX. sjezdu KSSS se všemi jeho klady i nedostatky, je výrazem snahy podílet se větší měrou na jejich řešení v rámci všech ozbrojených sil socialistického tábora. Uvedená problematika byla a je řešena v SSSR a v některých lidově demokratických státech, na příklad v Polsku, proto konference měla vyjádřit i náš názor na zkoumané otázky.

Určení předmětu je základní otázkou každé vědy a má nesporný praktický význam pro řešení nejdůležitějších věcí, jako je správné zaměření (dalo by se říci směr hlavního úderu) vojenskovědecké práce, »dělba práce« mezi vojenskými a jinými odborníky, což je zajisté základním předpokladem úspěšné praktické činnosti.

V době, kdy jsme se v naší armádě začínali seznamovat s poznatky a zkušenostmi sovětské vojenské vědy, byl předmět sovětské vojenské vědy formulován tak, že jejím úkolem bylo zkoumat otázky válek jako celku, její sociálně ekonomické i specifické vojenské stránky. Do předmětu vojenské vědy byla zahrnována i problematika vzniku a podstaty válek, charakteru válek a p., tedy okruh otázek, které zkoumá marxisticko-leninské učení o válce a ozbrojených silách, to jest socialistická vojenská ideologie. Přitom vojenská ideologie jako část socialistického světového názoru, vztahující se ke společensko-historickým otázkám válek, je ve vztahu k vojenské vědě nadřazeným, řídícím vědním odvětvím. Předmět vojenské vědy byl stanoven nadměrně široce a vztah vojenské ideologie a vojenské vědy byl chápán nesprávně. To mělo i dalekosáhlé praktické následky. Pozornost vojenských odborníků byla rozptylována na přespříliš široký okruh otázek, řada vojenských a filosofických vědeckých pracovníků se zabývala obdobnou problematikou. Rozšířené pojetí předmětu vojenské vědy mělo záporný vliv i na hodnocení buržoasní vojenské vědy. Zjevně reakční charakter buržoasní vojenské ideologie (teorie věčnosti válek, biologické, rassistické, novomalthusiánské a jiné teorie vzniku a podstaty válek atd.) skresloval naše názory na možnosti buržoasní vojenské vědy, poněvadž otázky vojenské ideologie byly někdy zahrnovány do obsahu vojenské vědy.

V obsáhlé diskusi, které se na stránkách Sovětské vojenské mysli v letech 1953—1955 účastnilo mnoho předních sovětských vojenských teoretiků, byl probojován nový názor na předmět sovětské vojenské vědy, byly zúženy hranice jejího zkoumání. Sovětská vojenská věda se má zabývat zkoumáním specifické stránky války — válkou jako ozbrojeným zápasem. Z jejího předmětu byly vyloučeny sociálně ekonomické otázky, otázky války jako společensko-historického jevu. Podle diskuse by bylo možno formulovat předmět sovětské vojenské vědy asi takto: Vojenská věda zkoumá zákonitosti války jako ozbrojeného zápasu, rozpracovává je a studuje ekonomické a morálně politické možnosti obou válčících zemí (stran).

Otázkou předmětu sovětské vojenské vědy se zabývali i účastníci II. vědecko-teoretické konference akademie generálního štábu v Polsku. Vycházeli z diskuse o těchto otázkách v SSSR a v převážné většině se shodli, že předmětem soudobé vojenské vědy je poznání objektivních, na lidské vůli nezávislých zákonitostí války jako ozbrojeného zápasu, rozpracování nejdokonalejších forem a způsobů vítězného vedení války a boje na základě správného poznání těchto zákonitostí, všestranné zabezpečení válečné činnosti po stránce ekonomické a morálně politické, při čemž úkolem vojenské vědy je pochopit ekonomické a morálně politické možnosti obou válčících stran. Obsahem vojenské vědy je vojenské umění a učení o ekonomickém a morálně politickém potenciálu.

*

Podle našeho názoru byla nedostatkem takovéto formulace předmětu a obsahu vojenské vědy značná obecnost, která dovolovala různý výklad některých myšlenek. Tak se na příklad vyskytovaly názory, že když se válka stává čím dál tím složitějším jevem, musí se vojenská věda nejen zabývat daleko širším okruhem otázek, ale že se dokonce stává všezahrnující, komplexní vědou. Méně byla chápána a zdůrazňována skutečnost, že se

i ostatní vědy musí v soudobých podmínkách daleko více zabývat otázkami války jako ozbrojeného zápasu, že se rozšiřují oblasti styčných problémů, jimiž se musí zabývat jak vojenská věda, tak i jiné společenské a přírodní vědy.

Vojenské vědě byl někdy připisován úkol zkoumat otázky ekonomického a morálně politického potenciálu jako celku, nejen jejich konkrétní projev ve válce jako ozbrojeného zápasu, ale i jejich funkci jako činitelů všeobecného společenského vývoje. Podle některých názorů byly otázky ekonomického a morálně politického zabezpečení rovnocenné s otázkami vlastního vedení ozbrojeného zápasu, učení o ekonomickém a morálně politickém potenciálu bylo považováno za rovnocennou složku vojenské vědy, jako je vojenské umění. (V diskusním příspěvku podplukovníka Stapora na oné konferenci v Polsku je mimo jiné uvedeno: *»Vojenské umění je jednou ze složek vojenské vědy v dle takových složek, jako je zkoumání ekonomických a morálních možností a rozpracování zásad budování ozbrojených sil... Zkoumání a hodnocení ekonomického potenciálu... vyžaduje rovněž znalosti a zkoumání zákonů rozvoje výroby a celého národního hospodářství...«* (podtrženo námi).

Ve snaze upřesnit úkol vojenské vědy v této oblasti jevů, zdůraznit, že se vojenská věda zabývá ekonomickými a morálně politickými procesy válčících stran jen na úrovni specifických otázek výstavby ozbrojených sil a ozbrojeného zápasu, dopustili jsme se při formulaci předmětu vojenské vědy v »Thesích konference« nepřesnosti. Problémy ekonomického a morálně politického zabezpečení jsme považovali ani ne tak za objekt zkoumání vojenské vědy, jako spíš za otázku metody jejího zkoumání; vojenská věda měla především využívat poznatků příslušných vědních odvětví, která měla vojenské vědě dávat potřebné podklady. Vojenská věda měla podle našeho názoru zkoumat zákonitosti války jako ozbrojeného zápasu a hledat nejlepší způsoby výstavby ozbrojených sil a nejlepší způsoby vedení válek, operací a bojů s přihlédnutím k ekonomickým a morálně politickým možnostem válčících stran. Při takové formulaci však byly z předmětu vojenské vědy vyloučeny nejen otázky ekonomického a morálně politického potenciálu jako všeobecně společenského činitele, ale bylo vyloučeno i zkoumání specifického projevu těchto potenciálů jako válečných činitelů.

Na konferenci byly oba extrémní názory prodiskutovány a v závěrech jednání první sekce byly formulovány přesněji úkoly vojenské vědy v tomto směru. V závěrech je uvedeno, že nelze připustit, aby nesprávné vymezení předmětu odvádělo vojenskou vědu od řešení ji vlastních specifických otázek a dublovalo tak práci jiných věd. Soudobá válka je neobyčejně složitý proces, do něhož vstupují všechny společenské činitele. Tato zvláštní povaha války se nutně odráží v tom, že okruh otázek, jimiž se v důsledku toho musí zabývat vojenská věda, je začně široký a složitý. To však nesmí vést k nadměrnému rozšiřování (nebo naopak zužování) okruhu otázek, jimiž se zabývá. Nadměrné rozšiřování předmětu vojenské vědy vedlo k tomu, že do vojenské vědy byly vtahovány otázky, jejichž řešení přináleží jiným vědám. V předmětu vojenské vědy je nejdůležitější studium objektivních zákonů vedení války jako ozbrojeného zápasu, vyloučit však z jejího předmětu otázky ekonomických a morálně politických činitelů by bylo nadměrným zúžením oblasti jejího zkoumání. Socialistická vojenská věda musí s nimi počítat, přenechává však studium těchto činitelů jako všeobecně spo-

lečenských historickému materialismu a ostatním vědám a soustřeďuje se na to odhalit, jak tyto činitele ve specifické formě válečných činitelů mají vliv na vedení války jako ozbrojeného zápasu.

Podle původních názorů na obsah vojenské vědy byla podle našeho mínění nedostatečně rozlišena důležitost složek vojenské vědy. Jednotlivé složky, jako vojenské umění, učení o ekonomickém a morálně politickém činiteli a otázky výstavby ozbrojených sil byly stavěny lineárně vedle sebe, vedly se spory o to, která složka má největší význam, a pokud byla vyzvedávána rozhodující úloha vojenského umění, dělo se tak deklarativní formou, bez náležitého odůvodnění.

Rozhodující význam vojenského umění byl podle našich názorů v tom, že vojenské umění je přímo spjata s praktickou bojovou činností, vzniklo zároveň s ozbrojeným zápasem a je právě tím úsilím, uvědomělou organizující činností směřující k dosažení vítězství. Přeměňuje názory, ideje, these a plány ve skutečnost, v praktickou činnost. Proto jsme se domnívali, že vztah vojenské vědy a vojenského umění je třeba řešit na základě vztahu teorie a praxe. Snaha určit a upřesnit místo vojenského umění ve vojenské vědě, upřesnit vztah objektivních podmínek a subjektivní činnosti, jak se o tom mimo jiné zmínil ve svém diskusním příspěvku s. plukovník Strokov, byla naprosto správná. Extrémní však byl závěr ze všech vývodů týkajících se vztahu vojenské vědy a vojenského umění v »Thesích«, podle něhož měla být vojenská věda teorií a vojenské umění pouze praxí vedení války jako ozbrojeného zápasu.

V průběhu konference byly pohledy týkající se vztahu vojenské vědy a vojenského umění důkladně prodiskutovány a většina účastníků se ztotožnila s názorem vyjádřeným i v závěrech z jednání první sekce. Tam se o této otázce praví, že vojenská věda je jako každá věda zobecněnou praxí, to znamená zobecněnou praxí vedení ozbrojeného zápasu. Je tedy jednotou teorie a praxe. Smyslem poznání objektivních zákonů války je jejich využití v praxi. **Ve vojenské vědě rozhodujícím článkem, který stále spojuje praxi ozbrojeného zápasu a jeho teoretické zobecnění, je vojenské umění.** Je však nesprávný názor, že vojenské umění je pouhou praxí, vojenské umění na všech svých stupních má také svoji teorii. Jen takové místo vojenského umění ve vojenské vědě nedovoluje upadnout do holého praktikismu a rutinérství.

V některých diskusních příspěvcích byl potvrzen názor, že kromě takových složek vojenské vědy, jako je vojenské umění a učení o ekonomickém a morálně politickém potenciálu, má vojenská věda za úkol zkoumat i obecné zákonitosti války jako ozbrojeného zápasu, které přesahují rámec jednotlivých složek nebo se dotýkají všech složek vojenské vědy, jako na příklad zkoumání vztahu fronty a zápolí a p. Proto je správné vidět v obsahu vojenské vědy i složku zabývající se obecnými problémy přípravy a vedení soudobé války.

Co se týče otázek výstavby, výcviku a výchovy ozbrojených sil v míru i za války, nebylo na konferencích dosaženo jednoty, jaké místo tato problematika zaujímá ve vojenské vědě. Podle některých názorů patří do vojenského umění, je složkou vojenského umění vedle strategie, operačního umění a taktiky. Naproti tomu někteří diskutující zastávali názor, že tyto otázky jsou samostatnou složkou vojenské vědy. S. plukovník Strokov uvedl,

že první hledisko bylo v poslední době mnohokrát prodiskutováno a odmítnuto. Podle jeho mínění jsou otázky výstavby a přípravy ozbrojených sil složkou vojenské vědy.

Jednání konference o základních otázkách vojenské vědy dále upřesnila předmět vojenské vědy a přesněji stanovila její obsah, jednotlivé složky vojenské vědy.

Předmětem vojenské vědy je podle současných názorů zkoumání a odhalování objektivních zákonitostí války jako ozbrojeného zápasu, při čemž vojenská věda široce využívá poznatků ostatních společenských věd, přírodních a technických věd, dále zkoumání ekonomických a morálně politických možností válčících stran s hlediska jejich projevu jako válečných činitelů, využití všech poznatků k výstavbě a přípravě vlastních ozbrojených sil a k jejich všestranně zabezpečené, úspěšné a cílevědomé činnosti na válčích.

Obsah vojenské vědy pak tvoří učení o obecných otázkách přípravy a vedení soudobé války, učení o ekonomickém a morálně politickém potenciálu válčících stran jako o válečných činitelích, otázky výstavby a přípravy ozbrojených sil a konečně vojenské umění, které je rozhodující součástí vojenské vědy, přímo spojující vojenskou vědu s praxí ozbrojeného zápasu.

*

Konference se zabývala také vztahem socialistické a buržoasní vojenské vědy. Účastníci konference se shodli v názoru, že socialistická a buržoasní vojenská věda má v mnoha směrech společný konkrétní obsah, že na příklad technické nebo taktické poznatky z budování ozbrojených sil a z vedení ozbrojeného boje mohou být navzájem přejímány. Naproti tomu však naprosto nelze ztotožňovat obě vědy, nelze hovořit o jediné vojenské vědě. Socialistická a buržoasní vojenská věda se v některých směrech podstatně liší. V »Thesích« se hovořilo v podstatě jen o dvou základních rozdílných rysech socialistické a buržoasní vojenské vědy, o zásadně odlišném vlivu socialistické a buržoasní vojenské ideologie a o různých metodologických základech obou věd. S. plukovník Strokov ve svém diskusním příspěvku připomenul, že vedle společných zákonů platných ve válce pro obě strany, které tedy mohou obě strany podle svých možností poznávat a jich využívat, existují i specifické zákony, vlastní jen jedné společenské formaci. Důležitou předností socialistické vojenské vědy je, že může poznávat zákony, vyplývající ze socialistického společenského zřízení a jich využívat. Možnost využívat zvláštních zákonů ozbrojeného zápasu pak znamená využívat v nejširší míře předností našeho pokrokového zřízení. To je tedy třetí, nejdůležitější rozdílný rys socialistické a buržoasní vojenské vědy.

Představitel sovětských vojenských teoretiků s. plukovník Strokov se na jiném místě vyslovil i k novému pojmu »socialistická vojenská věda«, kterého je nyní často užíváno místo pojmu »sovětská vojenská věda«. Řekl, že je nesporně správné hovořit o vojenské vědě zemí socialistického tábora jako o socialistické vojenské vědě. Socialistické země mají jednotné společenské a státní zřízení, stejnou marxisticko-leninskou ideologii a p. Tato zásadní shoda však nesmí vést k ignorování konkrétních historických, národních, geografických a dokonce i některých ekonomických a politických podmínek a zvláštností. Každá socialistická země že proto má vedle spo-

lečných úkolů i své konkrétní úkoly souvisící především s jejími specifickými podmínkami, proto se v některých směrech liší i vojenská věda té nebo oné země. Proto vojenskou vědu socialistických zemí můžeme nazývat marxisticko-leninskou vojenskou vědou nebo socialistickou vojenskou vědou.

*

Význam teoretické konference k základním otázkám vojenské vědy nebyl jen v tom, že jednáním konference byly dále upřesněny názory na předmět a obsah vojenské vědy, na aktuální problémy soudobého vojenství, na vojenskou historii, vojenskovědeckou propagandu a výuku těchto otázek ve vojenských školách. V »Thesích«, v referátu a v diskusních příspěvcích se objevily i některé zásadní nedostatky v metodě vojenskovědecké práce v naší armádě. Řada vývodů autorů thesí i některé diskusní příspěvky zkoumaly problematiku předmětu a obsahu vojenské vědy jednostranně, srovnáváním a abstraktními filosofickými úvahami, tedy zvnějšku, naproti tomu někteří účastníci konference byli ochotni uznávat teorii jen potud, pokud jim odpovídá na bezprostřední jevy a potřeby praxe. V naší současné vojenskovědecké práci se tedy objevují dva rozdílné metodické nedostatky. Jedním z nich je filosofování hraničící někdy až se spekulativností, které vede k odtrhávání teorie od praxe, stejně jako druhá krajnost — *practicismus*, jehož představitelé by nejraději zúžili otázky vojenské vědy na problematiku taktiky nebo nanejvýš operačního umění. Pozoruhodné je, že u těch soudruhů, u kterých se objevily první z oněch nedostatků, nechybí chuť a vůle vidět problémy a přispět k jejich řešení. Často právě snaha rozřešit závažné otázky přes menší zkušenosti a nedostatečné konkrétní znalosti vede u nich k jednostranným závěrům. Naproti tomu u t. zv. praktiků je možno pozorovat nechť nebo i neschopnost řešit teoretické problémy.

Náčelník hlavní politické správy hovořil v závěrech konference o obou extrémech a označil za nebezpečnější v současné situaci, kdy se naše vojenskovědecká práce rozvíjí na nových základech, druhou krajnost — *practicismus*. Řekl, že projevy *practicismu* jsou v podstatě »... *důsledkem slabosti ideologické práce minulosti a jsou jen určitou formou dogmatismu v jiné podobě. Věc spočívá v tom, že se nám dosud nepodařilo podstatně překonat rámec formálního myšlení, nedostatečně vyzbrojujeme soudruhy metodou tvůrčího dialektického přístupu ke zkoumání jevů a nedostatečně rozvíjíme jejich schopnosti abstraktního myšlení. Neuvědomění si toho by mohlo mít značný záporný vliv na rozvoj vojenskoteoretického myšlení a konec konců i na samu praxi*...«. O zúženém pojetí teorie říká, že »... *pod domnělým bojem za jednotu teorie a praxe tak dochází k ještě většímu prohlubování rozporů mezi teorií a praxí, ke snižování účinnosti a významu teorie*...«. Tato slova však nejsou a nesmějí být chápána jako přehlížení druhého onoho nedostatku, teoretisování, proti němuž je třeba bojovat do všech důsledků.

Naproti tomu velmi potěšitelným zjevem byl celý duch jednání konference, otevřený názorový boj ve všech otázkách. O názorovém boji ve vojenskovědecké práci řekl s. generál Prchlik, že vývoj ve vědě není myslitelný tam, kde samo prostředí mu nevytváří výhodné podmínky. Tam, kde není kritiky a sebekritiky, tam se nedaří marxismu-leninismu ani jiným vědám, vojenskou vědu nevyjímaje. Naopak uvědomit si tuto skutečnost

že je zvlášť důležité v armádě, kde přísná centralisace je vyjádřena i systémem funkční podřízenosti. To svádí někdy zanášet principy i tam, kde nemají místa. *»Brání-li funkční přehrady tvůrčí a kritické diskusi, je-li řízení vědeckoteoretické a ideologické práce vůbec byrokratické, je obsahová stagnace vždy nevyhnutelná, i když budeme plánovat sebevíce diskusí a konferencí a vydávat sebelepší směrnice. Kritika a sebekritika v oblasti rozvíjení vojenské vědy bez ohledu na funkční zařazení kritizovaného se musí stát samozřejmostí.«*

Teoretická konference *»K základním otázkám vojenské vědy«* bude mít značný význam pro další rozvoj naší vojenskovědecké práce. Doporučujeme proto prostudovat materiál z konference, který bude vbrzku zveřejněn ve vojenském tisku.

Zpracoval kapitán Cyril Macík

PERSPEKTIVY DALŠÍHO VÝVOJE TELEVISE, MOŽNOSTI JEJÍHO VYUŽITÍ PRO POTŘEBY VOJSK A JEJÍ VLIV NA VELENÍ

Plukovník Jaroslav Drtílek

Již před druhou světovou válkou od roku 1934 byly prováděny pokusy využít televise k vojenským účelům, ale technický vývoj byl velmi pomalý, takže ji nebylo v druhé světové válce prakticky využito. Po válce a zvláště v posledních pěti letech se ve všech směrech rychle rozvíjí elektronika a její další veliké možnosti se otvírají i při použití televise jako nového, vedle radia nejdůležitějšího prostředku spojení, přenášení zpráv, velení a p.

Aby bylo možno posoudit vhodnost současné televizní techniky pro vojenské účely, po případě zjistit nutnost některých úprav zabezpečujících splnění technických požadavků, nutno vyjít z principu dnešního televizního přenosu a z rozdílů mezi komerčním nebo průmyslovým přenosem a bojovými podmínkami.

Protože při přenášení obrazových informací bojových situací jsou podmínky podstatně jiné nežli v komerčním nebo dokonce průmyslovém přenosu, kde vhodnou volbou barev nebo osvětlení lze dosáhnout značného kontrastu, kdežto za bojových podmínek je nutno počítat s účinným maskováním, a tedy s nekontrastností přenášené scény, nelze v počtu řádků nutných k přenosu jít pod 600. Vyhovuje tedy velmi dobře norma komerční televise, kde je počet normovaných řádků 625 za vteřinu. Nevyhovuje však průmyslová televise, kde pro zjednodušení je počet řádků podstatně menší, zpravidla poloviční, t. j. 312,5 za vteřinu.

Rozlišovací schopnost obrazovky u československé televise je 380 až 400 řádků. Nutno tedy za minimální požadavek dobré bojové televise považovat naši televizní normu s 625 řádky a 25 snímků, při níž blikání je odstraněno tím, že se místo 25 snímků vysílá 50 pulsů snímků za vteřinu.

Naše komerční norma, která má šířku pásma 6,5 MHz, plně vyhovuje, ne tak dnes používaná šířka pásma průmyslové televise.

Bude-li zachována celá šířka přenášeného pásma 6,5 MHz, přenesete televizní řetěz to, co dokáže zobrazit na stínítku snímací elektronky objektiv.

To je ovšem pravda jen za předpokladu snímací elektronky, která do řetězu nevnese omezení rozlišovací schopnosti. Taková známá elektronka je na př. Orticon, ne však superikonoskop nebo vidikon dnes pro průmyslovou televizi používaný.

Srovnáme-li možnost vyhodnocení nekontrastní scény nafilmované za polních podmínek a dokonce promítnutých za uvedených okolností, dojdeme s přihlédnutím k podstatnému zmenšení plochy obrazu k závěru, že má-li přinést bojová televise spolehlivé informace k odpovědnému rozhodnutí, je nutno používat komerční normu a v žádném případě nepřipustit „průmyslové“ zjednodušení.

Toto závažné stanovisko je nutno podepřít zejména se zřetelem na podstatné zhoršení přenášeného obrazu neodstranitelným šumem a polními podmínkami, které se nikdy nedají srovnat s podmínkami komerčního přenosu.

Zkouškami bylo zjištěno, že minimální odstup signálu od šumu musí být alespoň 26 dB, t. j. 20 : 1, a dosažitelný kontrast 20 : 1. Při použití benzino-

elektrického agregátu jako napájecího zdroje přistoupí ještě nestabilita obrazu a tmavší pruhy na obraze vzhledem k oddělenému a nesynchronizovanému obrazovému kmitočtu od napájecího kmitočtu.

Lze však v kontrolní místnosti — operačním sále vybudovat povelové zařízení, které může v libovolném časovém sledu pozorovat až 10 obrazů odpovídajících deseti předsunutým pozorovatelnám umístěným v přední linii, na tanku, ve vrtulníku, v letadle atd., takže informace jsou naprosto dokonalé a mohou být podkladem k okamžitému rozhodnutí velitele.

Současný stav televizní techniky nám dává k dispozici snímací kameru nepatrných rozměrů, která může být od ostatních částí snímacího zařízení maximálně vzdálena až 500 m, ale musí být s ním spojena kabelem. Snímací zařízení bez kamery je lehce přenosné jediným mužem a váží asi 15 kg i se zdroji.

Pro pozorování bojiště bude třeba vyvinout televizní soupravu, která by splnila tyto základní požadavky:

- velkou rozlišovací schopnost i za špatného osvětlení (v mlze a v noci), při zamaskování a p.,
- pohyblivost při panoramování a snadnou přenosnost snímacího zařízení,
- schopnost provozu při značné vzdálenosti mezi snímacím a reprodukčním zařízením,
- malou zranitelnost spojovací cesty mezi snímačem a reprodukčním zařízením,
- malé rozměry a malou váhu při velkém výkonu a jednoduché obsluze.

Jako minimální požadavek se jeví nutnost umístit kameru na exponovaném místě na bojišti tak, aby ve vzdálenosti alespoň 500 m bylo ostatní snímací zařízení umístěno v krytu s jedním mužem obsluhy, aby tak práce při snímání ušla pozornosti nepřítele. Televizní operátor pak z bezpečného krytu může dálkově řídit automatizovanou kameru.

Spojení snímacího zařízení s reprodukčním lze poměrně snadno provést směrovými pojítky, jejichž možnost rušení je nepřímo úměrná velikosti svazku vysílaného paprsku. Svazkování paprsku je v zásadě nepřímo úměrné délce elektromagnetické vlny a přímo úměrné ploše antény. Respektujeme-li základní taktický požadavek snadné pohyblivosti a malých rozměrů se zřetelem utajení, vychází nám optimální použitelná nosná frekvence televizního signálu v oblasti 1000 až 10 000 MHz. Technika takového přenosu je zvládnuta a používá se jí při relátkovém spojení televizních vysílačů. Zkušebnosti ukazují, že vzdálenost mezi snímacím a reprodukčním zařízením může být podle podmínek až 50 km, ale bezpečně lze počítat s 15 km.

Technické možnosti tohoto zařízení lze shrnout takto: Na exponovaném místě bude umístěna snímací kamera nepatrných rozměrů odolná i proti silnému radioaktivnímu záření. Ve vzdálenosti až 500 m bude hlavní část snímacího a vysílacího zařízení (váha asi 15 kg), spojená s kamerou kabelem. Na volném, nejlépe vyvýšeném místě poblíž tohoto zařízení, které samo o sobě může být v bezpečném krytu, bude umístěna anténa o přibližné velikosti asi 2 až 2,5 m². Obě části snímacího zařízení jsou lehce přenosné. Ve vzdálenosti 15 až 50 km, ale v přímé viditelnosti bude umístěna anténa reprodukčního zařízení, při čemž vyhodnocovací zařízení bude opět v bezpečném krytu.

Na celém televizním řetězci je nejzranitelnější kabelové spojení mezi kamerou a snímacím zařízením; lze je chránit jedině vhodným uložením, po př. duplicitním vedením.

Rušení bezdrátového spojení mezi snímačem a reprodukčním zařízením lze vhodnými technickými opatřeními zabránit. Při frekvencích 1000 až 10 000 MHz lze i při malé ploše antény svazkovat elektromagnetický paprsek na prostor o průřezu několika čtverečních decimetrů, takže rušení tak malé plochy je značně obtížné. Přesto lze chránit provoz tohoto relátka před možným rušením automatickým přeladovačem nosné frekvence, což lze podle potřeby řídit z místa vyhodnocování v postačujících mezích. Jediná potíž je ve správném nasměrování obou anténních soustav. Lze tedy považovat tento druh předávání zpráv za vyhovující nejen co do rychlosti a přesnosti, ale i co do bezpečnosti před rušením a napadením. Rozumí se samo sebou, že zároveň s obrazovými informacemi lze naznačenou cestou přenášet i hlášení a zpětné povely.

Technika televizního přenosu je bezpečně zvládnuta a je možno ji převzít pro vojenské účely. Důležité je, aby byl zvládnut způsob bezdrátového přenosu a snadného a bezpečného směřování anténních soustav na obou stranách.

Ke zvýšení rozlišovací schopnosti na velké vzdálenosti je třeba využít zařízení s teleobjektivem, aby snímáný předmět nebo děj bylo možno podle potřeby přiblížit, zvětšit, dostatečně osvětlit a zaostřit tak, jako je tomu při používání dalekohledu nebo teleobjektivu při fotografování nebo při střelbě. Tím bude lze zjistit a zachytit podrobnosti, které by se těžko daly postřehnout pouhým zrakovým pozorováním nebo normálním leteckým fotografickým průzkumem.

Použitý teleobjektiv může být ovládán dálkově a bude výhodné použít také transfokátorového optického systému. Polní snímací kamera může být dálkově natáčena a nakláněna.

Zároveň s vývojem televise pro bojové úkoly musí být vyvíjeno i použití infračervených paprsků k využití televise za boje v noci a za ztížených povětrnostních podmínek za mlhy, přes mraky a p. ve dne i v noci.

Při využití televise pro bojové účely bude zpravidla nutný i přenos zvuku od snímáného předmětu a vždy bude nutné, aby náčelník (velitel) mohl přímo dávat pokyny a nařízení kameramanovi pro jeho činnost a řídit tím jeho panoramování do prostorů, které jsou nejdůležitější a nejvíce velitele zajímají. Pro přenášení obrazového a zvukového signálu od snímací kamery k VS a pro přenášení rozkazů z VS ke kameře je nezbytné vyřešit obousměrné reléové spojení. Dosavadní jednosměrné reléové pojítka by si vyžádala další pojítka pro cestu zpět, čímž by se zvýšila poruchovost i zranitelnost celé soustavy.

V závěru této části je nutno říci, že při zkouškách v západních armádách bylo používáno běžných zařízení, která však byla příliš těžká a takticky málo pohyblivá. Proto v roce 1954 bylo při cvičeních americké armády používáno televizního systému ze tří přenosných kamer průmyslového typu, podstatně lehčího, menších rozměrů a takticky pohyblivějšího.

Také v naší armádě bylo vyvinuto televizní zařízení na principu průmyslové televise. Přes úspěchy, kterých již bylo dosaženo, bude nutno zaměřit další vývoj televizních zařízení na principu komerční televise z důvodů již uvedených.

Možnosti využití televise pro potřeby vojsk se neustále rozšiřují. Již v současné době lze říci, že televise lze využít k zabezpečení normálního, zvláště radiového spojení, aniž se tím sníží důležitost radiového a ostatního spojení.

Tak jako vývoj radiových prostředků přinesl nové principy velení, tak se i televise v blízké budoucnosti stane všeobecně používaným prostředkem v soudobých podmínkách při oboustranném použití zbraní hromadného ničení; při nichž neustále rostou nové problémy, zvláště při zabezpečení spolehlivého, neselhávajícího a včasného velení vojskům.

Dosavadní prostředky spojení a velení přenášely řeč a písemné zprávy. Televisní obrazové zprávy budou pro velitele mnohem názornější a přesnější, neboť umožňují pozorovat bojiště zrakem, budou působit přímo a psychologicky, takže rozhodnutí velitelů budou reálnější a tím i kvalitnější, poněvadž velitelé doposud svým zrakem viděli nejvýše úsek praporu a při použití televise mohou vidět postupně situaci vojsk na celé frontě.

Televise v armádě je možno využít v míru při výuce a taktických cvičeních s vojsky v terénu. Ale její zvláštní význam je ve využití ve válce přímo na bojišti, kde v soudobých podmínkách boje daleko předčí svými kvalitami všechna dosavadní pojítka.

Při výuce dává použití televise tyto možnosti:

- provádět současně ukázky velkému počtu jednotek v různých vzdálených místech,
- demonstrovat ukázky při ostrých střelbách a bombardování, při použití trhavin, plynů, zbraní hromadného ničení a všude tam, kde přímé pozorování je nebezpečné,
- zlepšit názornost při ukázkách bojové techniky, která není vždy dostupná, a tím šetřit časem a finančními prostředky.

Televise u vojsk lze využít jak při taktických cvičeních, tak na bojišti pro úkoly

- provádění pozemního a vzdušného průzkumu,
- kontroly vlastních jednotek (čítajíc v to maskování),
- spojení, velení a řízení boje, hlavně při rozvíjení útoku, při sledování pohybu linie fronty a nejaktivnějších úseků u nepřítele,
- vyhledávání a označování cílů a řízení palby,
- přenášení obrazových zpráv hlášených radiolokátorů o vzdušných cílech přímo prostředky PVO,
- přenášení úseků z mapy, bojových dokumentů, grafikonů, tabulek, fotografií nové bojové techniky nepřítele, snímků fotografického průzkumu a jiných obrazů a písemností,
- okamžité seznamování velitelů s rozhodnutím starších náčelníků a se situací na bojišti nebo vlastních jednotek v týlu,
- řízení přesunů a přeprav na důležitých komunikacích (AVAS, FVAS) v důležitých silničních a železničních uzlech a na přechodech přes vodní toky a při průzkumu dna řeky, vodních staveb a p. Na důležitých místech jsou televizní kamery, které předávají zprávy do ústředí regulace přesunu. Kromě toho letoun vybavený televizní kamerou létá nad vojsky a přenáší snímky o situaci na komunikacích,
- vedení výsadekových, leteckých i námořních operací,
- navádění letounů a řízených střel na vzdušné i pozemní cíle,

- zjednodušení a ulehčení řízení leteckého provozu, letounů ve vzduchu, bezpilotních prostředků, řízených střel, vrtulníků, tanků, obrněných transportérů, aut, lodí, ponorek atd.,
- zjišťování následků použití zbraní hromadného ničení a k provedení opatření k jejich odstranění,
- výsledku zajatců (výsledky výslechu a dokumentaci přenášet pomocí televise nadřízeným štábům),
- v budoucnu zajisté lze používat televise i v týlu nepřítele jako »černé vysílačky«.

Uvedené možnosti však zdaleka nevyčerpávají všestranné použití televise, poněvadž každou činnost vojsk vlastních i nepřítele lze zachytit.

Taktické použití televise vyplývá z technických možností současného stupně vývoje a výroby. Při tom závisí počet snímacích kamer na tom, jaké mají takticko-technické vlastnosti, hlavně jaké úseky a do jaké vzdálenosti mohou obsáhnout, což závisí na rozlišovací schopnosti. Tato rozlišovací schopnost (aby přenesený obraz byl kvalitní) je pro různé cíle a objekty televizního průzkumu pro různou bojovou techniku a živé cíle při stejných podmínkách různá. Tak na příklad rozlišovací schopnost pro nezamaskované tanky, letouny, vozidla a bojovou techniku při dobré viditelnosti je 4 až 5 km, pro osoby za stejných podmínek jen asi 400 až 500 m. Pro zamaskovanou bojovou techniku při rozměrech nad 1 m × 1 m a při dobré viditelnosti je rozlišovací schopnost jen do 1 km.

Rozmístění snímacích kamer závisí na možnostech jedné kamery, jaký obsáhne pozorovací úsek. Při vzdálenosti asi do 1 km od předního okraje nepřátelské fronty je možno panorámovat úsek asi 3 až 4 km široký, a počítáme-li s překrytím jen do 20%, mohly by rozstupy mezi snímacími kamerami být 2,5 až 3 km, nejvýše do 4 km.

Z toho pak vychází, že by u každé divise v prvním sledu za útočné operace bylo třeba dvou snímacích kamer a u divise na hlavním směru úderu armády by bylo nutno mít ještě jednu další snímací kameru, neboli při čtyřech divisích v prvním sledu armády by bylo třeba nejméně 8 až 9 snímacích kamer, které by mohly panorámovat 20 až 30 km, t. j. celou šířku průlomového pásma armády.

V obranné operaci armády podle toho, je-li úsilí vojsk položeno na první nebo druhé pásmo obrany, je možno rozmístit snímací kamery především na důležité směry buď na prvním nebo na druhém pásmu obrany, po případě i na příčných postaveních. Rozmístění a počet snímacích kamer by byl obdobný jako v útočné operaci, nutno však pamatovat na to, že by divise prvního sledu měly podle důležitosti bráněného prostoru a jeho šířky 2 až 3 i více snímacích kamer, zatím co by divise druhého sledu po případě nebyly vybaveny a dostaly by snímací kamery podle úkolů a situace od armády jako posilový prostředek. Z této úvahy opět vychází potřeba 8 až 10 snímacích kamer v pásmu armády, z nichž by 7 až 8 bylo použito na hlavním směru a 1 až 2 i více u divise provádějící protiúder.

Televizní jednotku by bylo účelné organisovat jako organický prostředek armády a podle potřeby přidělovat ji jednotlivým divisím jako posilový prostředek podle úkolů, které divise plní. Pro budoucnost uvažovat o jejich začlenění jako organického prostředku každé divise.

Štáb armády by mohl být vybaven třemi až čtyřmi snímacími televizními kamerami a třemi až pěti televizními přijímači pro vybavení VS, ZVS a týlového VS a jednou automatickou televizní ústřednou pro přepojování jednotlivých televizních kanálů účastníkům.

V prostoru bojové činnosti divise by byly jedna až tři snímací televizní kamery, s kterými by se pohybovali kameramani podle pokynů velitele. Signály od snímacích kamer se vedou kabelem k jednomu vysilači na malém terénním vozidle v krytu, který zajišťuje bezdrátový přenos obrazu na vzdálenost do 8 km k televiznímu vysilači na nákladním automobilu, který by byl na VS velitele divise.

Tímto vysilačem se bezdrátově přenáší obraz až do vzdálenosti 30 km do ústřední televizní přijímací stanice, která je na VS armády s vyhodnocovací skupinou. Tato televizní ústředna by měla několik (tři až pět i více) televizních přijímačů, aby mohla sledovat přenos kterékoli snímací kamery nebo všechny najednou anebo přepnout kteroukoli televizní kameru na televizní přijímač u velitele, náčelníka štábu, druhů vojsk nebo operačního oddělení a p., což může být prováděno obdobně, jako se přepojují telefonní hovory z ústředny na účastníky. Mohla by být přímo u operačního oddělení armády umístěna na výhodné terénní dominantě, aby bylo možno zachytit televizní vysílání jak od podřízených, tak od starších náčelníků nebo i sousedů.

K plnění těchto úkolů nutno organisovat armádní televizní rotu o 4 četách, z nichž by byla jedna četa televizní ústředny na VS armády, jedna četa snímacích kamer, jedna četa televizních přijímačů s vyhodnocovacími skupinami a jedna četa spojovací pro stavbu spojení pro televizní účely.

K otázkám organisace a zabezpečení nepřetržitého velení v soudobých podmínkách operace (boje) byla již napsána řada pojednání v různých vojenských odborných časopisech. Všichni autoři se shodují v tom, že se snažíme velet v podmínkách, které se od základu změnily, starými prostředky a způsoby, při čemž současná světová i naše technika a věda nám dává možnosti urychleně zavést novou techniku do vojsk. Tím se vyřeší dvě základní otázky, t. j. zabezpečí se nepřetržité velení za oboustranného použití zbraní hromadného ničení a zkrátí doba potřebná velitelům k správnému rozhodnutí, zvláště se zkrátí doba potřebná nyní k proniknutí rozkazů k vojskům.

Podrobíme-li dosavadní pojítka, zejména radiová, kritice s hlediska použitelnosti, zjistíme, že ani nejmodernější pojítka neobstojí před rušením nepřítelem. V budoucnu je nutno počítat s intenzivním a důmyslným rušením veškerých pojítek a radiotechnických zařízení.

S tohoto hlediska je třeba posuzovat využití televise u vojsk k zabezpečení normálního, zvláště radiového spojení, poněvadž je mnohem odlišnější proti rušení než ostatní pojítka. Dalším důležitým činitelem je včasnost a přesnost v přenášení zpráv a rozkazů. Uvedu příklad. Radiolokátory zjišťují na velké vzdálenosti přesně a včas všechny potřebné údaje o vzdušných cílech, nutné k zásahu prostředků PVO. Tyto údaje však konají dlouhou cestu přes velké množství mezistupňů, než se dostanou z obrazovky od operátora k veliteli, který se na jejich základě rozhoduje. Odtud opět je dlouhá cesta k vykonavatelům, t. j. k stíhacím letounům nebo k protiletadlovým bateriím a p. Tím se ztrácí nejen čas, v němž vzdušné cíle uletí i několik desítek kilometrů, ale v mnoha případech dochází i k omylům

a chybám, tedy ztrácí se i přesnost údajů a zprávy radiolokátorů se stávají téměř bezcennými. Mnoho mezistupňů potřebuje mnoho obsluhy a techniky, která štáby zbytečně zatěžuje.

Také v tomto případě lze k velení využít televise ve spojení s automatickým zařízením, které by údaje radiolokátorů přenášelo přímo na planšety příslušného VS a tamodtud rovněž automaticky ke stíhacím letounům a do baterií protiletadlového dělostřelectva nebo protiletadlových raket a p., takže stíhací letouny na příklad budou naváděny přímo televizí a nyníjší navádění radiem by zdvojovalo naváděcí síť. Navíc bude možno varovat vlastní letouny před nepřátelskými stíhacími letouny, které na ně útočí.

Využití televise pro potřeby průzkumu a k velení by se mělo řešit přednostně pro letectvo a pro prostředky PVO.

Využití televise pro vševojskový průzkum je omezeno, jak jsem uvedl, poměrně malým dosahem snímacích kamer i za použití teleobjektivů a mnohdy bude stačit provádět tento průzkum obvyklým způsobem. Naproti tomu vševojskového velitele budou zajímat taktické a operační zálohy v hloubce a další objekty, které nejlépe může zjišťovat průzkumné letectvo vybavené televizním zařízením a přenášet výsledky průzkumu za letu na příslušné VS. Také boj proti vzdušnému nepříteli probíhá mnohem rychleji než proti pozemnímu a letecký velitel se musí rozhodovat v několika málo minutách nebo i vteřinách. Tím ovšem není snižována důležitost použití televise pro vševojskovou armádu, ale píší o tom proto, že v otázkách automatisace a velení letectvu a prostředkům PVO jsme dokonce zaostali za ostatními druhy vojsk.

Nebude nutné, aby na stupni armády (v některých případech i na stupni divise) velel velitel armády z VPS, ale při použití televise bude zpravidla velet ze svého VS armády. Velení z VPS umožňovalo řídit boj přímým pozorováním na rozhodujícím směru. Na tomto směru však nepřítel povede atomové údery a sebelépe vybudovaná pozorovatelná nezaručuje veliteli armády bezpečnost a nepřetržitost velení právě v těžkých situacích boje. Bude výhodné na rozhodujícím směru zřídit samostatná pohyblivá pozorovací stanoviště obsazená pozorovateli štábu, vybavenými televizním zařízením tak, aby umožnili veliteli armády přímé televizní pozorování bojiště podle jeho pokynů. Použití televise v pohyblivých pozorovacích stanovištích (v tanku, obrněném transportéru, v autu, ve vrtulníku, v letadle a p.) usnadní získávání zpráv z celého pásma armády, jejich manévr umožní pozorování bojiště podle vývoje situace a rychlou informovanost nadřízených štábů, urychlí vydávání rozkazů podřízeným štábům a ztíží nepříteli jejich vyhledávání a napadení. Obdobné výhody dává použití televise i velitelům divisi.

Televise umožní také veliteli frontu a hlavnímu velitelství pozorovat přímo rozhodující úseky a události na bojišti.

Televise často nahradí osobní rekognoskaci terénu, zvláště na stupních velitelů divisi, armád a výše, a umožní jim seznámit se s terénem i za obtížných podmínek při nedostatku času. Také při organizaci součinnosti je možno využít televizního obrazu místo mapy nebo plastického stolu. Vždy je však nutno mít na paměti, že přes všechny tyto výhody nemůže televise nahrazovat osobní styk velitele a osobní rekognoskaci terénu, zvláště na nižších velitelských stupních.

Použití televise a směrových radiových stanic bude zvláště výhodné v nových formách útočného boje, jako je na příklad útok na připravenou obranu nepřítele s rozvinutím sil z chodu nebo v počátečním období války s převládající útočnou činností obou stran, kdy se bojuje na směrech na širokých frontách s velkým operačním rozptýlením za silného rušení radio-technických prostředků. Nové technické možnosti musí zvýšit efektivnost spojení a živost velení vojskům. Drátové prostředky se nevylučují, ale jejich úloha je ohraničena pro obranu, uvnitř bráněných míst, v prostorech soustředění a všude tam, kde není manévrový ráz boje.

*

Úvahy, které jsem nastínil, ještě zdaleka nevyčerpávají všechny technické a taktické problémy a je třeba, aby ihned bylo přikročeno k vážnému a urychlenému řešení a zkouškám po všech stránkách.

Zatím co radia bylo nejdříve použito v armádách již za první světové války a teprve později se rozšířilo ve všech domácnostech, je tomu u televise naopak. Cílem tohoto pojednání je vzbudit zájem o tyto otázky a vyvolat diskusi k nim, zvláště pak pokud jde o možnosti a přednosti využití průmyslové nebo komerční televise, o přednostní vývoj televizních zařízení pro potřeby letectva a PVOS, při nichž by bylo možno ve válce využít i některých mírových zařízení, o organizaci a taktické použití televizních jednotek a o součinnost v oboru vojenské vědy a operačního umění s ostatními vědními obory s přihlédnutím k současnému stavu vědy a techniky, k hospodářským možnostem a k mezinárodní politické situaci.

NASTÁVÁ KRISE VZDUŠNÝCH VÝSADKOVÝCH VOJSK?

(Překlad článku z 5. čísla západoněmeckého časopisu WEHRKUNDE z r. 1956)

V poslední době mají někteří vojenští odborníci západních zemí takové názory, že atomová puma, reaktivní stíhací letoun, protiletadlová řízená střela, elektronika a motorisace všech pozemních útvarů a svazků mohou vytvořit podmínky, které znemožní úspěšné použití vzdušných výsadků. Své názory odůvodňují těmito skutečnostmi:

a) Základním předpokladem úspěšného provedení jakékoli vzdušné výsadkové operace je nadvláda ve vzduchu. V počátečním období války budou však vzdušné síly působit především proti vzdušným silám a základnám protivníka s cílem vybojovat nadvládu ve vzduchu. Taktické letectvo nebude proto schopno vyčlenit potřebné síly k zabezpečení vzdušných výsadkových operací.

b) Dopravní letectvo a vzdušné výsadky, soustředěné ve výchozích prostorech před operací, jsou výhodným cílem pro taktické atomové zbraně protivníka. Na tyto síly je rovněž možno účinně provádět atomové údery i po jejich vysazení. Je známo, že současné technické prostředky umožňují provést atomové údery asi dvě hodiny po zjištění vzdušných výsadků nepřítele, to znamená, že vzdušná výsadková divise může být zničena jak při shromažďování po svém vysazení, tak za svého soustřeďování.

c) Soudobé vzdušné přepravní prostředky nedovolují doposud vysazovat plně motorisované vzdušné výsadkové divise. Shazování vozidel na padácích je nepřesné a ne hospodárné a většinu obrněných vozidel a těžkých zbraní není možno pomoci padáků shazovat. Používat dopravních letounů, které mohou přepravovat náklad nad 15 t, je možné jen při dostatečném počtu dobře vybudovaných vzletových i přistávacích ploch. Vzdušné výsadky, které nejsou vyzbrojeny tankovými a jinými těžkými zbraněmi, mohou být proto rychle zničeny motorisovanými a tankovými vojsky nepřítele brzy po svém vysazení.

d) Skryté soustředění dopravního letectva a vzdušných výsadkových sil ve výchozích prostorech k vysazení nezabezpečuje taktické překvapení vzdušné výsadkové operace, poněvadž radiolokačními prostředky nepřítele mohou být tyto dopravní prostředky včas zjištěny a nepřítel může včas uvést do plné bojové pohotovosti svá vojska protivzdušné obrany a zálohy. Dopravní letouny se při shozu výsadků přibližují k zemi až do výšky 200 m. V této výšce mohou být snadno sestřeleny malorážním protiletadlovým dělostřelectvem. Je nutno poznamenat, že prostředky PVO protivníka budou v prostorech shozu zjištěny a zničeny vlastním letectvem jen ve výjimečných případech.

e) V soudobých podmínkách manévrové války se situace na bojišti mění velmi rychle, takže je třeba plánovat a provádět vzdušné výsadkové operace ve zkrácených lhůtách. Naproti tomu však rychlé rozhodování je ztíženo nutností koordinovat bojovou činnost taktických vzdušných sil, dopravního letectva a pozemních vojsk.

Všechny tyto důvody skeptiků směřují k tomu, aby dokázaly, že vzdušné výsadky jsou během své vzdušné přepravy značně zranitelné a na zemi působí velmi pomalu. Pro svou malou pohyblivost mohou být proto lehce zničeny buď atomovými údery nebo zálohami nepřítele. Stručně řečeno, vzhledem k změnám nastalým ve výzbroji i taktice armád je použití vzdušných výsadků velmi nevýhodné.

Protože se změnily taktické zásady vedení bojové činnosti vojsk a protože se zlepšila kvalita výzbroje, je nutno prostudovat, odpovídá-li této nové situaci dosavadní organizace vojsk, umožňuje-li nová technika zabránit nepříteli v jeho činnosti, a nakonec, odpovídá-li těmto změnám i způsob bojové přípravy vojsk. Odpovědi na tyto otázky mohou nejlépe ukázat, jaké jsou možnosti vzdušných výsadků v soudobých podmínkách.

Základní požadavky úspěšného provedení vzdušných výsadkových operací se nijak nezměnily. Letectvo musí získat (právě tak jako dříve) během určité doby a v určitém prostoru nadvládu ve vzduchu, aby byla účinně zabezpečena přeprava, vysazení a zásobování výsadkových vojsk. Nelze-li tyto požadavky splnit, musí alespoň taktické letectvo v rozhodujících obdobích vzdušný výsadek podporovat a chránit prostor vysazení před úderem nepřátelského letectva.

Překvapení nejlépe zabezpečí úspěšné provedení výsadkové operace. Dosahuje se ho vhodnou volbou místa a doby vysazení a způsobem bojové činnosti. Hlavní zásadou musí být rychlá a skrytá příprava a soustředění sil ve výchozích prostorech k vysazení. Vojska musí včas získat nové ověřené zprávy o nepříteli a o rázu terénu v prostoru vysazení. Při vedení bojové činnosti je třeba soustředit hlavní úsilí na směr hlavního úderu a rychlou a manévrovou činností vnutit protivníkovi svoji vůli.

Dopravní letectvo musí být v takovém počtu, aby bylo zabezpečeno nadále vysazení celého svazku se všemi zásobami.

Když jsme si ujasnili, že zásadní předpoklady úspěšného provedení vzdušných výsadkových operací jsou stejné, jako byly za druhé světové války, pokusíme se rozebrat změny, které nastaly ve způsobu provádění vzdušných výsadkových operací. V daném případě je nutno uvážit, zda nemohou vzdušné výsadky využít výsledků v rozvoji bojové techniky po roce 1945, které se pro ně zdají na první pohled nevýhodné.

Boj o nadvládu ve vzduchu v prvních dnech války nesmí se odtrhovat od bojové činnosti pozemních vojsk. Změní-li se situace a dovolí-li provedením protiúderů znovu převzít iniciativu, musí letectvo při boji o nadvládu ve vzduchu vytvořit na některých úsecích podmínky k provedení vzdušných výsadkových operací. Tyto operace se mohou provést s cílem odrážet proniknuvší síly nepřítele od hlavních sil nebo zmocnit se výhodných čar k provedení protiúderů. Vzdušné síly musí velmi intenzivně provádět ochranu letišť, poněvadž současně jich používá i dopravní letectvo, čímž má ovšem nepřítel sníženu možnost získat zprávy o přípravách výsadkových operací. Letectvo může zabezpečovat vzdušné výsadkové operace ihned po zahájení bojové činnosti a nebude mu to bránit v plnění jeho hlavního úkolu.

Soustředování dopravního letectva a vzdušných výsadků je sice vhodným cílem pro provedení atomových úderů, ale stejně tak je možno na letištích napadnout atomovými zbraněmi i stíhací a bombardovací letectvo

nebo tanková vojska v prostorech soustředění. Proto je třeba dosáhnout takového rozptýlení sil, aby byl maximálně snížen účinek atomových úderů na vzdušné výsadky. Dolet a rychlost současných dopravních letounů umožňuje podstatně rozptýlit jednotlivá letiště používaná vzdušnými výsadky, takže nepřítel nebude moci zjistit jakékoli soustřeďování větších sil v určitém prostoru. Tím bude možno dosáhnout překvapivého použití vzdušných výsadků. Otázka spojení mezi letišti rozmístěnými od sebe 100 km i více je plně vyřešena.

Atomových zbraní se používá na směr hlavního úderu. To umožňuje zničit cíle na velké ploše a prolomit nepřátelskou obranu na nejsilnějších úsecích. Atomový výbuch ve velké výšce dovoluje útočícím vojskům činnost ihned po výbuchu. Použití atomových zbraní ve prospěch vzdušných výsadků umožňuje zničit nepřátelskou obranu v prostoru vysazení do té míry, že přistávající výsadky jsou plně zabezpečeny do okamžiku soustředění a dosažení plné bojové pohotovosti. Bojová činnost vzdušných výsadků musí být zahajována a prováděna tak rychle, aby nepřítel nemohl správně zhodnotit situaci a provést účinná protiopatření. Manévrová válka si vyžaduje dovedného použití pojítek. Technické předpoklady k tomu jsou vytvořeny.

Problém zabezpečení rychlé přepravy vzdušných výsadků na bojiště byl v poslední době vyřešen úspěšně, poněvadž byly vytvořeny a vyzkoušeny při manévrech nové typy dopravních letounů. Vzhledem ke svým technickým a letovým vlastnostem mohou tyto letouny přistávat i vzlétat mimo normální betonové letištní plochy, na příklad na lukách a polích. Délka dráhy potřebná pro vzlet i přistání je malá.

Užitková únosnost těchto letounů je v současné době ještě poměrně malá (11 t). Budou-li mít vzdušné výsadky k dispozici dopravní letouny s únosností do 20 t, bude možno přepravovat současně s výsadky nebo ihned za nimi těžké zbraně a automobily. Úkoly útvarů a jednotek vzdušných výsadkových vojsk musí být stanoveny tak, aby osoby a bojová technika byly vysazovány současně.

S prvními sledy vzdušných výsadků musí být vysazení ženisté a radio-navigátoři, aby podle potřeby vybudovali a připravili přistávací plochy.

Dopravní letouny dopravují vozidla a těžké zbraně, které není možno shazovat pomocí padáků. Tak je možno organisovat zásobování. Malá část vzdušných výsadků může být plně motorisována. V současné době se již konstruuji samohybné protitankové kanony a průzkumná vozidla z lehkých kovů, které mají silné čelní pancérování a neváží více než 10 t.

Široké použití elektroniky umožňuje provádět novým způsobem vzdušné výsadkové operace. Velké manévry konané v poslední době ukázaly, že lze s využitím dokonalých rušících přístrojů účinně rušit radiolokační systém nepřítele. Zároveň však bylo možno pomocí radiolokační sítě navádět dopravní letouny na cíl v týlu nepřítele v noci a při omezené viditelnosti.

Menší vzdušné výsadkové operace je možno provádět v noci nebo při snížené viditelnosti (maximální hranice je 200 m). Tma a mlha ztěžují protiletadlovému dělostřelectvu vést mířenou palbu na nepřátelská letadla a je rovněž omezena činnost stíhacího letectva. Při provádění operací za těchto podmínek je však nutno počítat s dostatečným leteckým zabezpečením činnosti vzdušných výsadků.

Řízené střely typu »země — země« a »země — vzduch« jsou výhodnou zbraní pro podporu vzdušných výsadkových vojsk. Tyto střely s dostatečným dosahem, vážící do 1 t nyní již existují. Je možné, že se jich vbrzku bude používat s atomovou náplní.

Televisní a infračervené přístroje byly zkoušeny v roce 1955 v polních podmínkách. Výsledky těchto zkoušek ukazují, že tyto přístroje mohou v budoucnu podstatně usnadnit rekognoskaci, průzkum a velení při vzdušných výsadkových operacích.

Provedení vzdušné výsadkové operace ve zkrácené lhůtě v manévrové válce a splnění úkolů vojsky závisí na počtu a organizaci vzdušných výsadků a na jejich operativním řízení.

Nyní, kdy všechny velké státy počítají s možným použitím taktických atomových zbraní, jsou řešeny otázky takové organizace pěších a tankových útvarů, která by umožnila jejich použití jak v sestavě divise, tak i v samostatných bojových skupeních. V současné době je základní taktickou jednotkou prapor, který je vybaven všemi druhy zbraní a má týlovou složku. Tento prapor může bojovat samostatně nebo v sestavě bojového skupení nebo divise. Zásobování menších útvarů i svazků vzdušnou cestou nezpůsobuje tak velké potíže, jako zásobování velkých svazů. Na základě toho je možno učinit závěr, že manévrová válka po provedení prvních atomových úderů bude vyžadovat použití menších bojových skupení, která se mohou rychle soustředit do silných svazků na směrech hlavního úderu. Podobné požadavky je proto třeba klást i na organizaci vzdušných výsadkových vojsk. K provedení výsadkových operací silami sborů nebo armády je třeba velkého prostoru k soustředění dopravního letectva i leteckého zabezpečení v takovém měřítku, že by to znamenalo uvolnit veškeré taktické a dopravní letectvo od všech ostatních úkolů. Provést tyto operace je proto možné jen ve zcela výjimečných případech, kdy byl na nepřítele proveden silný úder a byly vytvořeny podmínky k obklíčení nebo obejití jeho silného uskupení. Tyto operace si vyžadují přípravného období v trvání několika týdnů.

Nejvýhodnějším organizačním celkem vzdušných výsadkových vojsk je výsadková brigáda. Může jí být použito jako celku, aniž je k tomu třeba velkého počtu dopravních letounů. K současné přepravě jedné brigády je třeba dvou skupin dopravních letounů (100 letadel). K zásobování a doplňování zálohami je třeba jedné letecké skupiny.

V manévrové válce musí být vzdušné výsadkové operace prováděny ve zkrácených lhůtách. Na příklad ráno jednoho dne bude zjištěn objekt vhodný ke shozu vzdušného výsadku. V tomto případě bude nutno provést vysazení nebo shoz buď ještě večer téhož dne nebo v krajním případě během 24 hodin. Provedení výsadkové operace večer umožňuje atomovými údery zničit ještě před setměním nepřátelské síly a prostředky místní obrany. Tma potom znemožní nepříteli zjistit skutečnou situaci a zabránit výsadku v jeho soustředění a dosažení plné bojové pohotovosti. Výsadek plní svůj úkol ráno druhého dne. Vyžaduje-li to situace, je možno provést vysazení v noci. K vyznačení prostoru vysazení je nutno předem shodit menší skupiny pomocí padáků nebo vrtulníků.

K úspěšné přípravě výsadkové operace během 12 až 24 hodin je třeba splnit tyto podmínky:

- velitel vzdušného výsadkového svazku je se svou operační skupinou ve štábu pozemních vojsk, který bude řídit operaci a součinnost se štábem taktického letectva;
- vzdušný výsadek a dopravní letectvo musí být ve výchozím prostoru v plné bojové pohotovosti;
- pojiťka musí zabezpečit rychlé dodání informací a rozkazů na odletová letiště;
- vzdušný výsadek a dopravní letectvo musí být řízeny jedním velitelem.

Jsou-li osádky letounů i vzdušná výsadková vojska dostatečně připraveny, je-li navzájem sladěna jejich činnost a jsou-li dostatečně vybaveny souborovou technikou, je možno připravit a provést výsadkovou operaci v krátkých lhůtách, jak si to vyžaduje vedení manévrové války.

Systém přípravy vzdušných výsadkových vojsk musí odpovídat novým podmínkám. Je nanejvýš, že současně s pečlivou vševojskovou a dělostřeleckou přípravou a studiem speciálních zbraní musí být cvičeno i vedení boje v obkličení. Zvláštní pozornost musí být při cvičeních a na nácvičích věnována noční činnosti. Každého vojáka je nutno vycvičit v rozhodné činnosti, při čemž jeho zbraní musí být i chytrost a umění klamat protivníka.

Z á v ě r

Zná-li velitelství vzdušných výsadkových vojsk současné výsledky vojenských a technických věd a využije-li jich ve prospěch svého vojska, může rychle najít nové způsoby vedení bojové činnosti i překonání obrany protivníka. V tomto případě názory skeptiků na to, že nastává krise vzdušných výsadkových vojsk, nemají své opodstatnění. Příkladem toho může být rozvoj vojenských dopravních letounů. Do jejich vytvoření nebyla možná doprava zbraní a těžkých vozidel do prostoru vysazení. Mnoho problémů je však nyní zatím nevyřešeno.

Použitím atomových zbraní je možno dosáhnout úspěchu, jedině bude-li jich použito v rozhodujícím okamžiku k provedení bleskového úderu. Samo použití atomových zbraní však nestačí. K dosažení rozhodného úspěchu je nutno využít výsledků atomových úderů. Atomovými údery spojenými s následující výsadkovou operací dosáhneme vyššího stupně taktického překvapení, které je možno provést teprve v současné době. Úkol všech vědeckých pracovníků je vybavit vzdušné výsadky takovými prostředky, které jim na bojišti umožní spojit palbu a pohyb za použití atomových zbraní. Vojenští odborníci musí zaměřit své úsilí na to, aby bylo dosaženo co největšího účinku při praktickém použití těchto prostředků na bojišti.

Zpracoval major Miroslav Nedvěď

INFORMACE O OBSAHU ZAHRANIČNÍCH VOJENSKÝCH ODBOBNÝCH ČASOPISŮ

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu »Vojennaja mysl«

Číslo 4/1957

- N. Kuzmin: Vojenská činnost V. I. Lenina v letech občanské války.
M. Smirnov: O soudobém pojetí protiútoků.
B. Golovčiner: Úderná uskupení a podmínky jejich rychlého a utajeného soustředění.
V. Makarevskij: Násilný přechod řek z chodu v soudobých podmínkách.
K otázce obsahu a druhů bojového zabezpečení vojsk.

Z cizích armád

- B. Teplinskij: O využití reaktivních střel typu »země—země« k operačně taktickým účelům.

Kritika a bibliografie

- D. Projektor: Kniha o rusko-japonské válce.
A. Potapov, A. Kojanovič: Tanková vojska armády USA.

Číslo 5/1957

- Historické vítězství sovětského lidu.
A. Cvetkov: Přeskupení při přípravě a v průběhu útočné operace.
P. Stepanov: Rozvoj dělostřelecké výzbroje po druhé světové válce.
K otázce obsahu druhů bojového zabezpečení.
F. Malychin: O dalším zdokonalování organizace a činnosti vojskového týlu.

Z cizích armád

- O. Dmitrijev: Protivzdušná obrana států — účastníků Severoatlantického paktu.
M. Michajlov: O budování ozbrojených sil Velké Británie.

Kritika a bibliografie

- I. Kuzněcov: O chronologii událostí Veliké vlastenecké války ve Velké sovětské encyklopedii.
V. Vasiljev: Vojenská administrace.
I. Krupčenko: Falsifikace historie druhé světové války bývalým hitlerovským generálem (K. Tippelskirch: »Historie druhé světové války«).

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu »Vojennyj zarubežnik«

Číslo 1/1957

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

Zkoumání bojové činnosti vojsk v americké armádě.

K otázce nesrovnalostí mezi velením pozemních vojsk a vojenských vzdušných sil
USA: atomové dilema armády. Dvanáct mytů o vzdušné moci.

O obnově vojenských námořních sil Japonska.

Vojenské umění

Tanková vojska v obraně.

Budování ozbrojených sil

Pěchota na obrněných transportérech a atomová válka.

Obrana západní Evropy pomocí lehkých speciálních letounů.

Přezbrojení druhých taktických vojenských vzdušných sil.

Otázky týlové služby

Opatření velení armády USA k zlepšení služby pro opravy a obnovu výzbroje
a bojové techniky: Služba pro opravy a obnovu výzbroje a bojové techniky v sou-
dobé válce — redakční článek amerického časopisu »Armor«; soudobý systém zá-
sobování armády.

Výzbroj a bojová technika

Atomový pohon.

Kola pro tankové vojsko.

Co nového pod vodou? Redakční článek amerického časopisu »Ordonance«.

Válečná ekonomika a příprava válčišť

Strategické položení Jižní Ameriky.

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Zabezpečení atomového průmyslu surovinami.

BIBLIOGRAFIE

Bojové akce pěchoty k zajištění bezpečnosti uvnitř země.

Tankové boje v letech 1939—1945.

K zájezdu představitele leteckých průmyslníků FRG po zemích západní Evropy.

**NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA
ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA**

Číslo 2/1957

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

Ráz války v nukleárním věku.

Rízení vojsk a problémy velení v nukleárním věku.

Pohyblivé námořní základny v atomové válce.

Vojenské umění

O lehkém letectvu francouzské armády: Součinnostní letectvo; lehké letectvo pozemních vojsk; obrana proti člunům.

Budování ozbrojených sil

Vliv atomových zbraní na činnost oddělení štábů.

Požadavky na budoucí přípravu letců.

Otázky týlové služby

Hledání nových koncepcí týlového zabezpečení vojsk.

Doplňování zásob PHM tankové divisi.

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Americké ženijní stroje pro vzdušné výsadkové vojsko.

Soudobé protitankové prostředky.

BIBLIOGRAFIE

Vojenské vzdušné síly USA.

Přehled z amerického časopisu »Air force«.

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA
ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Číslo 3/1957

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

Za novou vojenskou doktrinu.

Vojenské umění

Nové názory na věci staré. (Otázky použití dělostřelectva v mobilní obraně.)

Etapy vybavení vojenských vzdušných sil řízenými střelami.

Použití atomových zbraní proti leteckým základnám.

Malé ponorky německého loďstva.

Budování ozbrojených sil

Jednotná bojová skupina.
Co představuje sbor.
Štábní škola ozbrojených sil USA.
Výcvik pomocí televise.

Výzbroj a bojová technika

K otázce volby protiletadlového děla ke střelbě na letouny letící ve výškách do 3000 m.
Pozorování pod vodou pomocí televise.
Padání radioaktivních produktů při atomovém výbuchu.

Válečná ekonomika a příprava válčišť

Letecký průmysl USA.

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Vojenské výdaje Francie.

BIBLIOGRAFIE

Přehled z amerického časopisu »Army«.
Strategický průzkum a řešení v rámci státu.
Švédské pobřežní dělostřelectvo.

**NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA
ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA**

Číslo 4/1957

PŘEKLADY**Všeobecné otázky války a vojenské vědy**

Překvapení jako prostředek k dosažení úspěchu.
Atomové zbraně nemohou nahradit pozemní vojska.

Vojenské umění

Vliv atomových zbraní na vedení obranných akcí.
Námořní výsadkové operace: Doktrina námořních výsadkových operací; pozemní vojska v námořních výsadkových operacích; taktika stíhacích letounů létajících za každého počasí.

Budování ozbrojených sil

Typové divise k vedení atomové války.
Pohled na složení zdravotnických útvarů a jednotek.

Otázky týlové služby

Význam vojenské dopravní služby v systému atlantické obrany.

Výzbroj a bojová technika

Motor se vzdušným chlazením pro armádu.

Válečná ekonomika a příprava válčišť

Význam Atlantiku ve světové válce.

Využití přírodních a umělých podzemních úkrytů k ochraně životně důležitých objektů státu.

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

O rázu budoucí války a o způsobech jejího vedení.

BIBLIOGRAFIE

Přehled z amerického časopisu »United states neiwel institut prosidings«.

Úvaha o budoucnosti tankových vojsk.

Soudobé prostředky vzdušného napadení.

**NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA
ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA**

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu »Mysl wojskowa«

Číslo 4/1957

O poradě představitelů vedení vojenskovědeckých kroužků.

Plukovník S. Szulczyński: Poznámky k otázce růstu a kvalifikace vojenskovědeckých kádrů.

Podplukovník M. Palkiewicz: Některé otázky přípravy a vedení bojových akcí v počátečním období války.

Podplukovník J. Domaradzki: Některé otázky soudobých obranných akcí.

Major J. Mercik: Organizace a vedení obranného boje v předpolí.

Podplukovník M. Plikus: O mobilní obraně.

Podplukovník M. Chabowski: Zřizování dýmových clon letectvem.

Kapitán A. Kaczorowski: Použití výstroje a ochranných oděvů v protiatomové ochraně.

Plukovník A. Cesarski: O úloze a úkolech územní protivzdušné obrany.

Vojenskohistorická část

Podplukovník T. Rawski: Polské ozbrojené síly na západě v l. 1939—1945 (Polská armáda ve Francii).

Z cizích armád

Některé názory na vedení budoucí války (z přednášky maršála Montgomeryho).
Přehled z vojenských časopisů.

Kritika a bibliografie

Kapitán J. Kaczyński: Vzdušná moc (recenze knihy).

Číslo 5/1957

Major K. Kopeč: Útok na mobilní obranu.

Major E. Zóltowski: Zkušenosti z námořních výsadkových operací.

Podplukovník P. Przylucki: O útoku pěchoty na obrněných transportérech.

Podplukovník R. Dziubanov: Ještě k otázce mobilní obrany.

Podplukovník O. Krcaľ: Poznámky o organizaci a vedení cvičení s vojsky (manévry).

Kapitán Z. Jeneral: Světlo mety a přehradné balony v systému PVOS.

Kapitán M. Zaborowski: Otázky maskování a infračervené paprsky.

Major S. Makowski: Poznámky k některým koncepcím vysoké válečné školy.

Vojenskohistorická část

Plukovník J. Gerhard: 1. granátnická divise v bitvě u Francii (červen r. 1940).

Z cizích armád

Major J. Szymczak: Organizace ozbrojených sil západního Německa.

Podplukovník L. Halski: O úloze průzkumu a nové americké průzkumné jednotky »Scycav« (vzdušné jezdectvo).

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu »Cultura militara«

Číslo 1/1957

Podplukovník Manole Mihai: V. I. Lenin a sovětské ozbrojené síly.

Major Bordei Filip: Upevnění nedílné velitelské pravomoci, důležitá podmínka zvyšování bojeschopnosti vojsk.

Podplukovník Cucu Mihai: O válčistích, o strategických a operačních směrech.

Podplukovník Dini Ioan: Obrana Kavkazu (1942—1943).

Kapitán Anghel Traian: Některé otázky spojené s organizací a výcvikem pozemních vojsk podle názorů USA.

Kapitán Cristescu Ilie: Polovodiče.

Podplukovník Ionescu Constantin: Gibraltar, západní brána Středomořího moře.

Podplukovník Grozea Traian: Diskuse: Operace, sražení, boj.

Plukovník Sava Gheorghe: Recenze: »Nová síla. O atomech a lidech.«

Číslo 2/1957

Major Popescu Petre: 500. výročí vlády Štěpána Velikého.

Kapitán Tuca Florian: Některé vojenské otázky v pracích B. Engelse.

Major Desliu Ionica: Marxismus-leninismus, ideologický i teoretický základ sovětské vojenské vědy.

*** Strategie.

Podplukovník Chifiriuc Mircea: Některé druhy kombinované vojenské dopravy a zabezpečení jejího nepřetržitého provádění.

Podplukovník Boldescu Victor: Využití vrtulníků k taktickým účelům podle názorů USA.

Kapitán Popa Nicolae: Řízené střely a jejich použití na bojišti.

Plukovník Sava Gheorghe: Manévr, přeskupení, pochod.

Podplukovník Radasanu Ioan: Taktická, operační a strategická součinnost.

Major Romanescu Gheorghe: Recenze: »Marxismus-leninismus o válce a armádě.«

»Probleme de arta militare«

Číslo 2/1957

Podplukovník Teodoriu Vlad: Obranný boj armádního sboru na mořském pobřeží.

Kapitán Simescu Vasile: Některé otázky útočné operace mechanisované armády.

Plukovník Grigore Nicolae: Bojová činnost letectva při přípravě a podpoře boje vzdušného výsadku.

Podplukovník Grosu Pavel: Zpracování plánu přeskupení vojsk v útočné operaci armády.

*** Běloruská operace.

**Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu
»Vojenna misl«**

Číslo 2/1957

Podplukovník C. Kolev: Práce politického oddělení k zabezpečení velitelsko-štabního cvičení v terénu.

Generálporučík D. Popov: Některé otázky střetného sražení v průběhu útočné operace.

Plukovník H. Paskalev: Tendence v přípravě, organizaci a vedení obrany v soudobých podmínkách.

Plukovník I. Tučev: Protizteče a protiúder v soudobé obranné operaci.

Vojenskohistorická část

Plukovník K. Graměnov: Násilný přechod řeky Dunaj ruskou armádou v r. 1877.

Z cizích armád

Podplukovník C. Ivanov: Americké názory na vedení základních druhů boje a na organizaci vojsk.

Major J. Đakov: Použití taktického letectva ve vševojskovém boji podle amerických názorů.

Příloha k čís. 2/1957

Plukovník M. Getovski: Zvláštnosti činnosti dělostřelectva v útočné operaci armády s rozvíjením hlavních sil z chodu.

Kapitán K. Kostadinov: Překonávání ženijních zátarasů při útoku v soudobých podmínkách.

Číslo 3/1957

Plukovník Ch. Dobrev: Práce štábu při přípravě útočné operace ve zkrácené lhůtě.

Podplukovník J. Kozov: Zvláštnosti velení vojskům při útoku v noci.

Plukovník G. Danov: Organizace a vedení vojskového průzkumu při útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu.

Major B. Lesev: Dělostřelecký průzkum a směr jeho rozvoje.

Generálmajor R. Tomov: Ženijní vybudování výchozího prostoru k útoku v útočné operaci s rozvíjením hlavních sil z chodu.

Plukovník I. Krstev: Bojové akce v Egyptě.

Z cizích armád

Podplukovník I. Prevalski: Organizace a vedení útočné operace podle amerických názorů.

Vojenskovědecká práce

Vojenskovědecká konference ve Vševojskové vojenské akademii G. S. Rakovského.

UPOZORNĚNÍ ČTENÁŘŮM

Nakladatelství Naše vojsko vydalo brožurku »Vojenský jazyk a styl«. Tato knížka je určena vojákům. Má jim pomoci při psaní článků a přednášek z vojenského oboru, při překládání, při redigování předpisů a časopisů a vůbec při užívání spisovného jazyka v oboru vojenství. Jsou v ní probrány základní rysy vojenského odborného stylu i jeho nejčastější mluvnické a slohové nedostatky. Příručka byla kladně zhodnocena našimi předními jazykovědci, univ. profesory Dr. Hodurou a Dr. Jedličkou, jako první práce, která se ve snaze přispět k zvýšení jazykové kultury v armádě zabývá vojenským vyjadřováním s hlediska současné stylistiky. Po této stránce jí mohou dobře využít i učitelé a žáci vojenských škol.

*

Zároveň upozorňujeme, že během července vyjde **vojenský rusko-český slovník**. Obsahuje kolem 30 000 vojenských odborných výrazů. Je určen pro příslušníky armády, kteří studují sovětskou literaturu v originále, dále pro překladatele, učitele, posluchače a žáky vojenských škol.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Miroslav Rybníček, Jaroslav Foršt, Korel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vitanovský, František Houra, Jaroslav Mašek, Svatoslav Gosman, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl«, MNO, Praha. — Vydává MNO ve vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provozovna 2.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.